

EN NY VERKLIGHET

Rädda Barnens barnfattighedsrapport Sverige 2025

Rädda Barnen

Innehåll

Förord.....	3
Sammanfattning Barnfattighedsrapporten 2025.....	4
Om Barnfattighedsrapporten.....	6
Vad menas med Barnfattighedsdom?	8
Barnrättsligt perspektiv på fattighedsdom.....	9
Från pandemi till inflationsekonomi.....	10
Inkomsternas utveckling.....	11
De offentliga trygghetssystemen	13
Utgiftschocker.....	15
Civilsamhällets larmrapporter	17
Att mäta fattighedsdom	20
Enkäter visar ökad materiell och social fattighedsdom	21
Relativa och absoluta fattighedsdomsmått	22
Barn i familjer med ekonomiskt bistånd	23
Styrkor och svagheter med policybaserat mått	25
Riksnormens urholkning	26
Praxisförändring trots tydlig förordning	27
Stor värdeminskning.....	29
Konsumentverkets prisundersökning.....	30
En alternativ beräkning av låg inkomststandard.....	34
Är SCB:s låg inkomststandard underskattat?.....	35
Stor effekt på barns utsatthet	36
Barns ekonomiska utsatthet underskattas	37
Barnfattighedsdom på riksnivå och kommunal nivå	38
Riksnivå	40
Ekonomisk utsatthet och familjesammansättning	42
Ekonomisk utsatthet och utländsk bakgrund	44
Barnfattighedsdom regional och lokal nivå 2023	47
Regionala variationer.....	47
Sammanfattning kommunnivå.....	47
Sammanfattning storstäderna och deras stadsdelar.....	48
Slutsatser	50
Rädda Barnens krav	52
Bilagor	53
Kommunbilaga	53
Stadsdelsbilaga	59
Metodbilaga	60

Författare: Tapio Salonen (huvudförfattare) och Samira Abutaleb Rosenlundh (medförfattare)
Projektgrupp: Lisa Ekström, Saman Saidi, Samira Abutaleb Rosenlundh och Suzanna Holmberg
Textbidrag: Karin Sjömillå och Suzanna Holmberg
Språkbearbetning: Maria Rodikova/Proidea
Omslagsbild: Jose M. Vazquez
Form: Göran Hagberg
Tryck: Åtta45
© Rädda Barnen 2025

Alla bilder i rapporten är genrebilder. Personerna på bilderna har inget med innehållet att göra.
Alla citat i rapporten kommer från Rädda Barnens rapport *Missing out* (2024).

FÖRORD

VI MÖTER FÖRÄLDRAR som vänder på varje krona och ändå inte får vardagen att gå ihop. Som i sitt livspussel sliter med att tiden som borde gå till närvaro med barnen, läsläsning och samtal, i stället går till att jämföra priser mellan olika mataffärer. Vi möter barn som säger "jag vill ändå inte åka" inför idrottsföreningens cup – inte för att viljan saknas, utan för att barnet vill skona sin förälder från oro över att ekonomin inte räcker till. Vi vet att de tre orden "jag kan inte" till jämnåriga kompisar, kan inrymma en hel värld av hur ekonomisk utsatthet påverkar livet, sociala gemenskaper och framtidsdrömmar.

Det är i de vardagliga ögonblicken – ofta osynliga för omvärlden – som barn bär ett större ansvar än de borde. Men det handlar inte om enstaka barn, utan om mönster, strukturer och samhällsvillkor som påverkar barns livsvillkor i grunden.

Att växa upp i fattigdom ökar riskerna för ett socialt utanförskap. När möjligheterna att delta i sociala sammanhang som andra barn är begränsade påverkas barns hälsa, skolgång, framtidsmöjligheter och drömmar negativt. FN:s barnrättskommitté understryker i sin vägledning till stater att rätten till en skälig levnadsstandard enligt artikel 27 i Barnkonventionen ska tolkas brett, med hänsyn till både materiella och sociala aspekter av barnets livsvillkor. Kommittén belyser att barnfattigdom måste förstås både i absoluta och relativa termer. Den absoluta fattigdomen hotar barnets grundläggande behov som mat och kläder, och den relativa fattigdomen som speglar barnets livsvillkor i relation till allmänhetens, undergräver barnets självkänsla, lärande och utveckling.

För att förstå omfattningen och för att kunna agera träffsäkert med rätt insatser, är det viktigt att

barnfattigdomsmått mäter det som det avser att mäta. I 2025 års barnfattigdomsrapport presenterar Rädda Barnen ett reviderat sätt att mäta barnfattigdom utifrån barnkonventionen, socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen.

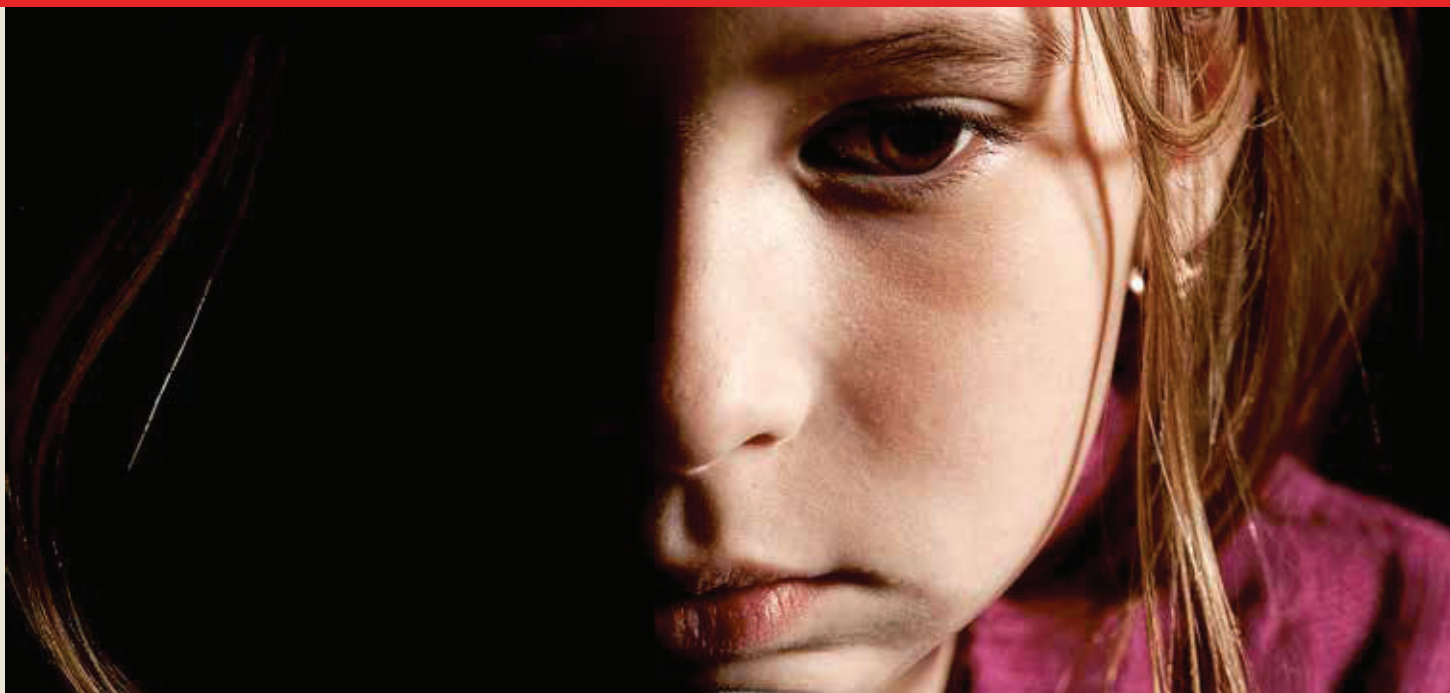
Siffrorna talar sitt tydliga språk. 276 000 barn lever i ekonomisk utsatthet. Det är inte bara en fråga om statistik. Det är en fråga om barns rätt att få vara barn. Att få leka, lära, växa och drömma – utan att begränsas av tomma kylskåp, inställda fritidsaktiviteter eller känslan av att inte höra till.

Barnkonventionen är tydlig: varje barn har rätt till en skälig levnadsstandard. Föräldrarna har det huvudsakliga ansvaret, men om de saknar förutsättningarna för detta, är staten ytterst ansvarig att se till att barnets rättigheter blir verklighet. Det gäller för alla barn, oavsett bakgrund, bostadsort eller föräldrars arbetssituation.

I slutändan säger sättet som vi tar hand om samhällets mest utsatta barn något om vilka vi är som samhälle, som beslutsfattare, som medmänniskor. Att värna barns rättigheter och livsvillkor är inte bara en fråga om resurser, utan om värderingar, ansvar och framtidsvision.

Därför riktar vi på Rädda Barnen tydliga krav till politiken. Vi vill se krafttag på såväl nationell som lokal nivå för att alla barn ska få sina rättigheter tillgodosedda och för att inget barn i Sverige ska behöva leva i barnfattigdom. ●

Åsa Regnér
Generalsekreterare, Rädda Barnen

SAMMANFATTNING

Barnfattighedsrapporten 2025

Barnfattighedsrapporten 2025 presenterar en fördjupad analys av den ekonomiska utsattheten bland barn i Sverige under perioden 2019–2023.

Rapporten skiljer sig från Rädda Barnens tidigare barnfattighedsrapporter då vi här har reviderat Rädda Barnens tidigare mått på barnfattigdom, och presenterar ett nytt mått, i syfte att bättre spegla barns faktiska levnadsvillkor och ekonomiska utsatthet.

2020-TALETS INLEDANDE ÅR med pandemi och inflation har satt en djup prägel på hushållen, särskilt på barnfamiljer som redan i utgångsläget saknade eller hade små marginaler för att klara sin ekonomi. För många har det blivit allt svårare att få ihop inkomster och utgifter. Många nödvändiga utgifter som för mat, energi och bostad har ökat drastiskt de senaste åren samtidigt som många av de offentliga trygghetssystemen, såsom barnbidraget och bostadsbidraget riktade till barnfamiljer har tappat i reellt värde under perioden. Detta har lett till ett alltmer urholkat ekonomiskt skyddsnät.

I denna rapport utvecklar och lanserar Rädda Barnen ett nytt barnfattighedsmått. Liksom tidigare består det av två delmått; "barn i familjer med låg inkomststandard och/eller som uppbär försörjningsstöd från socialtjänsten". Det nya består utav att vi utgår ifrån en *alternativ beräkning av låg inkomststandard*.

SÄRSKILT CENTRALT FÖR revideringen är att riksnormen för försörjningsstöd är en grundläggande komponent i SCB:s mått låg inkomststandard. I rapporten analyserar vi hur riksnormen under de senaste två decennierna inte längre följer Konsumentverkets pris- och konsumtionsberäkningar, vilket socialtjänstförordningen föreskriver, utan i stället

justerats utifrån konsumentprisindex (KPI). Detta har lett till att riksnormen halkat efter, inte minst under de senaste årens inflationsdrivna ekonomi då kostnadsökningar på basvaror som mat varit betydligt högre än det allmänna KPI. För barn i familjer som uppbär försörjningsstöd och är ekonomiskt utsatta har detta stor betydelse. En ensamstående med ett barn skulle exempelvis få 1 600 kronor mer i månaden om riksnormen i stället följde Konsumentverkets beräkningar. Nuvarande nivå av riksnormen i försörjningsstödet når inte längre upp till nivån för en skälig levnadsstandard för barn i Sverige.

Att riksnormen i försörjningsstödet tappat i värde har också påverkan på Rädda Barnens barnfattighedsmått. Av den anledningen presenteras i denna rapport en alternativ beräkningsmetod av låg inkomststandard som bygger på Konsumentverkets hushållsbudget för samma basbehov.

Rädda Barnens reviderade barnfattighedsmått: Antal barn i hushåll enligt alternativ beräkning av låg inkomststandard som bygger på Konsumentverkets beräkningar av basbehov och/eller¹ antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd.

1. Det finns barn som registrerats både i statistiken för låg inkomststandard och i statistiken för barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Den här överlappningen justeras i beräkningen.

TILLSAMMANS MED STATISTIKEN för antalet barn som uppbär försörjningsstöd ger det reviderade måttet en mer verklighetsnära bild av andel barn i ekonomisk utsatthet i Sverige. Den speglar bättre barns faktiska ekonomiska levnadsvillkor, vilket har särskild betydelse i ljuset av de senaste årens kraftiga kostnadsökningar.

Resultat i siffror:

- Rapporten visar att 276 000 barn lever i ekonomisk utsatthet (2023) vilket motsvarar 12,9 procent av samtliga barn. Barnfattigdomen minskade 2019–2022 för att därefter öka med 0,8 procentenheter 2023. Effekten av det reviderade måttet är tydlig: antalet barn som klassas som ekonomiskt utsatta ökar med cirka 100 000 när det reviderade måttet används, jämfört med 175 000 barn (8,2 procent) enligt tidigare beräkning. Skillnaden på 100 000 barn innebär att många barn och dess familjer ligger mellan inkomstgränserna för SCB:s mått för låg inkomststandard och det något högre gränsvärdet som vårt alternativa mått presenterar. Den reviderade beräkningen ger en mer rättvisande bild av barnfamiljers ekonomiska villkor.
- Mellan 2019 och 2022 visar både det tidigare och det reviderade barnfattigdomsmåttet en minskad ekonomisk utsatthet bland barn. Men under 2023 bryts denna trend: medan det tidigare måttet fortsatt visar en minskning, synliggör det reviderade måttet en ökning av både andel och antal barn i ekonomisk utsatthet som kan förstås i ljuset av kostnadsökningarna, inflation och reallönesänkningar. Den ekonomiska sårbarheten bland barn har ökat konsekvent i alla analyserade familjesammansättningar under det sista året.
- Ett markant mönster av ojämlika livsvillkor framträder mellan olika familjesammansättningar. Rapporten bekräftar tidigare resultat att den ekonomiska sårbarheten är särskilt hög bland barn till ensamstående föräldrar, särskilt till ensamstående mammor, och barn med utländsk bakgrund. Fyra av tio barn (39,3 procent) med ensamstående mamma lever i ekonomisk utsatthet. Fattigdomsriskerna är fyra gånger högre än bland barn med sammanboende föräldrar (9,4 procent). Ett av tre av barn med utländsk bakgrund (33,6 procent) är ekonomiskt utsatt, vilket är nästan sex gånger högre än bland barn med svensk bakgrund (5,8 procent).
- Att som barn ha utländsk bakgrund och leva med en ensamstående förälder förstärker tillsammans kraftigt risken för ekonomisk utsatthet. Bland inrikesfödda barn med en ensamstående utrikesfödd mamma lever hälften i ekonomisk utsatthet (52,1 procent).

På motsvarande sätt, minskar risken för ekonomisk sårbarheten bland barn med sammanboende inrikesfödda föräldrar (1,2 procent).

- Den ekonomiska utsattheten för utrikesfödda barn hänger för många barnfamiljer ihop med en utdragen etableringsprocess i det nya landet Sverige. Det finns en mycket hög ekonomisk sårbarhet bland de utrikesfödda barnen (41,5 procent). Den är särskilt hög upp till dess att de vistats minst 10 år i landet. Därefter minskar den avsevärt till en av fyra barn (till 26,5 procent).
- Barnfattigdomen varierar kraftigt mellan och inom Sveriges kommuner, där lokala faktorer som arbetsmarknad, bostäder, utbildning och flyktmottagande påverkar nivåerna. År 2023 varierade barnfattigdomen i kommunerna från 3,1 procent (Vellinge) till 30,6 procent (Perstorp).
- I landets tre storstäder är de ojämlika livsvillkoren mellan stadsdelar ännu större än vad den är mellan kommunerna. Den stadsdel som har allra högst barnfattigdom är Rosengård i Malmö med 59,4 procent och lägst är den Kungsholmen i Stockholm med 3,2 procent. Variationen inom de tre storstäderna är följande: I Stockholm är den högst i Rinkeby-Kista med 36,4 procent, och lägst på Kungsholmen med 3,2 procent. I Göteborg är högst i Angered med 35,2 procent och lägst i Örgryte-Härlanda med 7,9 procent. I Malmö är den högst i Rosengård med 59,4 procent och lägst i Limhamn-Bunkeflo med 10,9 procent.

SLUTLIGEN UNDERSTRYKER RESULTATEN behovet av strukturella åtgärder på såväl nationell som lokal nivå för att motverka barnfattigdom och minska ojämlikheten mellan olika grupper av barnfamiljer. Rapporten avslutas med Räd Barnens rekommendationer riktade till politiker. Riksnormen för det kommunala försörjningsstödet behöver ses över så att det återigen justeras årligen i linje med Konsumentverkets beräknade hushållskostnader. Det behövs en bred familjepolitisk översyn för att värdesäkra barnbidraget och bostadsbidraget så att de kontinuerligt höjs och följer kostnadsutvecklingen. Det behövs också kommunala insatser för att motverka barnfattigdomen och en samlad politik för att säkerställa barns rätt till skälig levnadsstandard. ●

Om rapporten:

Räd Barnens barnfattigdomsrapport 2025 är framtagen i ett samarbete mellan seniorprofessor Tapio Salonen vid Malmö Universitet och Räd Barnens rådgivare Samira Abutaleb Rosenlundh. Rapporten utgår från analyser av Statistiska Centralbyråns (SCB:s) register över hushållens familje- och inkomstförhållanden och möjliggör därmed också analyser för samtliga kommuner (se detaljer i metodbilaga). Kommun- och stadsdelsbilagor för de tre största städerna bifogas i slutet av rapporten.

OM BARNFATTIGDOMSRAPPORTEN

Mycket har hänt sedan förra barnfattighedsrapporten⁴ 2021 som beskrev utvecklingen fram till 2019⁵. Sedan dess har Sverige genomgått flera kriser: pandemin 2020–2022 och en inflations-ekonomi som påverkat hushållens vardag i grunden – särskilt de med redan små ekonomiska marginaler. Denna rapport belyser hur dessa förändringar slagit mot barnfamiljer som saknat buffert för att hantera prisökningar på basala nödvändigheter som mat och boende. Huvudtemat i rapporten är hur barnfattigdom definieras och mäts i Sverige.

ATT DEFINIERA FATTIGDOM är komplext, och olika mått har både styrkor och svagheter. Särskilt känsliga är de som bygger på politiska beslut, vilket direkt påverkar hur barnfattigdom mäts och förstås i Sverige. Därför är det viktigt att granska dem över tid. Detta är huvudfokus i rapportens analys.

För att synliggöra den faktiska omfattningen av barnfattigdomen, och få ett mer träffsäkert stöd till barnfamiljer, måste politiska prioriteringar och insatser uppdateras.

RÄDDA BARNEN HAR under 2000-talet genomfört återkommande studier som speglar förändringar i barns levnadsvillkor, särskilt för barn som växer upp i ekonomisk utsatthet.⁶ Vi har också granskat hur pass väl den förda politiken levt upp till de familjepolitiska ambitionerna.⁷ Fram till 2019 visade trenden en successiv minskning av barnfattigdomen, men barn till ensamstående föräldrar, särskilt till kvinnor och utrikesfödda, har fortsatt haft betydligt högre risk för ekonomisk utsatthet. Samtidigt har familjepolitiska insatser i allt mindre grad lyckats uppfylla målet om alla barns rätt till ekonomiskt rimliga levnadsvillkor – oavsett politiskt styre. Behovsprövade stöd som bostadsbidrag och underhållsstöd har haft mindre effekt för att minska fattigdomen, och även barnbidragets värde har urholkats.⁸

Den här rapporten tar sin avstamp i den ekonomiska situation som barnfamiljer i Sverige mött under 2020-talets krisartade inledning. Den första delen målar upp en bakgrund till denna utveckling som präglats av flera samverkande faktorer: Hur har inkomsterna utvecklats för familjer med låga inkomster? Hur har prisutvecklingen slagit mot olika typer av hushåll? Vilken roll har boendekostnader spelat och i vilken utsträckning har den ekonomiska familjepolitiken lyckats kompensera för reallönesänkningar och ökade levnadskostnader? Detta sätts i relation till barnfattigheds utveckling under de senaste åren och är utgångspunkt för rapportens analys.

Det här gör att vi kan kasta ljus på själva förståelsen och definitionen av vad som kan betecknas som barnfattigdom i svensk kontext.

I RAPPORTENS HUVUDEL fokuserar vi på hur barnfattigdom definieras och mäts i Sverige. Först tar vi upp riksnormen i det kommunala försörjningsstödet och hur väl den idag mäter vad som anses vara en "skälig levnadsnivå". Riksnormen är central i både praktisk välfärdspolitik och i statistiska mått på fattigdom. Som vi kommer se har den tappat i köpkraft, vilket också har långtgående konsekvenser för hur många barn som klassas som ekonomiskt utsatta.

Vilka barn fångas inte upp i statistiken?

RAPPORTEN BYGGER PÅ statistik och uppgifter från SCB på barn i hushåll som är folkbokförda i Sverige. Det innebär att det finns grupper av barn i ekonomisk utsatthet som inte ingår i statistiken. Här ingår inte asylsökande, ukrainska medborgare som kom till Sverige innan 2024 och vistas med uppehållstillstånd utifrån EU:s massflyktsdirektiv, barnfamiljer utan nödvändiga tillstånd (s.k. papperslösa) och EU-migranter. Många barn i dessa grupper lever i stor ekonomisk och social utsatthet.² En annan grupp som inte synliggörs i statistiken är barn i familjer med skuldsanering som har löneutmätning och lever med förbehållsbelopp.³

2. Asylsökande får idag en dagersättning från Migrationsverket. Dagersättningen ligger på hälften av försörjningsstödet nivå, och har inte ändrats i faktiska belopp sedan 1994. Sverige har blivit uppmannad av såväl FN:s barnrättskommitté som FN:s kommitté för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter att höja nivån på dagersättningen.

3. I slutet av maj 2023 levde 41 155 barn i hushåll som hade pågående löneutmätning (förbehållsbelopp) enligt Kronofogden.

4. Rädda Barnen 2021

5. Det finns eftersläpning i inkomststatistiken från SCB på två år.

6. Se t ex Rädda Barnen 2021.

7. Rädda Barnen 2019.

8. Rädda Barnen 2019.

”Jag märker att de har ont om pengar genom att de oroar sig och de har lite svårt att betala hyran. Man går inte så ofta på träningarna och sånt. Jag kan se det bara på deras min också.”

(Kille 14 år)

Vi presenterar därefter en alternativ metod för att beräkna riksnormen som baseras på Konsumentverkets beräkningar av hushållskostnader⁹, i linje med socialtjänstförordningen. När riksnormen infördes i slutet av 1990-talet utgick den från dessa beräkningar, men sedan 2006 har den i stället följt konsumentprisindex (KPI). Skillnaden i beräkningsmetoderna var länge marginell, men har blivit alltmer tydlig med tiden, inte minst i takt med stigande inflation.

Vi studerar även sambandet mellan riksnormen och SCB:s mått för absolut fattigdom – låg inkomststandard som i stor utsträckning bygger på just riksnormens beräkningar. Om riksnormen inte följer den faktiska kostnadsutvecklingen påverkar det inte bara ekonomiskt de hushåll som är berättigade till försörjningsstöd, utan också hur många som definieras som ekonomiskt utsatta enligt ”låg inkomststandard”. Rapporten visar hur denna koppling blivit alltmer problematisk i takt med att inflationen ökat och levnadskostnaderna snabbt förändrats under 2020-talet.

Rädda Barnens tidigare mått har bestått av barn i hushåll med låg inkomststandard enligt SCB:s definition och/eller hushåll som uppbär försörjningsstöd. Efter vår granskning i denna rapport av riksnormens roll i måttet låg inkomststandard och hur detta

påverkat måttets tillförlitlighet presenterar vi ett alternativt mått på låg inkomststandard som utgår ifrån Konsumentverkets beräkningar av kostnadernas utveckling. Det policybaserade delmålet försörjningsstöd diskuteras och kvarstår oförändrat.

I DEN HÄR RAPPORTEN reviderar vi alltså Rädda Barnens tidigare barnfattigdomsmått och uppdaterar våra analyser av barnfattigdom i Sverige för åren 2019–2023. Det nya reviderade barnfattigdomsmåttet består av barn i hushåll med alternativ beräkning av låg inkomststandard och/eller barn i hushåll som har uppburit försörjningsstöd för det aktuella året. Det speglar bättre barnfamiljers faktiska kostnader för att kunna tillgodose barns rätt till skälig levnadsstandard.

Resultaten för detta nya reviderade barnfattigdomsmått redovisas som tidigare på både riksnivå och kommunal nivå. På riksnivå redovisas skillnaderna efter hushållens storlek och sammansättning och barns och föräldrars födelsestatus. Kommunala variationer diskuteras närmare liksom hur den ekonomiska utsattheten utvecklats i storstädernas stadsdelar. Redovisningsåret är 2023, vilket är det senaste året som det finns officiell statistik för. Tillvägagångssättet redovisas närmare i metodavsnittet och i en särskild metodbilaga. ●

⁹. Konsumentverket 2021.

”Det kostar potatis, det kostar ris, det kostar kött hemma. Det kostar mat liksom. Det blir mindre mat på bordet, föräldrarna behöver vara mer sparsamma. De kanske går runt med en söndrig tröja, för att kunna ge sin barn en ny tröja”

(Tjej 15–17 år)

VAD MENAS MED BARNFATTIGDOM?

Begreppet ”barnfattigdom” har fått stort genomslag i samhällsdebatten, men tolkas ibland snävt – som om det enbart handlar om barns individuella ekonomiska situation. I praktiken är det familjens ekonomi som mäts och som avgör barnets levnadsvillkor. Ordet ”fattigdom” väcker ofta associationer till historiskt armod eller akuta överlevnadssituationer i låginkomstländer. Den moderna fattigdomen i en svensk kontext handlar snarare om att barn riskerar att stå utanför sociala sammanhang och fritidsaktiviteter och om att inte ha en levnadsstandard som är rimlig i relation till samhället i stort.¹⁰

I DENNA RAPPORT används även begrepp som *ekonomisk utsatthet* och *ekonomisk sårbarhet* som synonymer till barnfattigdom. Det finns ingen entydig officiell definition av fattigdom i en modern välfärdsstat som Sverige. Hur fattigdom mäts beror på vad man vill fånga – inkomstnivå, konsumtionsmöjligheter eller varaktighet. Fattigdom mäts oftast vid ett visst tillfälle eller under ett kalenderår. När det handlar om långvarig utsatthet under flera år i rad används begreppet varaktig fattigdom.

Man brukar skilja mellan *absolut* och *relativ* fattigdom. ”Absolut” innebär att hushållet inte har råd att täcka grundläggande levnadsomkostnader, ”relativ”, innebär att hushållets inkomster är betydligt lägre än majoritetens. Både absolut och relativ ekonomisk utsatthet mäts utifrån inkomstbaserade uppgifter. Även om absoluta mått används i Sverige, är de i praktiken beroende av vad som betraktas som nödvändiga levnadsomkostnader. Detta förändras över tid och är därmed relativt. Absoluta mått måste regelbundet justeras för att spegla samhällets levnadsstandard. Det kommer vi att belysa i den här rapporten.

gande levnadsomkostnader, ”relativ”, innebär att hushållets inkomster är betydligt lägre än majoritetens. Både absolut och relativ ekonomisk utsatthet mäts utifrån inkomstbaserade uppgifter. Även om absoluta mått används i Sverige, är de i praktiken beroende av vad som betraktas som nödvändiga levnadsomkostnader. Detta förändras över tid och är därmed relativt. Absoluta mått måste regelbundet justeras för att spegla samhällets levnadsstandard. Det kommer vi att belysa i den här rapporten.

Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter

Rädda Barnens fördjupningsrapport ”Missing out” 2024 synliggör barn och ungas erfarenheter av och perspektiv på ekonomiska svårigheter i vardagen. Den bygger på barns kunskap om sin egen verklighet.¹¹ Citaten från barn i denna rapport kommer från Missing out.

I korthet visar Missing out att:

- Barn och unga känner av föräldrars ekonomiska svårigheter, de kan uppleva oro och ett stort ansvarstagande i förhållande till familjens ekonomi.
- Ekonomiska svårigheter hindrar barn att delta i aktiviteter som inte är kostnadsfria, både på fritiden och i skolan. Det kan handla om att barn behöver sjukskriva sig från en klassresa,

att de inte kan gå på fritidshem eller inte kan delta i en organiserad fritidsaktivitet med jämnåriga, trots att de vill.

- Barn befinner sig i sociala sammanhang där ekonomiska hinder kan innebära en rädsla och risk för att hamna utanför, att exkluderas socialt.
- Barn hanterar och bemöter ekonomiska svårigheter på olika sätt. De kan stötta varandra i den närmsta kompis-kretsen, men det finns också känslor av skam som gör att de vill dölja varför de inte kan delta och följa med jämnåriga på aktiviteter.
- Barn och unga uttrycker att de upplever ojämlika livsvillkor och att det får konsekvenser för såväl självbild som framtidsutsikter.

10. Samzelius, 2020, Jonsson och Mood, 2022.

11. Rädda Barnen. *Missing out – Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter*. (2024). Rapporten har tagits fram i nära samarbete med barn och unga. Den bygger på fokusgruppintervjuer med 77 barn och unga i åldern 10–19 år i bostadsområden där mer än hälften lever med relativ fattigdom (låg ekonomisk standard). Fyra barn har också varit ”unga rådgivare” och bidragit till rapporten, bland annat med sina analyser och tolkningar utifrån kontextuell kompetens.

Barnsrättsligt perspektiv på fattigdom

REDAN I FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna 1948 slogs det fast att var och en har rätt till en tillräcklig levnadsstandard.¹² Denna rättighet skrevs sedan också in i FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna.¹³

I barnkonventionen, som numera är lagstadgad i Sverige, utvecklades denna rättighet utifrån barns särskilda behov. Artikel 27 slår nämligen fast att barn har rätt till den levnadsstandard som krävs för barnets "fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling". Detta kommer vi i rapporten att kalla för "skälig levnadsstandard". Eftersom alla rättigheter i konventionen ska läsas som en helhet, blir rätten till utbildning, hälso- och sjukvård, meningsfull fritid och inflytande viktiga delar för att uppnå denna levnadsstandard, liksom rätten till social trygghet i form av olika socialförsäkringar. Skälig levnadsstandard är i sin tur en förutsättning för att många av de andra rättigheterna ska kunna tillgodoses.

ENLIGT ARTIKEL 27 i barnkonventionen ligger huvudansvaret för att säkerställa barnets rätt till skälig levnadsstandard på föräldrarna. Om föräldrarna inte har förutsättningar till detta, ska staten bistå dem. Staten har ett särskilt ansvar för att säkerställa att barnets rätt till mat, kläder och bostad tillgodoses. Det handlar också om att garantera rätten till social trygghet, inklusive socialförsäkring, som ingår i artikel 26. Staten ska, i enlighet med artikel 4 i konventionen, "till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser" för att förverkliga detta. Det innebär att det finns höga krav på ett rikt land som Sverige att tillgodose denna rättighet för alla barn i landet, och säkerställa att deras utveckling inte på något sätt hämmas av vare sig absolut eller relativ fattigdom.

FN:s barnrättskommitté har också riktat specifika rekommendationer till Sverige för att landet ska säkerställa den levnadsstandard som krävs för barnets utveckling. 2023 uppmanade kommittén Sverige bl.a. att höja försörjningsstödet för vissa särskilt utsatta grupper av barn och förhindra vräkningar av och hemlöshet för barnfamiljer.¹⁴ Sverige fick också specifika rekommendationer om att säkerställa rätten till skälig

levnadsstandard för barn i socioekonomiskt utsatta situationer.¹⁵

Att växa upp i absolut fattigdom hotar, enligt FN:s barnrättskommitté, barns överlevnad och hälsa och undergräver den grundläggande livskvaliteten.¹⁶ Men även relativ fattigdom har stor inverkan på barns utveckling enligt kommittén. Relativ fattigdom undergräver barns välfärd, sociala integration och självkänsla, och minskar även möjligheterna till lärande och utveckling. I ungdomsåren kan detta ibland leda till extrem stress och otrygghet och även till social och politisk exkludering.¹⁷ Det kan också leda till att barn tvingas tillgripa skadliga strategier för att minska sin ekonomiska utsatthet, som att avbryta sin skolgång, utsättas för sexuella övergrepp eller gå med i ett kriminellt gäng.¹⁸

UTIFRÅN ETT BARNRÄTTSPERSPEKTIV finns det med andra ord ett gott stöd för att rätten till skälig levnadsstandard måste förstås i kontexten till den allmänna standardnivån i samhället barnet lever i och inte enbart tolkas utifrån att ha råd med det absolut nödvändigaste. I ett land som Sverige med stora inkomstskillnader blir det mycket tydligt för barn vilka olika förutsättningar man har. Därför är det relevant att tala om både absolut och relativ fattigdom i svensk kontext för att vara helt i linje med barnkonventionen. ●

FN:s kommitté för barnets rättigheter:

"En uppväxt i relativ fattigdom undergräver barns välfärd, sociala integration och självkänsla, och minskar möjligheterna till lärande och utveckling. Att växa upp i absolut fattigdom har ännu allvarigare konsekvenser – det hotar barns överlevnad och hälsa, samt undergräver den grundläggande livskvaliteten. Konventionsstaterna uppmanas att genomföra systematiska strategier för att minska fattigdomen under tidig barndom och bekämpa dess negativa påverkan på barns välfärd. Alla tillgängliga medel ska användas, inklusive att "tillhandahålla materiellt bistånd och utarbeta stödprogram" för barn och familjer för att garantera små barn en grundläggande levnadsstandard i överensstämmelse med deras rättigheter." ¹⁹

¹². Se artikel 25 i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna (1948) "Var och en har rätt till en levnadsstandard tillräcklig för den egna och familjens hälsa och välbefinnande, inklusive mat, kläder, bostad, hälsovård och nödvändiga sociala tjänster [...]"

¹³. Se artikel 11 i FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna "Konventionsstaterna erkänner rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. [...]"

¹⁴. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport. Punkt 36.

¹⁵. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges sjätte och sjunde rapport. Punkt 36.

¹⁶. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges sjätte och sjunde rapport. Punkt 41 (a).

¹⁷. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 7 (2005). Punkt 26.

¹⁸. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 20 (2016). Punkt 66.

¹⁹. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 20 (2016). Punkt 66.

FRÅN PANDEMI TILL INFLATIONSEKONOMI

Foto: Most Photos

"Jag skulle vilja att det blir billigare med aktiviteter. För det är inte många föräldrar som har råd att betala för att gå i fotboll, gymnastik och sådant."

(Tjej 12 år)

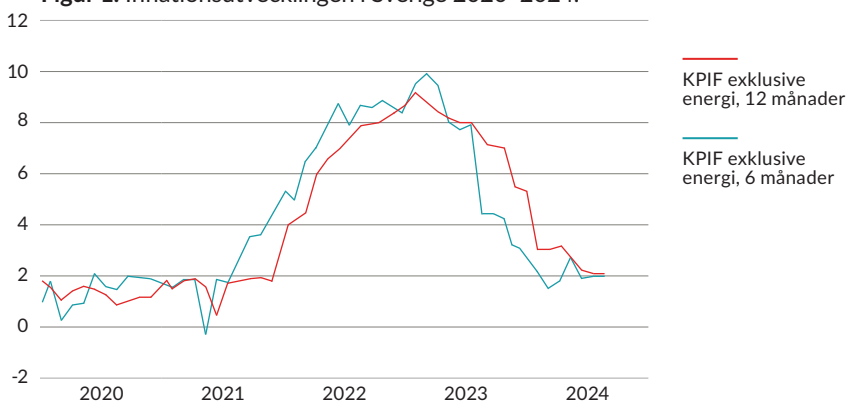
ALLA SAMHÄLLSKRISER HAR en tendens att förstärka redan ojämlika levnadsvillkor. Fattiga och utsatta människor drabbas vanligtvis hårdast av konsekvenserna vid både naturkatastrofer och ekonomiska kriser. Under de turbulenta åren 2019 till 2023, då vi först drabbades av en global pandemi och sedan av en inflationsdriven ekonomi med prischocker på bland annat livsmedel och boende, förändrades levnadsvillkoren påtagligt. I den här rapporten studerar vi hur dessa dramatiska förändringar har påverkat framför allt barnfamiljer som redan i utgångsläget saknade marginaler för en försämrad köpkraft.

De grupper som redan före pandemin hade förhöjd risk för ohälsa har drabbats hårdast och fått försämrade livsvillkor.²⁰ Förutom ökad ojämlikhet i hälsa påtalas även risker för ökade skillnader i livsvillkor och levnadsförhållanden. Sysselsättningen minskade och arbetslösheten ökade. Det har framför allt drabbat dem som redan före pandemin hade en svag ställning på arbetsmarknaden som lågutbildade, personer födda utomlands och anställda inom exempelvis handel, hotell och restaurang samt transport.

PANDEMIN SYNLIKGJORDE RISKERNA med trångboddhet bland barnfamiljer, en klassisk välfärdsfråga som återkommit.²¹ Det var i de mest trångbodda bostadsområdena som andelen fall av covid-19 var högst. Pandemin slog hårdast i områden med trångboddhet, låg utbildningsnivå och låg inkomst.²² Och i spåren av pandemin har det blivit än mer tydligt att ekonomiskt utsatta barnfamiljer har fått det allt svårare att klara vardagen.

Knappt hade pandemin ebbat ut förrän en inflationsdriven ekonomi svepte in 2022 som en effekt av bland annat kriget i Ukraina. Pris- och räntestegringarna sände chockvågor över företag och hushåll som vant sig vid stabilt låga räntor under 2000-talet.

Figur 1: Inflationsutvecklingen i Sverige 2020–2024.

Källa: Sveriges Riksbank september 2024.

DEN INFLATIONSDRIVNA EKONOMIN har ställt mycket på sin spets. Fallande BNP, stigande arbetslöshet och reallönesänkningar präglar dessa år. Priserna för att täcka grundläggande behov som energi, livsmedel och boende har påverkat allas vardag och ekonomi, i synnerhet för dem som redan från början inte hade några marginaler eller en sparad buffert. I denna rapport fördjupar vi oss i situationen för hushåll med barn. ●

20. FN:s kommitté för barnets rättigheter. Allmän kommentar nr 7 (2005). Punkt 26.

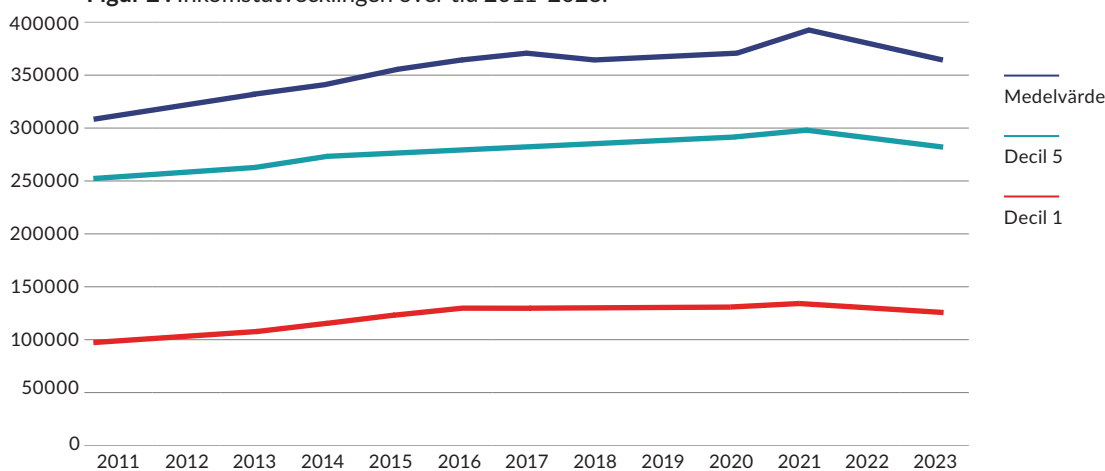
21. Grander och Salonen 2021.

22. Söderberg et al. 2022.

Inkomsternas utveckling

FÖR FÖRSTA GÅNGEN sedan 1990-talskrisen sjönk den ekonomiska standarden för svenska hushåll 2022. Inflationen det året var 8,4 procent i årsmedeltal och översteg klart hushållens inkomstökningar. Medianbeloppet för hushållens ekonomiska standard minskade med 3,2 procent. 2023 nådde inflationen 8,5 procent. Priserna steg 1,5 procent mer än inkomsterna vilket satte press på hushållens ekonomiska standard. Hushållens reala inkomster har i genomsnitt minskat med närmare fem procent under dessa två år. Detta samtidigt som många utgifter ökat kraftigt.

Figur 2 : Inkomstutvecklingen över tid 2011–2023.

Källa: SCB databas. Röd kurva: Den tiondel av alla hushåll som har lägst inkomster (decil 1). Turkos kurva: mitten av inkomstfördelningen (decil 5). Blå kurva: medelvärdet av inkomstutvecklingen för samtliga hushåll. Diagrammet visar disponibel årsinkomst i fast pris, per konsumtionsenhet.

I FIGUR 2 FRAMGÅR att hushållen visade en stigande inkomstutveckling från 2011 fram till 2021, men 2022 och 2023 minskade den. Under perioden 2011–2021 ökade de disponibla inkomsterna generellt med cirka en fjärdedel räknat i fast pris, även bland tiondelen med de lägsta inkomsterna.

Men åren 2021–2023 tappar samtliga hushåll inkomstmässigt enligt SCB:s statistikdatabas. För tiondelen med lägsta inkomster skedde en minskning med 5 400 kronor per konsumtionsenhet.²³ Det motsvarar en inkomstminskning med 4,4 procent, vilket är ett avsevärt inkomsttapp för barnfamiljer som har små eller inga marginaler.²⁴ Hushållen har i allmänhet fått sänkta disponibla inkomster under 2021–2023 vilket innebär att inkomstnivån är tillbaka på 2017 års nivå (se figur 2).

Vad som lätt döljs bakom statistiken av den generella förbättringen av inkomststandarden under 2000-talet är att inkomstskillnaderna har ökat, vilket pågått sedan början av 1980-talet.²⁵ Det beror främst på växande kapitalinkomster i de övre inkomstskikten, vilket ökat snabbare än arbetsinkomster.²⁶

23. SCB:s officiella konsumtionsenhetsskala gör det möjligt att jämföra inkomster och levnadsstandard mellan olika hushåll genom att ta hänsyn till hushållens storlek och sammansättning. (Se metodbilagan för detaljer)

24. För ett barnhushåll med svag ekonomi, t ex en ensamstående – oftast kvinna – med ett barn, sjönk med andra ord månadsinkomsterna med 700 kronor från cirka 15 700 till cirka 15 000 kronor. För ett typhushåll med sammanboende vuxna med två barn (decil 1) minskade inkomsterna med 1 100 kr: från cirka 25 900 till cirka 24 800 kronor i månaden.

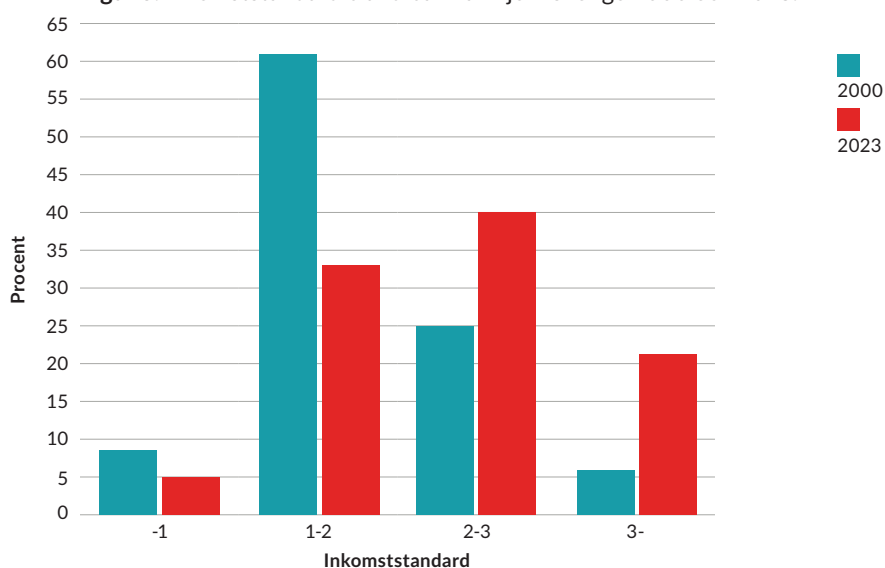
25. Roine 2023.

26. Finanspolitiska rådet 2024.

År 2000 låg den generella levnadsstandarden cirka 50 procent över fattigdomsgränsen låg inkomststandard medan den idag är dubbelt så hög, och de med minst tre gånger högre inkomst har ökat avsevärt.²⁷ Även om det har skett en långsiktig förbättring av levnadsstandard för de allra flesta, har en grupp halkat efter i utvecklingen. Detta är centralt för att sätta den kvarvarande fattigdomen bland barnfamiljer i ett rimligt fördelningspolitiskt perspektiv. Samtidigt har välfärdssystemens förmåga att utjämna ekonomiska skillnader försvagats, särskilt för barnfamiljer, vilket vi utvecklar i nästa avsnitt.

Figur 3: Inkomststandard bland barnfamiljer i Sverige 2000 och 2023.

Inkomststandard mätt i disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Definition av inkomststandard skiljer sig något åt mellan åren: år 2000 SCB:s undersökning Hushållens ekonomi beräknat på kosthushåll och 2023 totalräknade data från inkomst- och taxeringsregister, baserat på bostadshushåll, inkl. växelvis boende. Källa: SCB inkomststatistik.

SAMMANFATTNINGSVIS HAR PERIODEN 2019–2023 satt press på hushållens inkomster. Samtliga hushåll tappade inkomst, och avståndet mellan dem med lägst inkomst och dem med normal- och medelinkomster har inte ändrats nämnvärt, främst p g a minskade kapitalinkomster.²⁸ Det är viktigt att ha i åtanke att tiondelen med lägst inkomst har ungefär blott en tredjedel av vad medianhushållen förfogar över. Det innebär att inkomstsänkningar för hushåll med en redan ansträngd ekonomisk situation betyder något helt annat än för hushåll med marginaler och besparingar. ●

²⁷ För definition av låg inkomststandard se faktaruta i kap 4. Medianinkomsten har ökat från under 1,5 till 2,25 gånger gränsvärdet för låg inkomststandard. Andelen barnhushåll med minst dubbelt upp mot fattigdomsgränsen har stigit från 16 % till 62 %, och de med minst tre gånger gränsvärdet har ökat från 3,5 % till 22,2 %.

²⁸ SCB 2025b.

De offentliga trygghetssystemen

INKOMSTER FRÅN SAMHÄLLETs trygghetssystem, såsom barnbidrag, bostadsbidrag och föräldrapenning betyder olika mycket för människor beroende på deras livssituation. Medan barnen bor hemma betyder de offentliga transfereringarna mycket. Trygghetssystemen påverkar hur resurser fördelas mellan olika grupper i samhället och den fördelningen har förändrats.

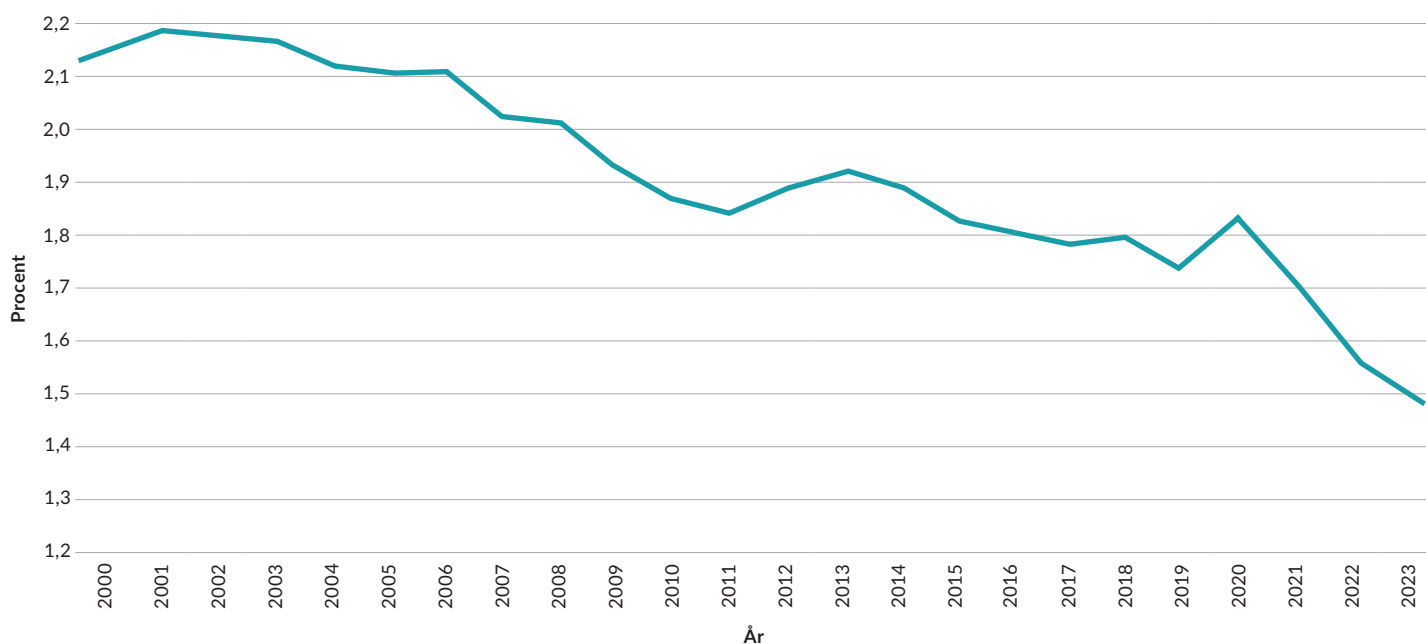
2020 utgjorde trygghetssystemens andel av disponibel inkomst bland hushåll med låg inkomststandard drygt 75 procent. Bland samtliga barnhushåll utgjorde de 16 procent.²⁹ Det enskilt viktigaste ekonomiska stödet är barnbidraget följt av föräldrapenning. Men för barnhushåll med låg inkomststandard tillkommer framför allt bostadsbidraget och underhållsstödet som viktiga inkomstkällor.

De tre behovsprövade stöd som särskilt riktar sig till barnhushåll med låga inkomster eller hög försörjningsbörda – kommunalt försörjningsstöd, bostadsbidrag och underhållsstöd – utgjorde 2020 drygt 30 procent av inkomsterna för dessa hushåll. För samtliga barnhushåll utgjorde de knappt 3 procent.³⁰ Därför är det särskilt relevant att uppmärksamma vilken betydelse den ekonomiska familjepolitikens utveckling har på barnhushåll i fördelningstrappans nedersta steg.

RÄDDA BARNEN HAR i tidigare rapporter³¹ analyserat i vilken grad den ekonomiska familjepolitiken lyckats utjämna ekonomiska skillnader och minska den ekonomiska utsattheten bland barnfamiljer. Analysen visar en trend under 2000-talets två första årtionden som innebär att de offentliga trygghetssystemen inte minskar den ekonomiska sårbarheten bland barnfamiljer samt att flera socialförsäkringsförmåner inte följt pris- och löneutvecklingen.³²

Sverige var fram till 1990-talet ett föregångsland för en ambitiös och utjämnande välfärdspolitik, med omkring 35 procent av BNP avsatt till socialt skydd – klart högre än andra jämförbara länder. Under 2000-talet har detta förändrats. År 2022 låg Sverige under EU-genomsnittet på 27,9 procent med 27,2 procent. Sveriges kostnader för socialt skydd ligger lägre än flera jämförbara länder, såsom Finland, Tyskland och Österrike vilka lägger drygt 30 procent av BNP på socialt skydd. En procents skillnad i BNP motsvarar cirka 60 miljarder kronor. Om Sverige hade samma nivå som dessa länder, skulle det innebära ett tillskott på omkring 180 miljarder kronor årligen till välfärden.

Figur 4: Ekonomisk familjepolitik som andel av BNP 2000–2023. (Innefattar samtliga stöd från Försäkringskassan till familjer med barn: Föräldrapenning, barnbidrag, bostadsbidrag, omvårdnadsbidrag, vårdbidrag, underhållsstöd och adoptionsbidrag.)

Källa: SCB statistikdatabas.

²⁹. SCB 2022.

³⁰. SCB 2022.

³¹. Rädda Barnen 2010, 2019.

³². ISF 2022, Försäkringskassan 2024.

Ekonomisk familjepolitik

MÅLEN FÖR DEN ekonomiska familjepolitiken är att bidra till en god ekonomisk levnadsstandard för alla barnfamiljer, minskade skillnader i de ekonomiska villkoren mellan hushåll med och utan barn och ett jämställt föräldraskap. Ersättningarna från den ekonomiska familjepolitiken kan delas in i tre olika grupper: försäkringar (t ex föräldraförsäkring) generella bidrag (t ex barnbidrag) och behovsprövade bidrag (t ex bostadsbidrag).³³

Utvecklingen av den ekonomiska familjepolitiken i Sverige, det vill säga alla försäkringar, stöd och bidrag till barnfamiljer, visar tydligt att dessa kostnader utgör en avtagande andel av BNP. Under 2000-talet har dess andel minskat från drygt 2 procent till under 1,5 procent årligen. En trend som blivit ännu tydligare mellan 2020 och 2023. Det kan låta lite men en skillnad på drygt 0,5 procentenheter innebär cirka 41 miljarder kronor mindre. 91 miljarder betalades ut 2023. En oförändrad nivå hade inneburit omkring 132 miljarder – 45 procent mer. Detta visar att den ekonomiska familjepolitiken fortsatt sin kraftgång under senare år.³⁴

Eftersom Sverige har varit ett föregångsland för välfärdsreformer, inte minst för barnfamiljer, är det intressant att studera de olika familjestödens utveckling i vårt land. Framför allt de tre stöd som betyder mest för barnfamiljer med svag ekonomi: barnbidraget, bostadsbidraget och underhållsstödet. Dessa stöd följer inte prisutvecklingen utan uppräknas oregelbundet utifrån politiska beslut. Samtliga har över tid tappat i värde.

Barnbidraget

BARNBIDRAGET HAR ENDAST höjts två gånger det senaste kvartseket, 2006 och 2018, vilket inneburit successiva urholkningar. När bidraget senast skrevs upp 2018 hade dess faktiska värde sjunkit med 11 procent jämfört med 2006. Barnbidragets grundbelopp höjdes då till 1 250 kr i månaden per barn. Med tanke på den höga inflationstakten de senaste åren har dess reala värde försämrats snabbt igen. Grundbeloppet på 1 250 kr motsvarar drygt 1 600 kronor i 2025 års prisnivå, vilket i praktiken är en värdeförsämring med drygt 20 procent mellan dessa år.³⁵

Bostadsbidraget

DETTA BIDRAG HAR släpat efter sedan 1990-talet och omfattar numera enbart endast cirka 100 000 barnhushåll.³⁶ Varken inkomstgränser eller godkända bostadskostnader har hängt med i de senaste årens prisutveckling. Om bostadsbidraget hade följt kostnadsutvecklingen de senaste trettio åren hade det legat kring 4 500 kronor i stället för dagens 1 700 kronor.³⁷

Riksrevisionen (2024) har i sin granskning av i vilken utsträckning bostadsbidraget ger resurs-svaga hushåll möjlighet att efterfråga "en god och tillräckligt rymlig bostad" rekommenderat regeringen att se över bidragets utformning för att kunna leva upp till målsättningen. Sedan 2020 har ett tillfälligt tilläggsbidrag till bostadsbidraget införts och förlängts med korta intervaller för att mildra inflationseffekterna på stödet.

Från och med januari 2025 trappade regeringen ned detta från 40 till 25 procent av bostadsbidraget för att vid halvårsskiftet ta bort det helt. I september 2025 föreslog regeringen höjda gränser för bostadskostnader för barnfamiljer, för att bostadsbidraget i högre grad ska vara kopplat till de faktiska bostadskostnaderna. Förslaget är inte tidsbegränsat, men kommer att hjälpa färre ekonomiskt utsatta barnhushåll med lägre ersättning än vad det tidigare tillfälliga bostadsbidraget gjorde.³⁸

Underhållsstödet

DETTA ÄR ETT stöd som garanterar att barn till särlevande föräldrar får underhåll även när den bidragsskyldiga föräldern inte bidrar till barnets försörjning. I december 2023 betalade Försäkringskassan ut underhållsstöd för 170 000 barn (7 procent av alla barn) på totalt 2,7 miljarder kronor.³⁹ Stödet har gradvis minskat det senaste årtiondet då det blivit allt vanligare att barn bor växelvis hos sina föräldrar. Storleken på beloppet har dock legat stilla under långa perioder. Det höjdes 2006, 2015, 2018 och senast 2022.

Det nuvarande underhållsstödet ligger på 1 673 kronor (upp till 7 år), 1 823 kronor (8–15 år) och 2 223 kronor (från 15 år). Skulle underhållsstödet för de yngsta barnen motsvara nivån det låg på i början av 1990-talet skulle det behöva höjas till drygt 2 000 kronor i månaden. ●

33. Försäkringskassan 2024.

34. En annan indikation på utvecklingen är en jämförelse av köpkraftsjusterat belopp per barn (PPS) i olika länder. Det är en siffra på hur mycket pengar som finns tillgängligt per barn, justerat för hur mycket varor och tjänster kostar i ett land. I Sverige var detta 4 900 Euro år 2021 jämfört med 6 800 Norge, 6 600 i Danmark och 5 900 i Finland (Eurostat 2025).

35. ISF 2022.

36. Försäkringskassan 2024b.

37. Makalösa Föräldrar 2024.

38. Rädda Barnen.(2025). Remissvar S2025/01526.

39. Försäkringskassan 2024b.

Utgiftschocker

EKONOMISK UTSATTTHET BLAND barn och deras familjer handlar dock inte bara om inkomster. Därför ska vi nu titta på hur utgifterna påverkar barnhushållens förmåga att klara sin försörjning.

I inflationsekonomin spår har larmrapporterna avlöst varandra tätt de senaste åren. Det har handlat om höjda energipriser och höjda kostnader för basala behov som livsmedel och boende. Dessa kostnader är svåra att värja sig emot, men konsekvenserna ser olika ut beroende på hushållens inkomstnivåer.

För bättre bemedlade hushåll har det kanske inneburit förändrade prioriteringar på sparande och semesterar. För hushåll, särskilt då barnhushåll, med en redan pressad ekonomi har de ökade utgifterna lett till försakelser och sänkt reell levnadsstandard.

Här är en kort överblick över utgiftsökningar på senare år som drabbat barnfamiljer med svag ekonomi hårt:

Energi

Begreppet energifattigdom myntades först i Storbritannien under 1990-talet där dålig isolering av bostäderna ofta ledde till höga energikostnader, kalla bostäder och sämre hälsa. Utvecklingen i Sverige på 2020-talet indikerar hittills att ensamstående med barn är mer sårbara för energifattigdom. De har lägre betalningsförmåga och flexibilitet då kostnaderna snabbt förändras.⁴⁰

För att parera pristoppar gäller det att vara flexibel, något som oftast är omöjligt för ekonomiskt utsatta hushåll. Under senhösten 2021 nådde elpriserna nivåer som fick många hushåll att ställas inför sådana kompromisser som känns igen från länder med utbredd energifattigdom och som påverkade vissa grupper hårdare, i synnerhet ensamstående med barn. En konsekvens av energifattigdom är att resurssvaga hushåll tvingas begränsa andra nödvändiga utgifter eller att öka sin skuldsättning.

Mat

Höjda matkostnader har följt i inflationens spår. Historiskt sett har de svenska hushållen lagt cirka 30 procent av den disponibla inkomsten på livsmedel fram till 1950-talet. Från 1960 fram till 1990-talet sjönk andelen till runt 15 procent. Sedan 1990-talet har matpriserna ökat med knappt 2 procent årligen vilket varit mindre än de genomsnittliga inkomstökningarna. Men under 2022 och 2023 ökade matpriserna sammantaget med 24 procent.⁴¹

Under 2024 har matpriserna ökat långsammare med cirka 3 procent per år. Matpriserna i Sverige har i princip följt den europeiska trenden de senaste åren.⁴² De matutgifter som media visar utgår från genomsnittet av de svenska hushållen. Varukorgen ser olika ut för olika hushållstyper men generellt lägger de med lägre inkomst en större andel av sin inkomst på mat. Detta gäller i synnerhet för hushåll med ett eller flera barn. Under de senaste åren har således matutgifterna tagit en allt större andel av deras tillgängliga inkomster och skapat en märkbart ökad press och belastning för barnhushåll med en begränsad ekonomi.

⁴⁰. von Platten 2022.

⁴¹. SCB. Priserna i Sverige – Konsumentprisindex (KPI) 2025.

⁴². Länsförsäkringar 2025.

Boende

För de allra flesta är bostadskostnaden den allra tyngsta löpande kostnaden med i genomsnitt 25–30 procent av inkomsterna. Den svenska bostadsmarknaden har under 2000-talet blivit alltmer tudelad mellan bostads- och äganderätter, som dominerar i hushåll med bättre ekonomier, och hyresrätter som främst återfinns bland hushåll med lägre inkomster.⁴³

Hyrorna ökade i genomsnitt med en till två procent årligen fram till 2023 då de ökade med 4,1 procent. 2024 blev ökningen i genomsnitt 5,0 procent.⁴⁴ Dessa hyreshöjningar är de högsta på över 30 år och sätter ytterligare press på hushållens ekonomi. För hyresgäster som redan lever på marginalen kan en hyreshöjning på 5 procent innebära en betydande ekonomisk försämring. En genomsnittlig trea har haft en månatlig hyreshöjning på närmare 800 kronor under de två senaste åren. Hyreshöjningarna för 2025 har generellt landat på ytterligare 4,8 procent. Detta innebär att många hushåll behöver ompröva sina boendekostnader och kan tvingas flytta till, när sådana finns, billigare alternativ.

Den mest påtagliga konsekvensen av denna utveckling är att antalet vräkningar av barnfamiljer återigen har börjat öka. Under åren 2008 till 2016 minskade antalet verkställda avhysningar där barn berördes från drygt 700 till under 400 barn per år. Därefter har trenden vänt och antal vräkt barn uppgick återigen till drygt 700 barn år 2024.⁴⁵ Vräkningar kan ses som toppen på isberget när det gäller betalningssvårigheter för boendet.⁴⁶ Det föregås i regel av betalningsproblem, anmärkningar och inkassokrav. I en enkätstudie under 2024 bekräftas att andelen hushåll med ohållbara boendekostnader ökat drastiskt samtidigt som hushållens inkomster stagnerat eller minskat.⁴⁷

Med ohållbara boendekostnader menas hushåll som lägger minst 40 procent av sin disponibla inkomst på boendet. Bland hyreshushållen i studien har denna andel ökat från 29 till 43 procent de två senaste åren. Var tredje hyreshushåll upplever numera en ekonomisk stress och en fjärdedel uppger att det oftast är svårt att få pengarna att räcka till för löpande utgifter. Ytterligare en indikation på problem med en dräglig bostadsstandard är trångboddhet. Detta är särskilt känsligt för barnhushåll där barnen till exempel saknar möjligheter att dra sig undan i hemmet för att läsa läxor.⁴⁸

Kostnadspress

Samtidigt som kostnaderna ökat kraftigt de senaste åren för nödvändiga hushållsutgifter som uppvärmning, matpriser och boendekostnader har de flesta även känt av reallönesänkningar eller urholkningar i de offentliga ersättningssystemen.

Detta har lett till en större ekonomisk osäkerhet. Särskilt allvarliga konsekvenser har det gett för barnhushåll med låga inkomster. I en aktuell analys från Finansinspektionen bekräftas hur sämre ekonomiska tider påverkar hur mycket hushållen lånar till konsumtion och de betalningsproblem det kan medföra. Antalet låntagare med betalningsproblem har ökat med cirka en fjärdedel mellan 2020 och 2023, från 130 000 till 160 000 personer. Deras skulder hade ökat med cirka 50 procent.⁴⁹ ●

⁴³. Bengtsson & Grander 2025.

⁴⁴. SCB Hyror i bostadslägenheter (2024).

⁴⁵. Kronofogden.se.

⁴⁶. Nilsson 2024.

⁴⁷. Hyresgästföreningen 2024.

⁴⁸. Riksrevisionen 2019, Sandberg & Grander 2021.

⁴⁹. Fi-analys nr 48.

Civilsamhällets larmrapporter

FLERA CIVILSAMHÄLLESORGANISATIONER HAR under 2020-talet rapporterat om en påtaglig ökning av antalet barnfamiljer som har svårt att klara sin försörjning och tillgodose sina barns mest grundläggande behov av mat, kläder, en meningsfull fritid och en trygg bostad.

Röda Korsets kartläggning i samtliga 21 län vittnar om att den ekonomiska utsattheten ökar och att fler människor har fått det allt svårare att kunna täcka sina grundläggande behov. Rapporten, som bygger på information från 200 civilsamhällesaktörer i 83 kommuner, visar att nya grupper söker hjälp: ensamstående föräldrar med barn, barnfamiljer och pensionärer med låga inkomster.⁵⁰ Även Majblommans ekonomiska stöd till barn har ökat kraftigt, med 12 miljoner på två år, främst till basala behov.⁵¹

Sedan 2014 har Sveriges Stadsmissioner presenterat en årlig fattigdomsrapport. I rapporten från 2023 presenteras trender de sett i sin hjälpverksamhet mellan 2014–2023. För tio år sedan startade Stockholms Stadsmission en butik, Matmissionen, för att ta tillvara matsvinn från butiker samtidigt som deras medlemmar kan köpa dagligvaror för kraftigt rabatterade priser, cirka en tredjedel av ordinarie priser. Idag finns Matmissionen på 13 ställen i sju svenska städer. Matinsatserna har ökat över tid och den dominerande gruppen, närmare två tredjedelar, är numera personer med långvarigt försörjningsstöd. Detta indikerar tydligt att många inte får den hjälp och det stöd som de har rätt till av kommunernas socialtjänster. Sveriges Stadsmissioner belyser också att personer som ingår i grupperna löper stor risk att nekas eller inte kunna nyttja sina medborgerliga rättigheter. Enligt Sveriges Stadsmissioner har det kommunala försörjningsstödet urholkats successivt av för låga uppräknings och

efterlyser en återgång till skälig levnadsstandard även för hushåll med försörjningsstöd.⁵²

En undersökning bland Makalösa Föräldrars medlemmar hösten 2024 visar på en alltmer påfrestande vardag för ensamstående föräldrar.⁵³ Fyra av fem anger att de är stressade över sin ekonomi och fyra av tio har behövt låna pengar för att täcka basala behov som mat och boende. Rapporten redovisar ett löpande underskott på drygt 3 000 kronor i månaden för medlemmarna i genomsnitt och de tvingas förlita sig på hjälp och lån från andra och försöker spara genom att laga billigare mat och avstå från till exempel medicin och fritidsaktiviteter.

EN ENKÄTUNDERSÖKNING HAR gjorts årligen 2023–2025 av fyra civilsamhällesorganisationer, bland annat Rädda Barnen, som särskilt fokuserar på barn och barnfamiljers ekonomiska svårigheter och de konsekvenser det ger. Den visar att en stor andel av föräldrar med låga inkomster har svårt att täcka familjens basala behov i vardagen.⁵⁴ Särskilt utsatta är ensamstående föräldrar. En stor majoritet av föräldrar med låg inkomst oroar sig över den egna ekonomin och hur den påverkar barnen. Oron handlar t ex om att inte kunna ge barnen vad de behöver, att barnen ska känna oro på grund av familjens ekonomi eller att barnen ska känna sig utanför i sociala sammanhang. Undersökningen påvisar att den ekonomiska situationen för barnfamiljer med låga inkomster verkar ha försämrats mellan 2023–2025, t ex uppger en större andel ensamstående med låga inkomster att de har svårt att äta sig mätta. Klyftorna har också ökat. Oron över ekonomin har minskat bland barnfamiljer med bättre ekonomi, medan den varit konstant för familjer med låga inkomster. ●

50. Röda Korset. 2024.

51. Majblomman 2024.

52. Sveriges Stadsmissioner 2025.

53. Makalösa Föräldrar 2024. Makalösa Föräldrar är en intresseorganisation för ensamstående föräldrar och deras barn.

54. Sveriges Stadsmissioner 2024.

Barnfamiljers ekonomiska svårigheter 2025

Ensamstående med barn med låg inkomst (högst 30 000 kr brutto)

- Ungefär hälften eller drygt hälften har svårt att ha råd med
 - köpa näringsrik mat,
 - kläder för säsongen till sina barn
 - fritidsaktiviteter till sina barn.
- 8 av 10 har varit mycket och ganska oroliga över sin ekonomi.
- Närmare hälften (44 procent) har behövt låna pengar till basala utgifter som till mat och hyra.

Barnfamiljers ekonomiska svårigheter är en undersökning av Hyresgästföreningen, Majblomman, Rädda Barnen och Röda Korset.

Sammanfattning

De svenska minimistöden var klart högre än OECD-genomsnittet fram till 1990-talet, för att därefter halka efter. I en aktuell jämförelse om minimistöden hamnar Sverige numera på 12:e plats bland jämförbara västländer.⁵⁵ Detta pekar på en tydlig förskjutning i det svenska trygghetssystemet från standardtrygghet till grundtrygghet där nivån på de yttersta stödsystemen urholkats över tid. En allt mindre andel av den ekonomiska familjepolitiken omfördelar mellan fattigare och rikare barnhushåll.

De senaste årens samhällskriser med pandemi och inflationsdriven ekonomi har tydligt visat hur snabbt hushållens ekonomiska förutsättningar kan förändras, särskilt för barnfamiljer med små marginaler. Hushållens ekonomiska situation har

pressats då det gäller både inkomster och utgifter. Reallönesänkningar, stigande priser på nödvändigheter som mat, energi och boende samt ett urholkat ekonomiskt skyddsnät har sammantaget ökat den ekonomiska sårbarheten i breda grupper. Mycket pekar på att i synnerhet barnhushåll med låga inkomster fått det allt svårare att klara en dräglig vardag.

Hur fångas denna utveckling i de mått som används för att beskriva barnfattigdom i Sverige? Och i vilken utsträckning speglar dessa mått hushållens faktiska levnadsvillkor? I nästa kapitel fördjupar vi oss i hur barnfattigdom mäts. Vi granskar hur förändringar i normnivåer påverkar existerande fattigdomsmått och förståelsen av ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer. ●

⁵⁵ Nelson & Sirén 2025.

”Anledning till att det är bra att ha egna pengar är att det är väldigt viktigt att kunna investera i saker som gör dig glad. Det här med sport kostar pengar. Aktiviteter för ungdomar håller bort kriminaliteten för barn i förorter. Så om ungdomar inte har pengar att kunna investera i fritidsaktiviteter, så blir det enklare för dem att hamna i kriminella vägar, eftersom de inte har något annat som håller borta dem från det.”

(Kille 17 år)

ATT MÄTA FATTIGDOM

Vi har hittills gått igenom hur samhällsekonomiska förändringar påverkat barnfamiljers levnadsvillkor. Nu ska vi fördjupa oss i hur fattigdom mäts och vad olika mått faktiskt visar. Att mäta fattigdom är inte en neutral, teknisk syssla. Valet av mått påverkar både hur omfattande barnfattigdomen framstår och vilka hushåll som inkluderas.

FORSKNING VISAR ATT överlappningen mellan olika definitioner av fattigdom är förvånansvärt liten, vilket beror på att måtten mäter olika aspekter av hushållens ekonomiska situation. Det kan också finnas felkällor och begränsningar i olika beräkningssätt.⁵⁶

Därför finns det anledning att kontinuerligt se över och, vid behov, uppdatera måtten. Här ger vi en kort sammanfattning av olika fattigdomsmått och deras utveckling de senaste åren för att därefter lägga fokus på låg inkomststandard (LIS) och försörjningsstöd som är de två delmått Rädda Barnen använder. Eftersom LIS bygger på riksnormen för försörjningsstöd får förändringar i denna norm genomslag på hur många barn som klassas som ekonomiskt utsatta.

De mått vi går igenom här är:

- Enkätbaserade mått som materiell och social fattigdom
- Inkomstbaserade mått som låg inkomststandard (LIS) och låg ekonomisk standard.(LES).
- Policybaserat mått som försörjningsstöd

⁵⁶. Halleröd 1995; Mood & Jonsson 2013.

Enkäter visar ökad materiell och social fattigdom

- **Eurostats enkätbaserade mått (EU-SILC):** Mäter bland annat materiell och social fattigdom/deprivation. Det fångar hushållens oförmåga att ha råd med definierade poster, t.ex. oförutsedda utgifter, uppvärmning eller sociala aktiviteter. Den som inte har råd med fem eller fler av tretton poster definieras som materiellt och socialt fattig enligt EU:s definition.

FATTIGDOM KAN BLAND ANNAT mätas genom självrapporterade enkätundersökningar som visar hushållens förmåga att hantera nödvändiga utgifter. SCB:s undersökningar⁵⁷ används för att mäta så kallad materiell och social fattigdom – ett mått på ekonomisk stress och social utestängning. Den som inte har råd med fem eller fler av tretton poster definieras som materiellt och socialt fattig enligt EU:s definition. Enligt detta mått ökade andelen personer i Sverige som lever i fattigdom från 4 till 6 procent mellan 2021 och 2023, och uppgår idag till motsvarande en halv miljon människor. Trots ökningen har Sverige fortfarande näst lägst nivå i EU, men sticker ut genom den stora skillnaden mellan inrikes- och utrikesfödda: 14 procent av utrikesfödda jämfört med tre procent av inrikesfödda lever i materiell och social fattigdom, vilket är den högsta skillnaden i hela EU.⁵⁸

Vanligast är att inte ha råd att betala en större oförutsedd utgift. De senaste åren har allt fler inte haft råd med att hålla sin bostad varm. Andra utgifter som det är vanligt att barnhushållen inte ha råd med är att åka på semester, att delta i fritidsaktiviteter, att köpa nya kläder eller att ersätta utslitna möbler.

Eurostats barnspecifika indikator är en liknande enkätundersökning som mäts vart tredje år. Barn anses vara materiellt fattiga om de saknar minst tre av 17 definierade resurser som nya kläder, daglig näringsrik mat, fritidsaktiviteter, möjlighet att delta i skolresor, eller tillgång till internet och varm bostad. Enligt denna har andelen barn som klassas som materiellt fattiga i Sverige ökat från 4,9 procent år 2021 till 5,6 procent år 2024. ●

⁵⁷. ULF, kopplade till Eurostats SILC.

⁵⁸. SCB 2024b.

Relativa och absoluta fattigdomsmått

• Inkomstbaserade mått:

Låg inkomststandard (LIS): Ett absolut mått som visar om hushållets inkomster täcker nödvändiga utgifter som hyra, mat och kläder.

Den bygger på riksnormen och schabloner för boende, el och försäkring.

Låg ekonomisk standard (LES): Ett relativt mått där hushållets disponibla inkomst per konsumtionsenhet är under 60 procent av medianinkomsten. Den används inom EU som ett sätt att mäta risk för fattigdom (At Risk of Poverty – AROP)

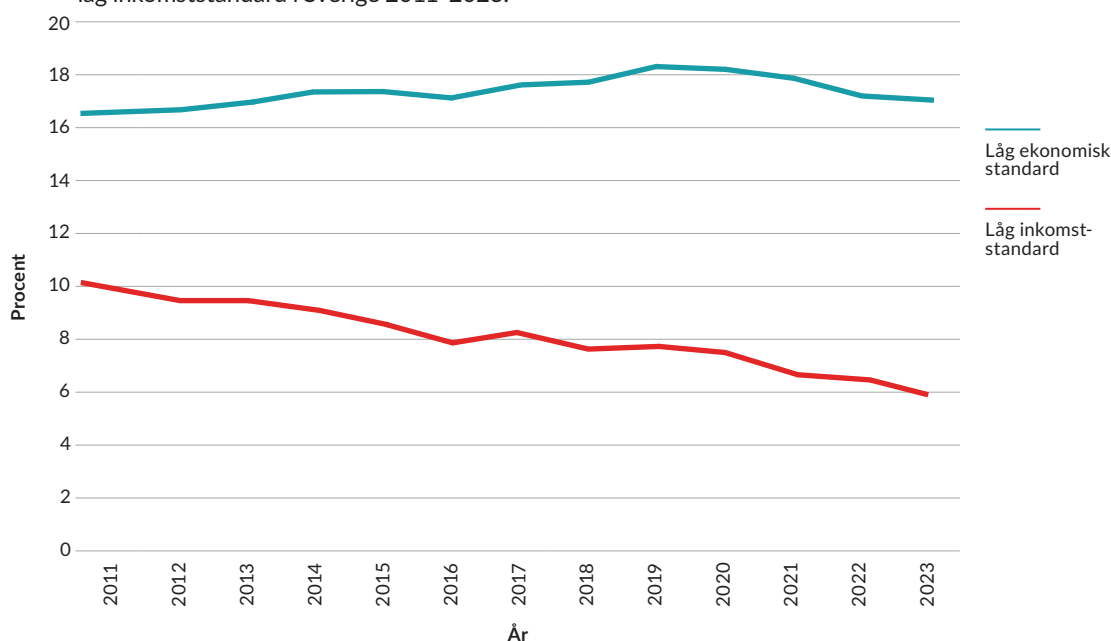
Låg ekonomisk standard (LES), är ett relativt inkomstbaserat mått som mäter ekonomisk ojämlikhet. Den visar hushållets disponibla inkomst jämfört med medianinkomsten och används ofta för internationella jämförelser. Bland barn och dess familjer har den relativa ekonomiska utsattheten ökat under en längre tidsperiod. År 2011 (se figur 5) låg den på 16,6 procent och nådde kulmen 2019 (18,3 procent) för att därefter minska något varje år. 2023 låg den på 17,0 procent. Minskningen kan delvis förklaras av att medianinkomsten sjunkit i takt med inflation och stigande priser, vilket påverkar det relativa måttet. LES säger dock inget om hushållets faktiska förmåga att klara vardagsekonomin utan mäter främst inkomstskillnaderna.

Det gör däremot måttet **låg inkomststandard (LIS)**, som närmar sig en absolut definition av fattigdom för svenska förhållanden.

LIS jämför hushållets inkomster med en beräknad nivå av nödvändiga utgifter, så kallad baskonsumtion, och tar hänsyn till hushållets storlek och sammansättning. Som framgår av figur 5 har andelen barn i hushåll med låg inkomststandard minskat från 7,8 procent år 2019 till 5,9 procent år 2023. Det motsvarar en minskning från cirka 183 000 till 140 000 barn – en nedgång med 23 procent. Denna utveckling är överraskande med tanke på de ekonomiska utmaningar som barnfamiljer mött under samma period.

Även om låg inkomststandard ligger närmast ett absolut mått i svensk kontext, är det beroende av vad som betraktas som nödvändiga levnadsomkostnader vilket förändras över tid. Hänsyn behöver också tas till ökade kostnader och därmed utgifter. Därför kräver även absoluta mått en genomlysning och regelbunden justering för att spegla samhällets levnadsstandard. Det kommer vi titta närmare på i nästa kapitel. ●

Figur 5: Andel barn 0–19 år i hushåll med låg ekonomisk standard eller låg inkomststandard i Sverige 2011–2023.

LES mäter relativ ekonomisk ojämlikhet, den del av befolkningen som har en disponibel inkomst (per konsumtionsenhet) som är lägre än 60 procent av medianinkomsten. LIS mäter förmågan att täcka nödvändiga utgifter. LIS mäter absolut ekonomisk utsatthet, den del av befolkningen som har låg inkomststandard. Båda utgår ifrån per konsumtionsenhet och tar hänsyn till hushållets storlek och sammansättning. Källa: SCB:s statistikdatabas.

Barn i familjer med ekonomiskt bistånd

• Policybaserat mått:

Beviljat försörjningsstöd: är ett administrativt mått som visar hur många hushåll som får ekonomiskt bistånd.

ANTALET BARN som bor i hushåll som mottar ekonomiskt bistånd har minskat kraftigt de senaste tio åren. Det var relativt stabilt mellan 2014–2017 för att därefter minska, först försiktigt, sedan kraftigt mellan 2020 och 2023. Under dessa tre år minskade antalet barn från 130 000 till 85 000, en nedgång med närmare 35 procent. Antalet barn i hushåll med långvarigt ekonomiskt bistånd (minst 10 månader per kalenderår) har däremot varit relativt konstant under en följd av år men sedan 2020 ser vi även här en försiktig nedgång, och 2023 uppgick det till 37 000 barn. (se figur 6).⁵⁹ Försörjningsstödet officiella intention är att vara ett tillfälligt stöd under kriser men är idag, för 44 procent av barn i familjer som uppbär försörjningsstöd, ett långvarigt bistånd. Även om man inte räknar med det initiala stödet vid flyktmottagningen har andelen biståndshushåll med utrikes bakgrund gradvis fortsatt att öka från knappt 4 av 10 hushåll år 2000 till drygt hälften av samtliga biståndshushåll år 2023.⁶⁰

Ekonomiskt bistånd och försörjningsstöd.

Ekonomiskt bistånd består av två delar:

försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt.

1) Försörjningsstöd för den löpande försörjningen och består av:

- En fast riksnorm med schablonbelopp som ska täcka skäliga kostnader för livsmedel, kläder och skor, lek och fritid, förbrukningsvaror, hälsa och hygien samt dagstidning och telefon.
- Individuella kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.

2) Stöd till livsföringen i övrigt ska täcka andra nödvändiga utgifter som kan tillkomma, exempelvis kostnader för barnomsorg, läkar- och tandvård samt medicin.

Källa: Socialstyrelsen

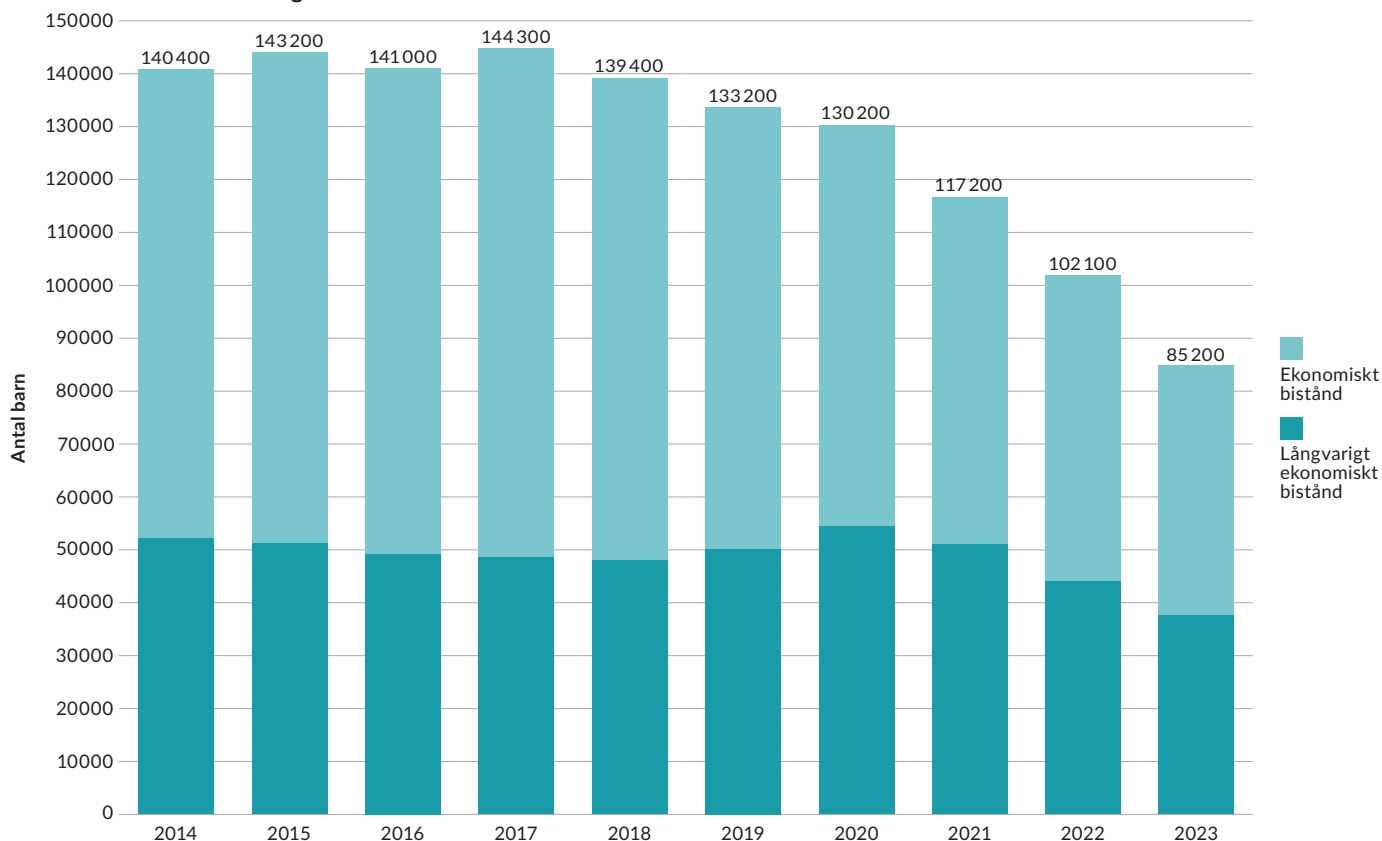
⁵⁹. Antalet bidragsmånader per år har ökat, från runt fyra månader under 1990-talet till 7,4 månader år 2023.

⁶⁰. Socialstyrelsen 2024.

Foto: Unsplash

Figur 6: Antal barn 0–17 år i hushåll med ekonomisk bistånd 2014–2023.

Antalet barn som bor i familjer som mottar ekonomiskt bistånd har minskat kraftigt de senaste tio åren. År 2023 var det 85 200 barn som levde i en familj som fick ekonomiskt bistånd. Det var en minskning med cirka 17 procent i jämförelse med föregående år. Långvarigt ekonomiskt bistånd definieras som tio sammanhängande månader eller mer under ett kalenderår. Källa: Socialstyrelsen, registret för ekonomiskt bistånd.

DET SAKNAS DOCK mer ingående forskning som kan förklara att andelen barn i försörjningsstöd minskar då många andra faktorer talar för en ökad ekonomisk sårbarhet bland barnfamiljer. En förklaring kan vara att en stor andel av de flyktingar som kom till Sverige 2015–2016 har etablerat sig på arbetsmarknaden. Statistiken visar nämligen att arbetslösheten har minskat snabbare bland utrikesfödda än bland inrikesfödda efter pandemin.⁶¹ Ytterligare en förklaring kan vara förändrade attityder hos de grupper som söker ekonomiskt bistånd. Desinformationskampanjer gentemot socialtjänsten, vilket uppmärksammats i media under senare år, kan leda till minskad sökbenägenhet i vissa grupper.⁶² Det finns också studier som pekar på en förändring i prövningen av biståndssökande, och en gradvis mindre enhetlig biståndsbedömning och mer restriktiv praxis inom socialtjänsten.⁶³ En studie visar till exempel en tendens att redan ekonomiskt marginaliserade grupper har svårare att beviljas försörjningsstöd. Exempelvis är det svårare för personer med arabiska namn, än för personer med svenska namn. Även kön påverkar bedömningen.⁶⁴

Fokus i debatten har ofta legat på bidragsbrott och överutnyttjande, medan underutnyttjande och förändrade attityder till stödformen har fått mindre uppmärksamhet. Det finns ett fåtal svenska studier som systematiskt undersöker hushållens minskade benägenhet att söka stöd, trots ekonomisk utsatthet. Ytterligare en faktor kan vara försörjningsstödet gradvisa urholkning. Rapporter från civilsamhället tyder på att hushåll som länge förlitat sig på försörjningsstöd även söker akut hjälp från andra håll.⁶⁵ ●

61. SCB arbetskraftsundersökning.

62. Vård- och omsorgsanalys 2024.

63. Bergmark & Stranz 2023a; 2023b; 2025.

64. Hussénus 2023.

65. Röda Korset 2024, Stadsmissionen 2024.

Styrkor och svagheter med policybaserat mått

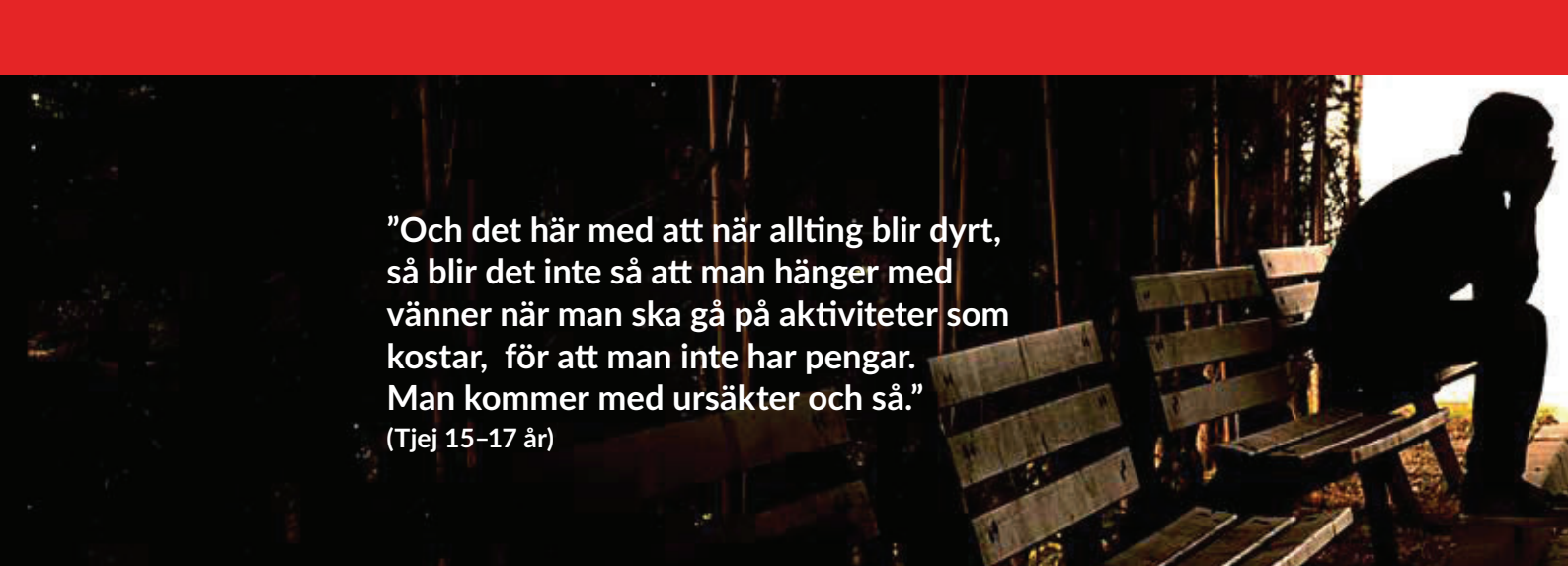
I FATTIGDOMSFORSKNINGEN LYFTS ibland ett varningens finger mot att definiera fattigdom utifrån administrativa och politiska beslut.⁶⁶ Ett tydligt exempel är det svenska försörjningsstödet som tidigare kallades fattigunderstöd, socialhjälp eller socialbidrag. Eftersom stödet är behovsprövat och utformas genom politiska beslut och myndighetspraxis, kan förändringar i omfattningen lika gärna spegla policyförändringar som faktiska behov hos hushållen. Även hushållens benägenhet att söka stöd påverkar. Men om exempelvis riksnormen inte justeras i takt med prisutvecklingen minskar dess reala värde över tid vilket är precis vad som skett i Sverige under 2000-talet.

Det policybaserade måttet på försörjningsstöd fångar dock en annan dimension av ekonomisk utsatthet än till exempel låg inkomststandard – nämligen den fattigdom som är så djup att hushållen söker hjälp och kvalificerar sig för ekonomiskt bistånd utifrån samhällets absoluta miniminivå. Detta ger därför en kompletterande bild och, tillsammans med inkomstbaserat mått, en mer heltäckande bild av barnfattigdom än vad endast inkomstnivåer kan erbjuda. En anledning är att barn i hushåll som faller under fattigdomsgränsen "låg inkomststandard" räknas på ett kalenderår. Då fångas inte behov upp som bara finns under delar av ett år. Kombinationen av LIS och försörjningsstöd ger därför tillsammans en bredare bild av barnfattigdomen. I Rädda Barnens tidigare barnfattigdomsrapporter har överlappningen mellan låg inkomststandard och försörjningsstöd varit ganska liten.⁶⁷

I detta kapitel har vi fördjupat oss i de olika måtten på fattigdom och dess styrkor och svagheter. I nästa kapitel tar vi oss an riksnormen för försörjningsstöd och undersöker hur det urholkats de senaste 20 åren. ●

⁶⁶. Salonen 1993, Jonsson & Mood 2022, Bergmark & Stranz 2023a.

⁶⁷. Se t.ex. Rädda Barnen 2021.

”Och det här med att när allting blir dyrt, så blir det inte så att man hänger med vänner när man ska gå på aktiviteter som kostar, för att man inte har pengar. Man kommer med ursäkter och så.”

(Tjej 15–17 år)

RIKSNORMENS URHOLKNING

I det här kapitlet behandlar vi riksnormen för försörjningsstöd. Normen ska enligt socialtjänstförordningen grunda sig Konsumentverkets kostnadsberäkningar. Detta har med tiden frångåtts vilket gett betydande konsekvenser, särskilt för ekonomiskt utsatta barnfamiljer som årligen sökt och beviljats ekonomiskt bistånd från kommunernas socialtjänster. Vi går här igenom hur dessa förändringar påverkat hushållens ekonomiska förutsättningar, och hur normerna skulle sett ut om de följt socialtjänstförordningen.

RIKSNORMEN FÖR FÖRSÖRJNINGSSTÖD infördes 1998 för att skapa större likvärdighet mellan kommuner, efter att studier under 1980- och 1990-talen visat på stora skillnader i generositet. I socialtjänstlagen från 1982 infördes begreppet *skälig levnadsnivå* med förarbeten som betonade att nivån måste följa samhällets allmänna standardutveckling. Detta skulle ske genom politiska beslut, så att även biståndshushåll fick del av samhällsutvecklingen⁶⁸ och utgick från Konsumentverkets kostnadsberäkningar, som ansågs spegla en levnadsnivå över ett minimum.⁶⁹ ●

Rätt till försörjningsstöd

I Socialstyrelsens handbok för socialtjänsten⁷⁰ framgår att du, för att ha rätt till försörjningsstöd, måste:

- Ha uttömda möjligheter till egen försörjning, det vill säga inga inkomster, tillgångar eller rätt till andra bidrag (dessa räknas i så fall av, såsom barnbidrag).
- Vara bosatt i Sverige och ha fyllt 18 år.
- Vara beredd att aktivt bidra till din egen försörjning, t.ex. genom att söka arbete eller delta i insatser. Du måste delta i arbetsmarknadsåtgärder om kommunen kräver det.
- Föräldralediga måste ta ut föräldrapenning sju dagar i veckan.
- Lämna in omfattande dokumentation som t.ex. kontoutdrag, hyreskontrakt, lönebesked eller intyg om arbetslöshet, läkarintyg vid sjukdom samt uppgifter om hushållets sammansättning och ekonomi.
- Socialtjänsten gör en individuell behovsbedömning och beräknar om du ligger under riksnormen för skälig levnadsnivå. Om du är arbetsför måste du vara inskriven på Arbetsförmedlingen, aktivt söka arbete och kunna visa detta.

Familjer i asyl, EU-migranter, familjer utan nödvändiga tillstånd berättigas normalt sätt inte försörjningsstöd. (Dagersättningens nivå som beviljas till familjer i asyl är på betydligt lägre nivå än försörjningsstöd.) Det saknas vidare statistik på hur många barnfamiljer som får avslag på sin ansökan.

⁶⁸. Så har också skett vid några tillfällen under 2000-talet, t.ex. när barnbidragsbeloppen höjdes 2006 och 2018 har detta också slagit genom i riksnormen för försörjningsstöd.

⁶⁹. Socialstyrelsen 2009.

⁷⁰. Socialstyrelsen 2021.

Praxisförändring trots tydlig förordning

ENLIGT SOCIALTJÄNSTLAGEN OCH socialtjänstförordningen, både i den tidigare och i den nya från 2025, ska riksnormen bygga på officiella prisundersökningar och mer specifikt på Konsumentverkets prisundersökningar.

UNDER DE FÖRSTA åren från slutet av 1990-talet räknades riksnormen upp utifrån Konsumentverkets hushållsberäkningar. Men från 2006 började regeringen att frångå denna princip och i stället justera riksnormen enligt konsumentprisindex (KPI).⁷¹ Sedan 2012 har Socialstyrelsen slutat att redovisa hur enskilda poster i riksnormen räknas upp, och anger endast summerade kostnader. Trots detta kvarstår formuleringen att riksnormen bygger på Konsumentverkets beräkningar⁷² vilket i praktiken inte längre är fallet.

2024 granskade riksdagens konstitutionsutskott (KU) om regeringen och ansvariga statsråd agerat i enlighet med socialtjänstlagen (2001:453) och socialtjänstförordningen (2001:937) vid hanteringen av riksnormen i försörjningsstödet. I den anmälan som föranledde granskningen tydliggörs att riksnormen enligt socialtjänstförordningen ska grundas på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar, men att den sedan 2006 i praktiken följt konsumentprisindex (KPI).

I KU:s granskning och ställningstagande framkommer följande:

”...att regeringen när den fastställer riksnormen gör en samlad bedömning av tillgängligt material med utgångspunkt från Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar. Vid denna bedömning beaktas även regeringens prognos för konsumentprisindex för innevarande år.” KU skriver vidare att ”lydelsen av socialtjänstförordningen inte utesluter att även andra underlag och beräkningar än de från Konsumentverket beaktas”. Man avslutar med att konstatera att det vore lämpligt av regeringen att redovisa de olika underlag som används vid fastställande av riksnormen. Man menar att en sådan ordning ”skulle skapa en större tydlighet och förutsägbarhet om hur regeringen fastställer riksnormen”.

KU TAR ALLTSÅ i sitt svar inte ställning till vilka underlag regeringen, utifrån lag och förordning, bör använda för att fastställa riksnormen utan rekommenderar i stället regeringen att redovisa underlagen. Även om KU inte svarar på frågan om vilket underlag riksnormen borde baseras på visar statistiken att riksnormens uppräknings sedan 2006 i huvudsak överensstämmer med KPI, och inte med Konsumentverket pris- och konsumtionsundersökningar.

Vad säger lagen och förordningen?

”Skäliga kostnader ska i enlighet med vad regeringen närmare föreskriver beräknas enligt en för hela riket gällande norm (riksnorm) på grundval av officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion.”: Socialtjänstlagen (2001:453), 4 kap. 3 §

”Regeringen anger en norm (riksnorm) för hur skäliga kostnader ska beräknas. Riksnormen gäller i hela landet och sätts utifrån officiella prisundersökningar av olika hushållstypers baskonsumtion”: Socialtjänstlagen, (2025:400) 12 kap, 7§ 2 st

”Riksnormen för beräkning av skäliga kostnader grundar sig på Konsumentverkets senaste pris- och konsumtionsundersökningar och delas upp på olika hushållstyper och åldersintervaller.”: Socialtjänstförordning (2001:937), 2 kap. 1 § samt nya Socialtjänstförordning (2025:468), 12 kap 1 §

⁷¹. År 2003 inkluderades barn- och ungdomsförsäkring i posten ”fritid och lek”. År 2004 exkluderades mobilkostnader, som först infördes med en schablon 2005. År 2006 föreslog Konsumentverket att internetkostnader skulle ingå – regeringen valde KPI-uppräknings i stället.

⁷². Socialstyrelsen 2025.

DE SENASTE TJUGO ÅREN har det således skett en gradvis förändring av den årliga översynen av riksnormen för försörjningsstöd i Sverige. Vilken betydelse har denna informella praxisförändring haft på riksnormen? Vi tittar först närmare på riksnormens utveckling jämfört med den allmänna inkomstutvecklingen bland barn och deras familjer sedan 2006 och gör därefter en detaljerad granskning av vad det skulle ha inneburit om riksnormen hade fortsatt att följa Konsumentverkets årliga beräkningar. ●

Vad är KPI?

KONSUMENTPRISINDEX (KPI) mäter den generella prisnivån i Sverige och hur priserna förändras över tid. SCB räknar ut KPI baserat på en samling utvalda varor och tjänster inom olika kategorier, den så kallade KPI-korgen. Hur stor betydelse olika prisförändringar får i konsumentprisindex beror på hur mycket en viss vara konsumeras. SCB justerar KPI-korgen årligen.⁷³

Vad är Konsumentverkets hushållsberäkning?

VARJE ÅR RÄKNAR Konsumentverket ut kostnader för hushållens vardagsbehov. Beräkningarna bygger på pris- och konsumtionsberäkningar, och en standard som vare sig innebär att leva på existensminimum eller att köpa mer än det mest nödvändiga. Myndigheten genomför både kvantitativa och kvalitativa undersökningar för att få en bild av vad som kan anses utgöra ett basbehov och en rimlig konsumtion. Konsumentvägledare, budget- och skuldrådgivare använder beräkningarna för att hjälpa privatpersoner med sin ekonomi och beräkningarna beställs också som underlag för att regeringen ska kunna fastställa riksnormen för försörjningsstöd. Konsumentverket räknar inte på kostnader för till exempel boende, resor, tandvård eller medicin. Det finns också kostnadsposter i Konsumentverkets hushållsberäkningar som inte beviljas i riksnormen. Dessa ingår därför inte heller i våra beräkningar (såsom hemutrustning och mediatjänster).⁷⁴

Foto: Unsplash

73. Priserna i Sverige – Konsumentprisindex (KPI 2025).

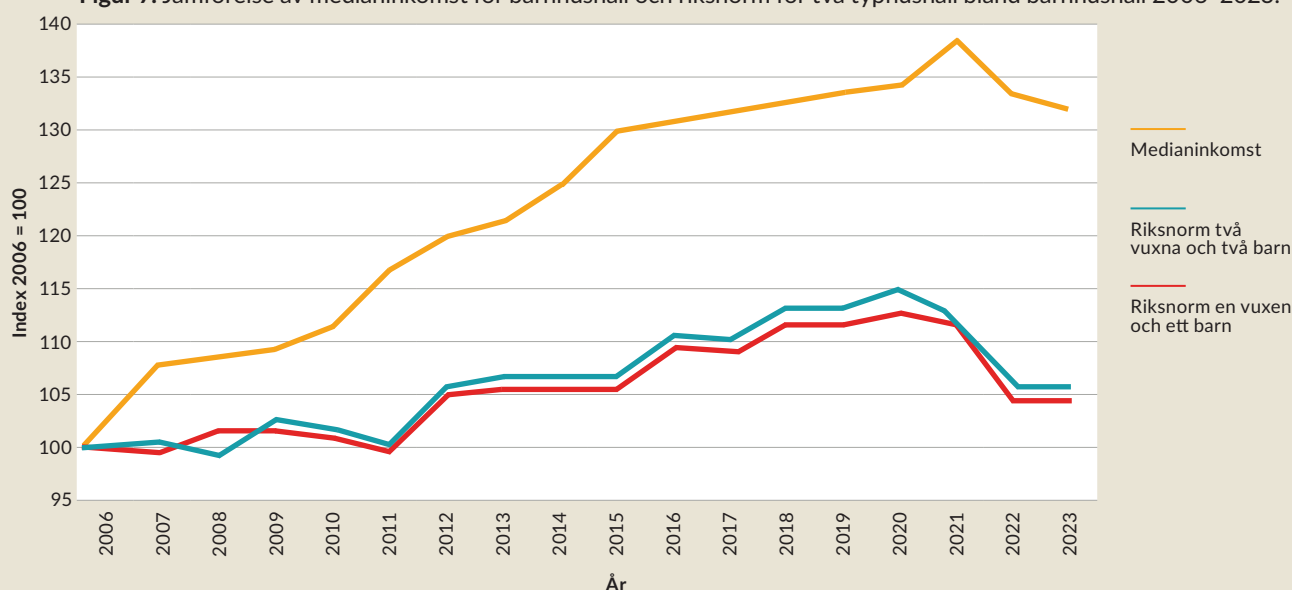
74. För mer detaljer om Konsumentverkets hushållsberäkningar – se metodbilaga.

Stor värdeminskning

RIKSNORMEN FÖR BARNHUSHÅLL har utvecklats betydligt mer blygsamt än den allmänna inkomstutvecklingen för hushållen. Detta framgår i figur 7. Med hänsyn till inflationen låg riksnormen i stort sett stilla från 2006 fram till 2011, för att därefter öka med 10–15 procent fram till 2019. Under samma period ökade däremot barnfamiljers generella inkomster med drygt 30 procent. Mellan 2020 och 2023 tappade riksnormen

cirka 10 procent i realt värde.⁷⁵ 2024 mildrades detta något då riksnormen höjdes med 5–6 procent i fasta priser. Sammantaget har dock inte den värdeminskning som skett under hela perioden från 2006 återhämtats. Glappet har istället blivit allt större i levnadsstandarden mellan barn som lever i hushåll med försörjningsstöd jämfört med barn i samhället i övrigt. ●

Figur 7: Jämförelse av medianinkomst för barnhushåll och riksnorm för två typhushåll bland barnhushåll 2006–2023.

Källa: Uträkning utifrån SCB:s statistikdatabas och Socialstyrelsens årliga publiceringar om riksnormen för försörjningsstöd. Diagrammet visar riksnormens nivå för en vuxen och ett barn samt två vuxna och två barn. Diagrammet tar hänsyn till konsumtionsenhet - hushållets storlek och sammansättning. Index 100=2006. (2023 års priser)

⁷⁵ För en ensamstående med ett barn innebär detta en minskning med 677 kronor från 8 797 till 8 120 kronor och för ett tvåvuxenhushåll med två barn en minskning med 1 273 kronor från 16 633 till 15 360 kronor.

Konsumentverkets prisundersökning

OM RIKSNORMEN i försörjningsstöd hade följt Konsumentverkets årliga pris- och konsumtionsberäkningar skulle den varit 20 till 30 procent högre för barnfamiljer beroende på familjens storlek och sammansättning år 2023. Detta är oroande med tanke på de omfattande kostnadsökningar som barnhushållen mött under senare år. Det är särskilt bekymmersamt för dess påverkan på de mest utsatta barnens möjligheter att tillgodogöra sig en skälig levnadsstandard.

Frågan är i vilken grad nivåerna i försörjningsstödet idag lever upp till lagstiftningens ambition att tillgodose en "skälig levnadsnivå"? För att samhällets behovsprövade miniminivå ska kunna uppfattas som legitim bör dess normnivåer i stort anpassas efter den allmänna standardutvecklingen i samhället, vilket vi sett att försörjningsstödet under 2000-talet inte gjort. Det ekonomiska avståndet mellan barnfamiljer med bistånd och den generella medianinkomsten har onekligen vidgats.

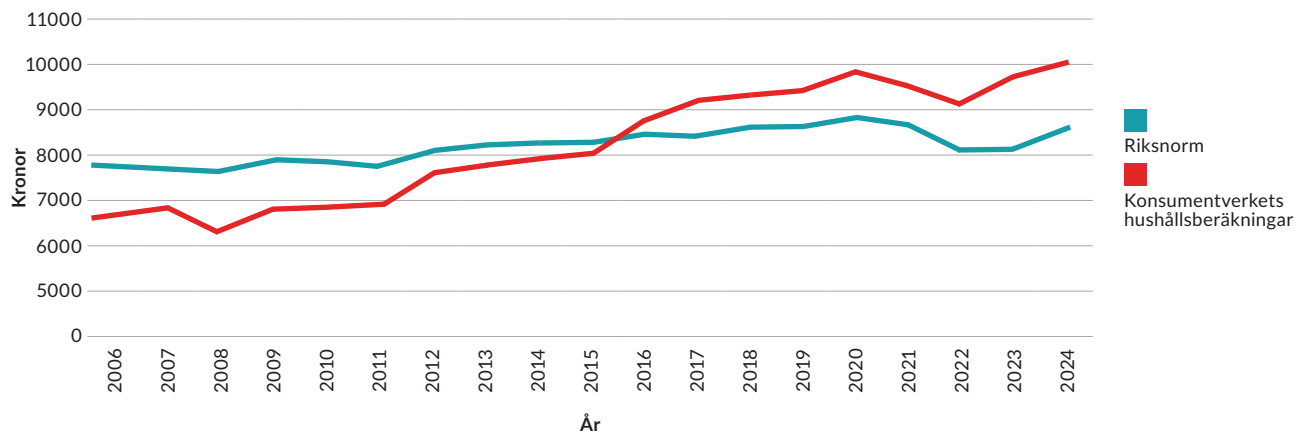
I tabellbilagan redogör vi i detalj för hur båda dessa beräkningssätt blir jämförbara med varandra, så att de mäter vad som i detalj förväntas ingå i riksnormen. Det är enbart de poster som ingår i riksnormen som jämförs med Konsumentverkets årliga uppräknings av hushållens kostnader i detta sammanhang.

I figur 8 och 9 illustreras de årliga normnivåerna utifrån de två olika beräkningssätten. Utvecklingen av riksnormen visar att den har stått still i relation till fasta priser i närmare 20 år. Diagrammen visar hur riksnormen skulle ha utvecklats för respektive år ifall man följt Konsumentverkets pris- och konsumtionsundersökningar för samma kostnader, vilket den gällande socialtjänstförordningen faktiskt föreskriver.⁷⁶

Skillnaden i normnivåer visar att riksnormen översteg den alternativa normen (utifrån Konsumentverkets beräkning) något fram till 2015 räknat i fast pris för ensamstående med ett barn och att de följer varandra rätt så väl för sammanboende med två barn. Men från och med år 2016, för ensamstående, och 2012, för sammanboende, översteg Konsumentverkets beräkningar av barnfamiljers kostnader den av regeringen satta riksnormen. Differensen skedde först tämligen försiktigt men under de senaste åren har avståndet ökat markant till Konsumentverkets beräkningar av samma kostnader. Figur 10 visar skillnaderna i exakta kronor för två olika barnfamiljer om riksnormen skulle följt Konsumentverkets beräkning.

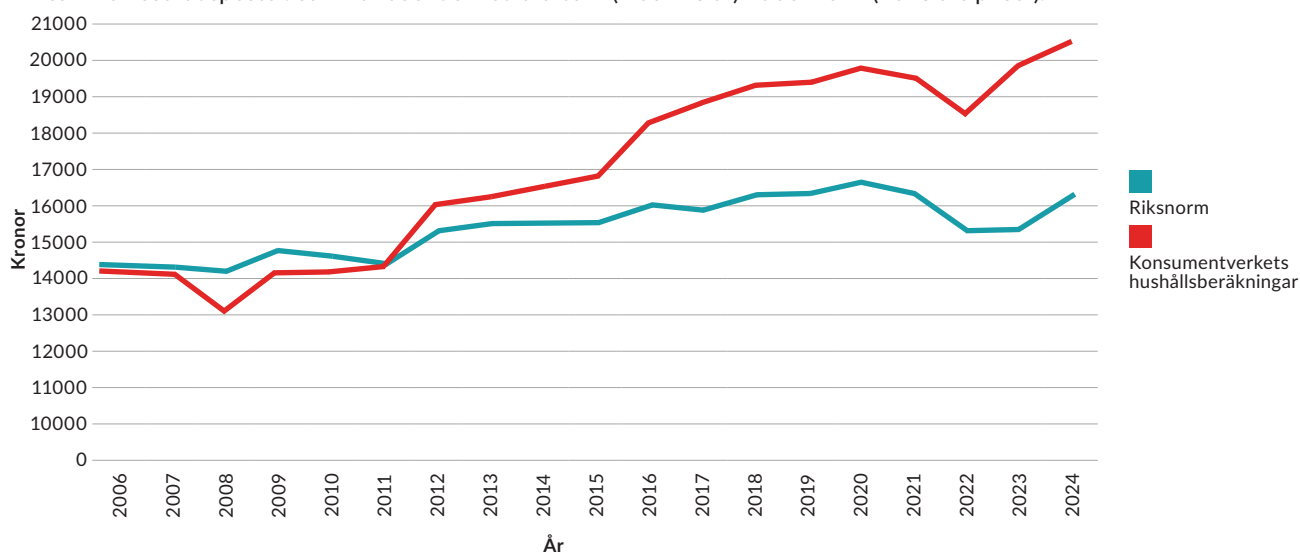
76. Socialtjänstförordning 2001:937 och Socialtjänstförordning (2025:468).

Figur 8: Jämförelse mellan riksnorm för försörjningsstöd och Konsumentverkets hushållsberäkningar. En ensamstående med ett barn (9 år) 2006–2024 (2023 års priser).

Källa: Socialstyrelsens årliga publiceringar om riksnormen för försörjningsstöd och Konsumentverkets årliga hushållsberäkningar. Jämförelsen avser samma kostnadsposter. Konsumentverket beräknar också hushållskostnader som inte täcks av riksnormen och dessa är inte med i beräkningen.

Figur 9: Jämförelse mellan riksnormen för försörjningsstöd och Konsumentverkets hushållsberäkningar för samma kostnadsposter. Sammanboende med två barn (9 och 13 år) 2006–2024 (2023 års priser).

Källa: Uträkning utifrån Socialstyrelsens årliga publiceringar om riksnormen för försörjningsstöd och Konsumentverkets årliga hushållsberäkningar. Jämförelsen avser samma kostnadsposter. Konsumentverket beräknar också hushållskostnader som inte täcks av riksnormen och dessa är inte med i beräkningen.

Figur 10 a: Jämförelse mellan riksnormen för försörjningsstöd och Konsumentverkets hushållsberäkningar för samma kostnadsposter. Avser barnhushåll 2019 och 2023 (2023 års priser, kronor per månad).

Hushållstyp	Riksnorm	2019 Konsument- verket	Differens	Riksnorm	2023 Konsument- verket	Differens
Ensamstående med ett barn (9 år)	8 671 kr	9 480 kr	809 kr	8 120 kr	9 720 kr	1 600 kr
Sammanboende med två barn (9 & 13 år)	16 388 kr	19 492 kr	3 104 kr	15 360 kr	19 890 kr	4 530 kr

FIGUR 10 VISAR skillnaderna för den tidsperiod som denna rapport undersöker. Differensen mellan de två olika beräkningsmetoderna förstärks markant mellan 2019 och 2023. För en ensamstående med

ett barn har differensen vidgats från drygt 800 kronor till 1 600 kronor i månaden. Motsvarande skillnad för en familj med två vuxna med två barn är från 3 100 till 4 530 kronor i månaden.

Figur 10 b: Konsumentverkets beräknade hushållskostnader för 2023. Hushållskostnader per månad.

	Ålder 9 år	Ålder 13 år	Ålder vuxen 31–60 år
Livsmedelskostnad	1 700 kr	2 140 kr	3 420 kr
(All mat lagas hemma. Kostnad för lunch är borträknat för barn.)			
Individuell kostnad	2 180 kr	2 210 kr	2 250 kr
(Kläder och skor, fritid och leksaker, mobiltelefon, personlig hygien.)			
Hushållsgemensamma kostnader			
Exempel 2 personer			170 kr
Exempel 4 personer			320 kr
Summa			
En vuxen med ett barn (9 år):			9 720 kr
Två vuxna med två barn (9 år och 13 år)			19 890 kr

Ovanstående är två exempel på typhushåll. Konsumentverket beräknar också hushållskostnader som inte täcks av riksnormen och dessa är inte med i vår beräkningsmodell.

Politiska förslag om en förändrad riksnorm

I FEBRUARI 2025 presenterades den statliga utredningen⁷⁷ "Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare" som tillsatts av nuvarande regering. I den föreslås bland annat:

- Att riksnormen för försörjningsstöd ska grunda sig på en särskild pris- och konsumtionsundersökning från Konsumentverket som mäter kostnader för lågpris- och kampanjvaror.
- En begränsning av försörjningsstödet för större barnhushåll.
- En modell för ett bidragstak.

Om dessa förslag går igenom innebär det i praktiken att familjer med försörjningsstöd får belopp baserat på inköp av mat- och förbrukningsvaror till lägsta pris, som kan handlas på rea eller på kampanjpriser. Det innebär också att riksnormen minskar med ett avdrag från och med fjärde barnet för hushåll med barn. Slutligen skulle ett bidragstak medföra att kommunernas möjlighet till lokala tillägg och generella höjningar av försörjningsstödet försvinner. Rädda Barnen har riktat skarp

kritik mot förslagen som skulle leda till att familjer med försörjningsstöd alltid måste hitta de billigaste alternativen, vilket i praktiken är en orealistisk utgångspunkt. Lägsta pris och kampanjvaror är inte alltid tillgängligt, utifrån var och när man har möjlighet att handla. Förslagen skulle även leda till att barn i familjer med försörjningsstöd riskerar att få mat med sämre näringsinnehåll och mer tillsatser, då de billigaste alternativen utesluter exempelvis ekologiska varor och svenskt kött. Förslagen diskriminerar också barn med fler syskon än två genom en försämrad möjlighet till en skälig levnadsstandard. Begränsningsregeln för större barnhushåll och ett bidragstak skulle öka barnfattigdomen och försämma barns möjligheter till en meningsfull fritid. Det skulle i sin tur öka riskerna för fysisk och psykisk ohälsa, kriminalitet och förstärkt utanförskap.⁷⁸

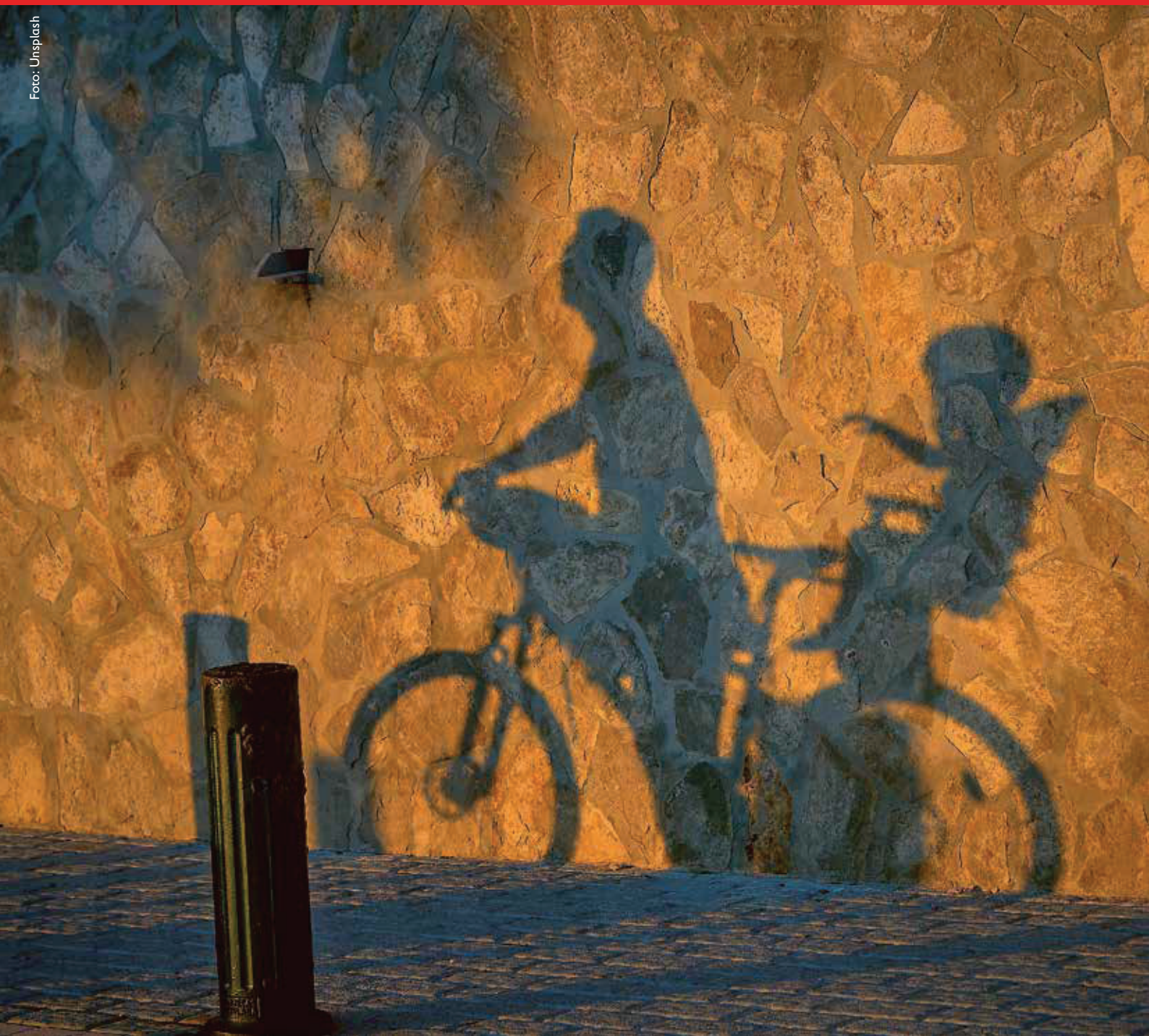
Regeringen aviserade i september 2025 att man vill gå vidare med vissa av förslagen i utredningen som ska träda i kraft den 1 januari 2027. Begränsningarna av försörjningsstödet för större familjer planeras införas under 2027.

I DET HÄR AVSNITTET har vi granskat vad det skulle ha inneburit om riksnormen, i enlighet med socialtjänstlagen och socialtjänstförordningen, fortsatt hade följt Konsumentverkets pris-

undersökningar. I nästa kapitel analyserar vi närmare måttet låg inkomststandard med hänsyn till olika beräkningsmodeller. ●

⁷⁷. SOU 2025:15.

⁷⁸. Läs mer i Rädda Barnens remissvar till utredningen Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare

EN ALTERNATIV BERÄKNING AV LÅG INKOMSTSTANDARD

Vi har konstaterat att riksnormen skulle ligga på en högre nivå om den hade följt Konsumentverkets beräkningar. Eftersom riksnormen också ligger till grund för måttet låg inkomststandard, undersöker vi här hur gränsvärdena för detta mått skulle förändras med en alternativ beräkningsmetod som bättre speglar hushållens verkliga utgifter.

Är SCB:s mått låg inkomststandard underskattat?

OM HUSHÅLL INTE HAR inkomster som täcker den beräknade baskonsumtionen så faller de inom ramen för låg inkomststandard. Baskonsumtionen består av det som anses vara nödvändiga löpande kostnader.

Måttet låg inkomststandard knöts till hur riksnormen för försörjningsstöd ⁷⁹ var konstruerad 2017 och till andra poster som ansågs som nödvändiga (se faktaruta). Konsumentprisindex (KPI) för de specifika varugrupper som ingår i en baskonsumtion justeras årligen av SCB. Justeringen av riksnormen i låg inkomststandard sker dock inte på exakt samma sätt som regeringens årliga justering av riksnormen för försörjningsstöd. En jämförelse visar en marginell skillnad, 1–2 procent, med regeringens beslutade riksnorm fram till 2023.

Låg inkomststandard baseras alltså på en baskonsumtion där riksnormen från 2017 utgör en central

komponent. Om denna justeras i enlighet med Konsumentverkets årliga hushållsberäkningar, vi kallar det för den "alternativa riksnormen", förändras dock utfallet markant. Boendeutgifter och övriga godkända kostnader är oförändrade i båda beräkningsmetoderna. Skillnaderna i kostnaderna för baskonsumtion framträder tydligt i två hushållstyper bland barnfamiljer vilket illustreras i figur 11.

Beräkning av baskonsumtion

- Riksnorm för försörjningsstöd (utgångspunkt från 2017).
- Schabloniserad boendeutgift.
- Hushållsel efter hushållsstorlek.
- Barnomsorgsutgift för hushåll med barn 2–9 år.
- Lokala resor för personer 18 år eller äldre.
- Fack- och a-kasseavgift för personer som är 20–64 år.
- Hemförsäkring.

Figur 11: Jämförelse av baskonsumtion i låg inkomststandard mellan SCB:s nuvarande definition av låg inkomststandard och alternativ beräkningsmetod för typhushåll bland barnhushåll 2023.

Hushåll/Poster	Nuvarande beräkningsmetod	Alternativ beräkningsmetod	Differens
Ensamstående med ett barn (9 år)			
Riksnorm	8 047	9 720	+ 1 673
Boendeutgift	6 099	6 099	0
Övriga godkända kostnader	2 747	2 747	0
Summa baskonsumtion	16 892	18 565	+ 1 673 (10%)
Sammanboende med två barn (9 & 13 år)			
Riksnorm Boendeutgift	15 185	19 890	+ 4 705
Övriga godkända kostnader	7 418	7 418	0
	4 128	4 128	0
Summa baskonsumtion	26 584	31 435	+ 4 705 (10%)

RIKSNORMEN UTGÖR Knappt hälften av kostnaderna för den totala baskonsumtionen, medan den schabloniserade boendeutgiften står för cirka en tredjedel av kostnaderna.⁸⁰ Enligt SCB var den genomsnittliga månadshyran år 2023 för en trerumslägenhet 8 095 kronor och för en tvårumslägenhet i genomsnitt 6 621 kronor.⁸¹

SCB:s schabloniserade boendekostnad utgår ifrån trångboddhetsnorm 2, vilket innebär (högst) två personer per sovrum, exklusive kök och vardagsrum.⁸² Med en alternativ beräkning enligt Konsumentverkets modell ökar gränsvärdet för baskonsumtion med 14 procent för ensamstående med ett barn och 22 procent för sammanboende med två barn.⁸³ ●

⁷⁹ Inkomststandard = Disponibel Inkomst / Baskonsumtion.

⁸⁰ SCB:s schablonbeloppet varierar beroende på hushållets storlek och sammansättning.

⁸¹ SCB 2023. Högre hyreshöjning 2023.

⁸² Schablonkostnaden för boende i tabell 11 utgår ifrån en kommun med mer än 75 000 invånare men som inte är en storstadskommun. För ensamstående med ett barn varierar SCB:s schablonkostnad för boende mellan 5462 kr- 6820 kr. För sammanboende med två barn mellan 6 822 kr och 8 414 kr.

⁸³ Detta varierar något efter t.ex. barnens ålder och ifall all mat lagas hemma.

Stor effekt på barns utsatthet

VILKEN EFFEKT FÅR då dessa förändrade gränsvärden på antalet barn som lever i hushåll med låg inkomststandard – det vill säga barnhushåll vars inkomster inte täcker nödvändiga utgifter?

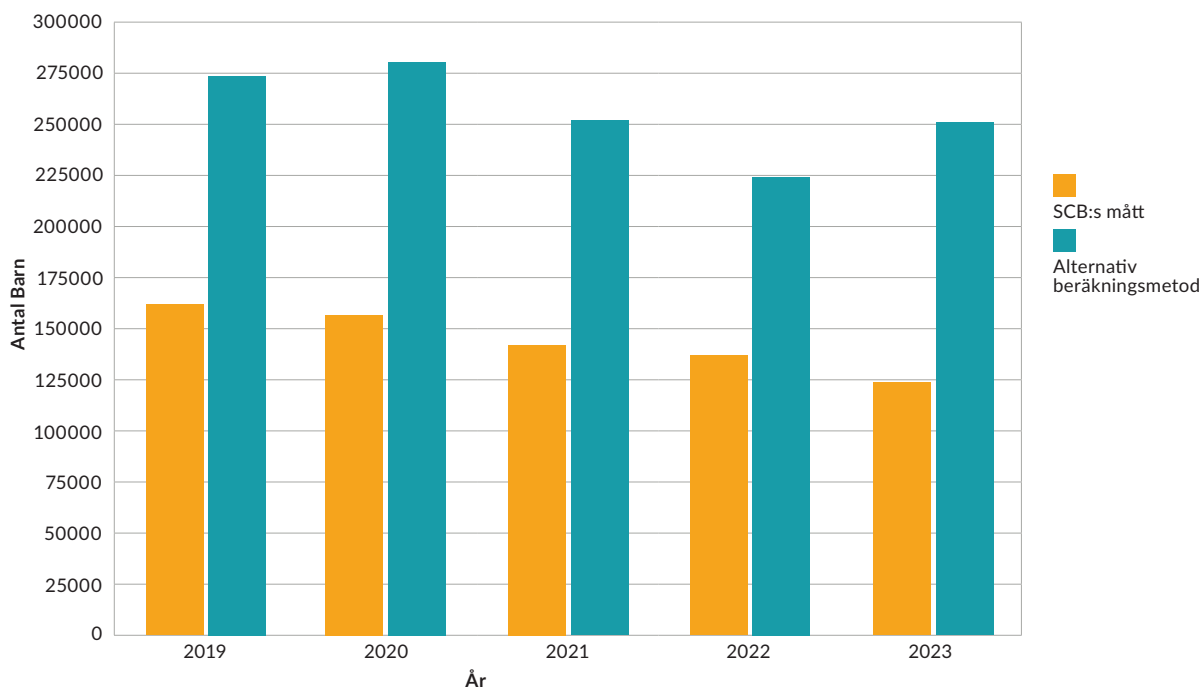
Enligt SCB:s nuvarande beräkningsmetod har antalet barn i hushåll med låg inkomststandard minskat för varje år, från 164 000 år 2019 till 123 000 år 2023. Det motsvarar en minskning från 7,7 till 5,7 procent av samtliga barn – en utveckling som kan uppfattas som överraskande med tanke på de negativa ekonomiska förändringar som skett under perioden.

Ett alternativ mått som i stället utgår ifrån att riksnormen justeras utifrån Konsumentverkets hushållsbudget, ger ett betydligt högre gränsvärde för att täcka nödvändig baskonsumtion.

En alternativ beräkning av låg inkomststandard visar i stället att år 2019 var antalet barn med låg inkomststandard 274 000. Mellan 2019 till 2020 ökade antalet något, därefter minskade det fram till 2022 till 224 000 barn. 2023 ökade åter antalet barn med låg inkomststandard enligt den alternativa beräkningen till 251 000, vilket motsvarar 11,8 procent av samtliga barn.

Valet av beräkningsmetod för låg inkomststandard har stor betydelse för hur ekonomisk utsatthet bland barnfamiljer mäts och förstås under samma tidsperiod. Differensen mellan de två beräkningarna är betydande. År 2019 var skillnaden 110 000 barn (5,2 procentenheter) och år 2023 var skillnaden 128 000 barn (6,0 procentenheter). ●

Figur 12: Jämförelse mellan SCB:s nuvarande definition av låg inkomststandard och alternativ beräkningsmetod som utgår ifrån Konsumentverkets hushållsberäkningar.

Inkomststandard mätt i disponibel inkomst per konsumtionsenhet. Definition av inkomststandard skiljer sig något åt mellan åren: år 2000 SCB:s undersökning Hushållens ekonomi beräknat på kosthushåll och 2023 totalräknade data från inkomst- och taxeringsregister, baserat på bostadshushåll, inkl. växelvis boende. Källa: SCB inkomststatistik.

Barns ekonomiska utsatthet underskattas

DETTA RESULTERAR i att antalet barn som lever under låg inkomststandard mer än fördubblas – från 123 000 till 251 000 barn år 2023, en ökning från 5,7 till 11,8 procent av samtliga barn. Till skillnad från SCB:s nuvarande beräkningssätt av låg inkomststandard som visar på en minskning mellan 2022–2023, visar det alternativa måttet en ökning. Denna skillnad är särskilt relevant i ljuset av de kraftiga kostnadsökningar som skett i samhället under de senaste åren. Inte minst har hushållens utgifter för mat, boende, energi ökat, men också utgifter som barnens fritidsaktiviteter har blivit dyrare.

TROTS DESSA ÖKNINGAR har riksnormen för försörjningsstöd inte justerats i takt med den faktiska kostnadsutvecklingen, vilket gör att den nuvarande beräkningen av låg inkomststandard riskerar att

underskatta den ekonomiska utsattheten. Den alternativa metoden, som tar hänsyn till Konsumentverkets uppdaterade kostnadsdata, ger därför en mer realistisk bild av hur många barnfamiljer som faktiskt har svårt att få ekonomin att gå ihop. Sammanfattningsvis visar analysen att den alternativa beräkningen av låg inkomststandard, som tar hänsyn till faktiska kostnadsökningar, är avgörande för att mildra och undanröja ekonomisk utsatthet i barns uppväxtvillkor.

I DETTA KAPITEL har vi fördjupat oss i vad en alternativ beräkning av måttet låg inkomststandard skulle innebära. I nästa kapitel presenterar vi Rädda Barnens resultat för 2019–2023 där vi använder det reviderade barnfattigdomsmåttet och redovisar vad det betyder för att förstå barnfattigdomens utveckling i Sverige. ●

Foto: Unsplash

BARNFATTIGDOM PÅ RIKSNIVÅ OCH KOMMUNAL NIVÅ

I det här kapitlet presenterar vi resultatet utifrån Rädda Barnens nya reviderade barnfattigdomsmått. Det nya måttet utgår från den alternativa beräkningen av barn i familjer med låg inkomststandard som vi gick igenom i förra kapitlet samt barn som uppbär försörjningsstöd. Detta speglar bättre barnfamiljhushållens faktiska levnadskostnader och vilka ekonomiska förutsättningar som krävs för barns rätt till en skälig levnadsstandard.

Rädda Barnens reviderade barnfattigdomsmått:

BYGGER PÅ ANTAL BARN i hushåll enligt alternativ beräkning av låg inkomststandard som bygger på Konsumentverkets beräkningar av basbehov och/eller⁸⁴ antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Resultaten utifrån detta nya reviderade barnfattigdomsmått redovisas som i tidigare rapporter på både riksnivå och kommunal nivå. På riksnivå redovisas skillnader efter hushållens storlek och sammansättning och barns och föräldrars födelsestatus för att identifiera och lyfta specifika sårbarhetsmönster. Detta kan förhoppningsvis inspirera till familjepolitiska reformer.

I figurerna redovisar vi resultaten utifrån både det tidigare och det reviderade barnfattigdomsmåttet för åren 2022 och 2023 med en kort jämförande analys. I vår fördjupade analys koncentrerar vi oss på det reviderade måttet som Rädda Barnen från och med nu utgår ifrån för att mäta ekonomisk utsatthet bland barn i Sverige.

Vi granskar närmare kommunala variationer och utvecklingen av ekonomisk utsatthet i storstäderna. Redovisningsåret är 2023 som är det senaste året med officiell statistik. Kommun- och stadsdelsbilaga är bifogade.

Vi har i tidigare rapporter följt den ekonomiska utsattheten bland barn och deras familjer sedan början av 1990-talet.⁸⁵ Den långsiktiga trenden fram till 2019 är att utsattheten påverkats av lågkonjunkturer, familjepolitiska justeringar och demografiska förändringar, t.ex. flyktingmottagningen i mitten av 2010-talet. Barnfattigdomen minskade successivt från de höga nivåerna i samband med den ekonomiska krisen i mitten av 1990-talet och har legat relativt stilla under 2010-talet. Under 2020-talets inledande år har, som rapporten tidigare beskrivit, vardagsekonomin för många hushåll, särskilt för barnfamiljer, blivit ansträngd till följd av pandemi och inflation. ●

Vad menas med tidigare mått

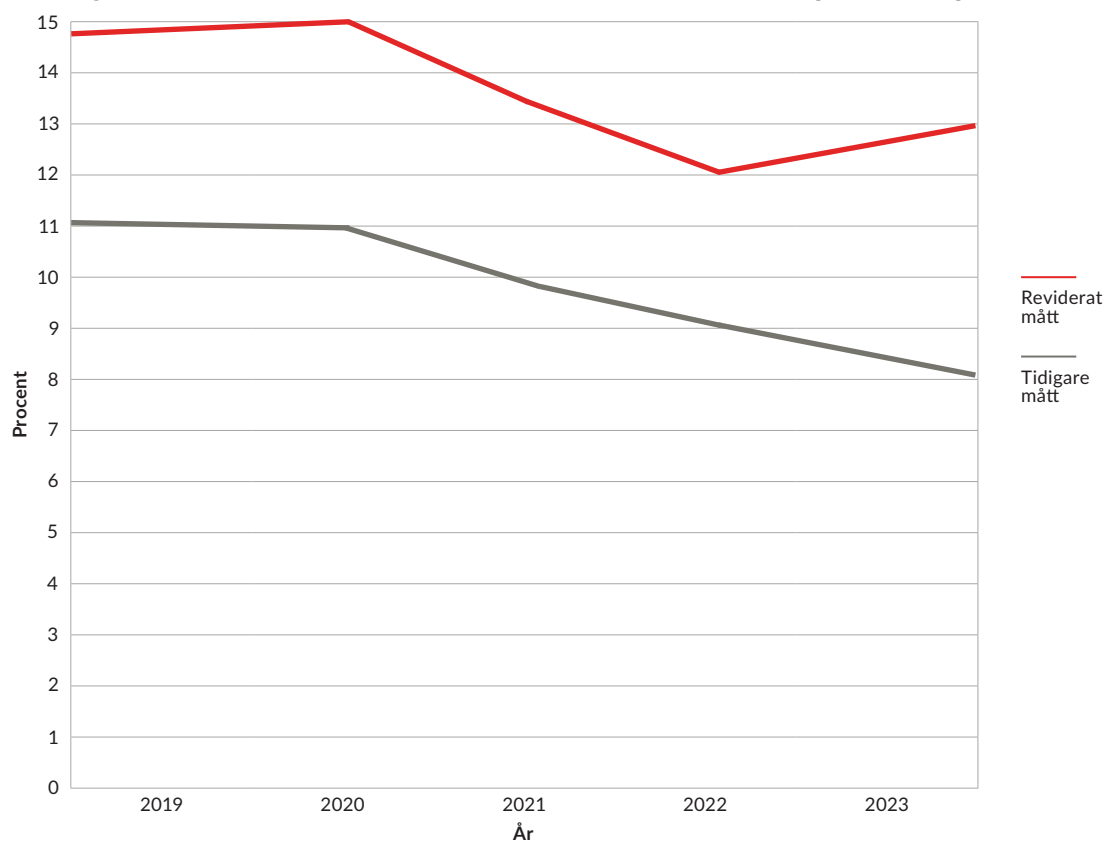
Med "tidigare mått" i årets rapport avses SCB:s officiella mått av låg inkomststandard som bygger på riksnormen 2017 och/eller barn som uppbär försörjningsstöd. Rädda Barnens tidigare barnfattigdomsrapporter (2002–2021) har dock utgått ifrån en äldre definition av låg inkomststandard som byggt på riksnormen från 1986 för att möjliggöra en lång tidsserie bakåt i tiden. När vi har tagit fram det nya måttet har vi velat granska SCB:s officiella mått låg inkomststandard. Därför är siffrorna gällande det tidigare måttet i den här rapporten inte jämförbara med Rädda Barnens barnfattigdomsrapport från 2021.

⁸⁴. Det finns barn som registrerats både i statistiken för låg inkomststandard och i statistiken för barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Den här överlappningen justeras i beräkningen.

⁸⁵. Rädda Barnen 2021.

Figur 14 a: Andel barn (0-17 år) i ekonomisk utsatthet: reviderat och tidigare barnfattigdomsmått 2019-2023.

Riksnivå

HUR HAR BARNFATTIGDOMEN i Sverige utvecklats under de senaste turbulenta åren med först pandemi och sedan en inflationsdriven ekonomi?

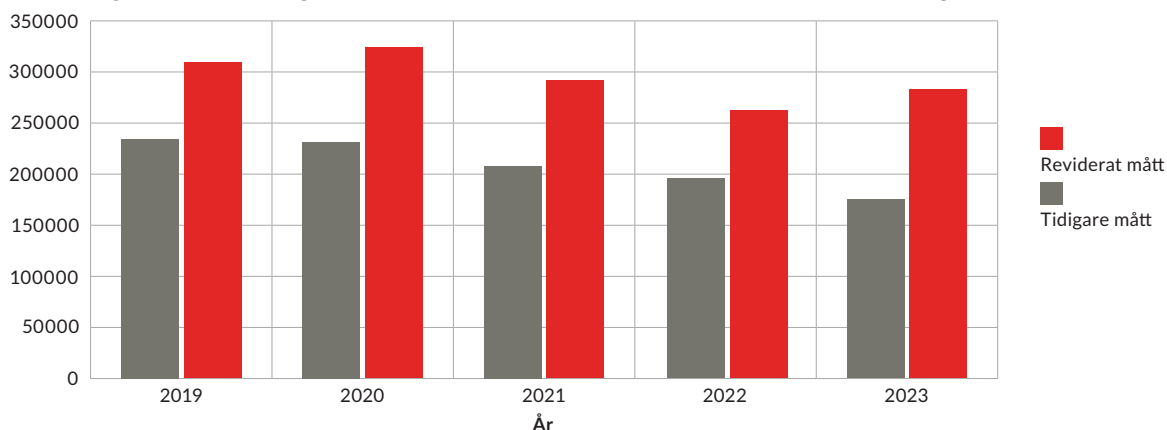
Enligt folkbokföringsstatistiken bodde det drygt 2 136 000 barn i Sverige 2023.⁸⁶ Resultatet visar att 276 000 av dessa barn lever i ekonomisk utsatthet enligt vårt nya reviderade mått. Det innebär en barnfattigdom på 12,9 procent och att nästan vart åttonde barn levde i en ekonomiskt utsatt familj 2023.

Generellt visar statistiken på en minskad ekonomisk utsatthet mellan 2019 och 2023 men den minskande trenden bryts ganska markant 2022 då barnfattigdomen ökar. År 2023 var det 17 000 fler barn som levde i ekonomisk utsatthet än året dessförinnan vilket motsvarar en ökning med 0,8 procentenheter (figur 14 och 15). Det blir tydligt att den inflationsdrivna ekonomin med reallönesänkningar och prisökningar har gett negativa ekonomiska konsekvenser för barnfamiljer med låga inkomster det senaste mätåret.

Det är en stor skillnad mellan utfallet av det tidigare och det reviderade måttet: 175 000 respektive 276 000 barn som lever i ekonomiskt utsatta hushåll år 2023. Skillnaden på 100 000 barn kan ses som en indikation på att många barn och deras familjer ligger mellan inkomstgränserna för SCB:s lägre gränsvärde för låg inkomststandard, som är ett absolut mått, och Rädda Barnens nya alternativa gränsvärde.⁸⁷ Detta kan i sin tur ses i ljuset av att försörjningsstödet halkat efter under flera år och påverkat hur många barn och deras familjer som beräknas ha en låg inkomststandard.

För att illustrera omfattningen så motsvarar 100 000 barn år 2023 nästan samtliga barn i Göteborg eller i Östergötlands län. En barnfattigdom på drygt 8 eller 13 procent är en avsevärd skillnad. Om den omfattar vart åttonde istället för vart tolfte barn i landet borde det rimligtvis ha en stor inverkan på familjepolitiken.

Figur 14 b: Barnfattigdomsmått bland barn (0–17 år) 2019–2023: reviderat och tidigare mått.

Mellan 2019–2022 visar det reviderade måttet en minskning från knappt 15 till 12 procent medan det tidigare måttet visar en minskning från drygt 11 till 9 procent. Fram till 2022 är alltså trenden med en minskad ekonomisk utsatthet ganska samstämmig mellan båda måtten. Därefter bryts trenden, och det reviderade måttet visar att barnfattigdomen ökar medan det tidigare måttet visar en fortsatt minskning. Antalet och andelen barn som lever under SCB:s gränsvärde av låg inkomststandard har minskat 2022–2023. Däremot har andelen och antalet barn som lever under låg inkomststandard enligt det alternativa måttet med högre gränsvärde ökat under samma period. År 2023 visar det reviderade måttet att 276 000 barn, 12,9 procent, levde i ekonomisk utsatthet medan det tidigare måttet visar att 176 000 barn, 8,9 procent, gjorde det.

Hur mycket behöver en familj i inkomst för en skälig levnadsstandard?

ENLIGT RÄDDA BARNENS alternativa mått för låg inkomststandard beräknas ekonomisk utsatthet som en årsinkomst som bygger på en månadsinkomst med följande gränsvärden:

- För ensamstående förälder med ett barn med:
Minst 19 150 kronor i disponibel inkomst (efter skatt).
- För två sammanboende föräldrar med två barn med:
32 543 kronor i disponibel inkomst (efter skatt) tillsammans.

⁸⁶. Se faktaruta i inledningen om vilka grupper av barn som inte syns i inkomststatistiken.

⁸⁷. Se detaljer i kapitel 6.

Figur 15: Barnfattigdomsmått bland barn (0–17 år) 2019–2023: reviderat och tidigare mått.

År	Totalt antal barn	Reviderat mått Antal %	Tidigare mått Antal %	Differens Antal %
2019	2 125 520	313 460 14,7	235 084 11,1	78 376 3,6
2020	2 150 295	321 458 14,9	233 575 10,9	87 883 4,0
2021	2 155 294	290 026 13,5	210 174 9,7	79 852 3,8
2022	2 148 192	259 538 12,1	194 263 9,0	65 275 3,1
2023	2 135 633	276 440 12,9	174 618 8,2	101 822 4,7

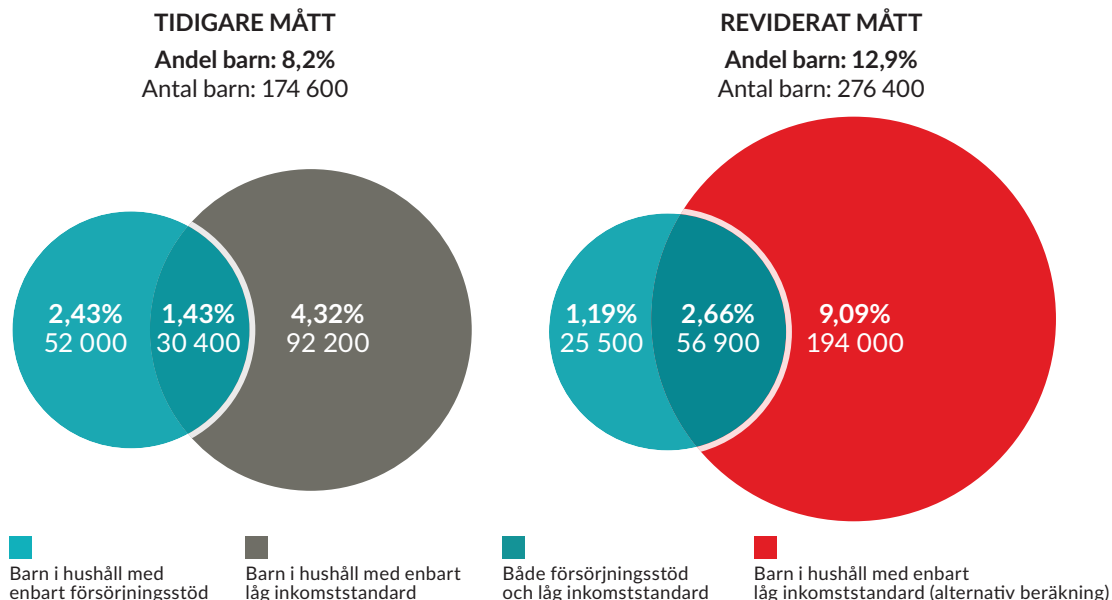
År 2023 visar det reviderade måttet på en ökning av antal barn i familjer i ekonomiskt utsatta situationer med närmare 17 000 barn, från 12,1 till 12,9 procent. Det tidigare måttet visar tvärtom en minskning med närmare 20 000 barn från 9,0 till 8,2 procent. Skillnaden mellan de två beräkningssätten ökar alltså markant under det senaste året.

Försörjningsstöd och låg inkomststandard – överlappning mellan delmåten

DET FINNS MÅNGA barn som lever både med låg inkomststandard och i familjer som uppbär försörjningsstöd. Dessa barn räknas bara en gång i statistiken (se figur 16). Andelen av barn som är ekonomiskt utsatta enligt det reviderade måttet som även lever i familjer som uppbär försörjningsstöd är 21 procent. I det tidigare måttet är motsvarande andel 17 procent.

En majoritet av dessa hamnar också under det alternativa gränsvärdet för låg inkomststandard (kolumn 2). En minoritet hamnar under SCB:s officiella mått för låg inkomststandard (kolumn 2). Detta betyder att det finns en något större samstämmighet och överlappning mellan delmålet alternativ låg inkomststandard och försörjningsstöd. ●

Figur 16: Ekonomisk utsatthet nedbrutet till de två delmåten (år 2023):

3,85 procent av barn i åldern 0–17 uppbär försörjningsstöd och 5,7 procent lever med låg inkomststandard enligt SCB:s definition. Av 276 440 barn som levde i ekonomisk utsatthet 2023 levde 251 000 barn även med låg inkomststandard enligt det alternativa måttet. 26 000 barn tillkommer genom att de enbart uppbär försörjningsstöd. 11,8 procent av samtliga barn lever alltså med låg inkomststandard enligt det alternativa måttet, tillsammans med barn som enbart uppbär försörjningsstöd blir det sammantaget 12,9 procent.

Ekonomisk utsatthet och familjesammansättning

HÄR PRESENTERAS PÅ riksnivå skillnader i ekonomisk utsatthet efter barnfamiljernas sammansättning och hur dessa varierar.

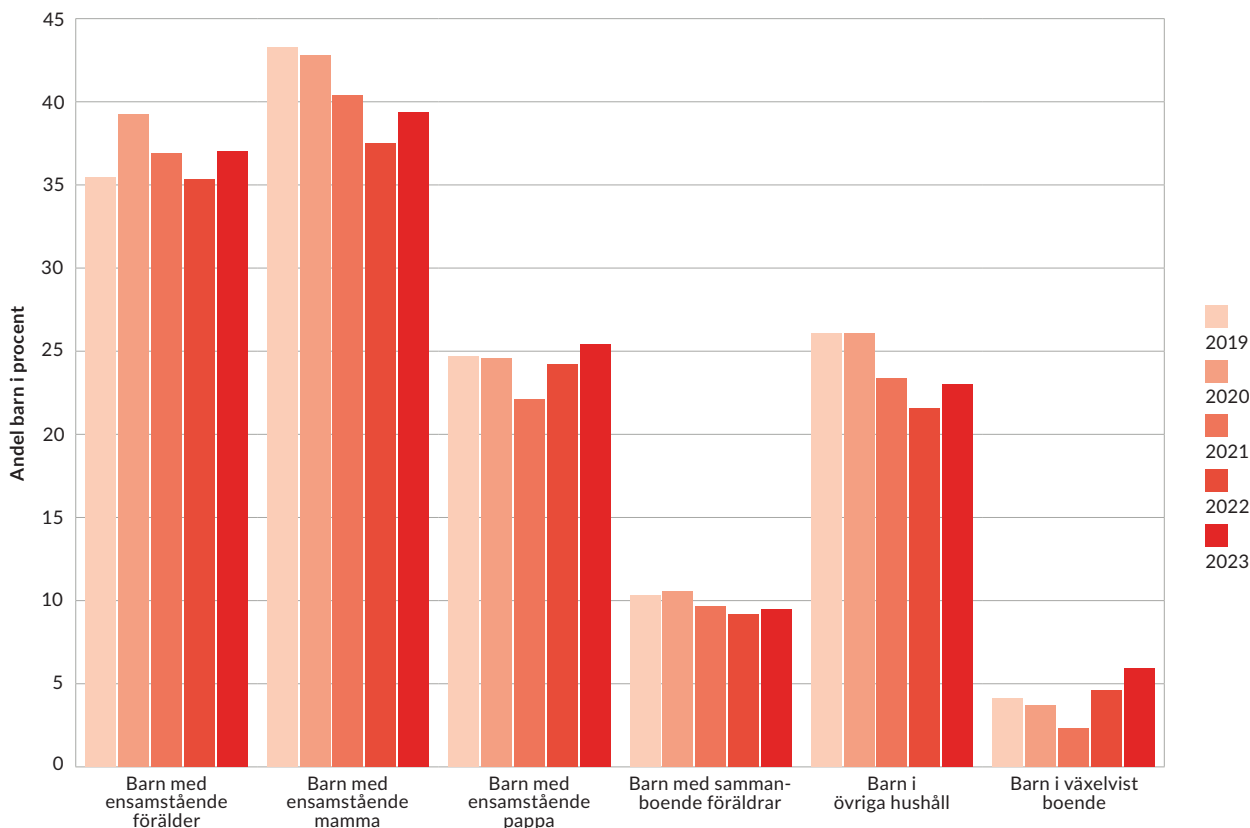
Under en tioårsperiod, från 2010 fram till 2021, ökade antalet barn (0–17 år) i Sverige med en kvarts miljon, i genomsnitt 25 000 barn om året. Detta hänger framför allt ihop med immigrationen under denna period med bland annat en stor flyktinginvandring i mitten av 2010-talet. 2022 markerar en bjärt kontrast då antal barn minskade med cirka 8 000. 2023 fortsätter minskningen med ytterligare närmare 13 000 barn. Det föddes färre än 100 000 barn 2024 vilket var det lägsta på över 20 år.⁸⁸ Enligt aktuella befolkningsprognoser kommer antalet barn fortsätta att minska med 8–9 procent ända fram till 2040-talet för att därefter vända uppåt igen.⁸⁹

Den stora majoriteten av samtliga barn lever med båda sina föräldrar, 1 556 000 barn, eller 72 procent. Antalet barn som har växelvist boende har ökat snabbt under senare år och uppgår till nästan 200 000 barn år 2023. Detta är nästan i paritet med antalet barn till ensamstående föräldrar, 211 000 barn, av vilka en överväldigande majoritet, 84 procent, lever med ensamstående mamma. Därutöver är 173 000 barn registrerade i SCB:s hushållskategor i "övriga hushåll".⁹⁰

Hur ser då den ekonomiska utsattheten ut bland de olika familjesammansättningarna? Statistiken bekräftar att den ekonomiska sårbarheten är mycket hög bland barn till ensamstående föräldrar. Nästan fyra av tio (37 procent) av alla barn som lever med ensamstående förälder är ekonomiskt utsatta. Utsattheten är särskilt hög bland barn med ensamstående mammor (39,3 procent) jämfört med barn med ensamstående pappor (25,3 procent). Barn som bor växelvis hos båda föräldrarna noterades tidigare som barn till ensamstående förälder men särredovisas numera som en egen hushållstyp.⁹¹ Fattigdomsrisk hos denna grupp är betydligt lägre, 8,4 procent.

En trolig förklaring skulle kunna vara att barn som växelbor hos sina föräldrar är överrepresenterade bland mer resursstarka grupper än bland mer ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Den låga fattigdomsrisk hos denna grupp är i nivå med den bland barn som bor med sammanboende föräldrar (9,7 procent). Familjesammansättningen betydelse för att undvika ekonomisk press i vardagen är helt enkelt mycket stor. Bland barn i övrig-kategorin är barnfattigdomen också hög, 23,2 procent. ●

Figur 17: Ekonomisk utsatthet bland barn (0–17 år) efter familjesammansättning: reviderat mått 2019–2023.

Den ekonomiska utsattheten är fyra gånger högre bland barn med ensamstående förälder än bland barn med sammanboende föräldrar. 9 av 10 (89 %) barn med ensamstående föräldrar som är ekonomiskt utsatta är barn till ensamstående mammor.

88. SCB 2025c.

89. SCB 2024c.

90. I SCB:s kategori övriga hushåll återfinns bl.a. syskonhushåll, kompisboenden, flergenerationshushåll, inneboende. Se metodbilaga.

91. Hushållsbegreppet har stadigt förbättrats med bl.a. koppling till lägenhetsregister under senare år (se metodbilaga).

Figur 18. Ekonomisk utsatthet bland barn (0–17 år) efter familjesammansättning: reviderat och tidigare barnfattigdomsmått 2022–2023.

	Andel barn i procent			
	Tidigare 2022	Tidigare 2023	Reviderat 2022	Reviderat 2023
Barn med ensamstående förälder	28,82	25,8	35,4	37,0
Barn med ensamstående mamma	30,5	27,28	37,5	39,3
Barn med ensamstående pappa	19,55	17,91	23,9	25,3
Barn med sammanboende föräldrar	6,11	5,55	8,7	9,4
Barn i övriga hushåll	17,2	16,02	21,9	23,2
Barn i växelvist boende	3,29	3,16	4,8	6,0

Skillnaden mellan det reviderade och det tidigare måttet är stort: Av alla barn med ensamstående förälder lever 37 procent respektive 25,8 procent i ekonomisk utsatthet beroende på mått. Det reviderade måttet visar på en högre utsatthet hos alla grupper och att sårbarheten har ökat år 2023 med 1–2 procentenheter bland alla familjesammansättningar jämfört med 2022, medan det tidigare måttet visar på en minskning av ekonomisk utsatthet hos alla grupper.

Ekonomisk utsatthet och utländsk bakgrund

DET FINNS BETYDANDE variationer inom gruppen barn med utländsk bakgrund. Vissa barn har nyligen anlänt till Sverige från länder präglade av krig och konflikter, medan andra är födda här och har föräldrar som bott i Sverige sedan många decennier. Under 2000-talet har människor med olika nationaliteter och erfarenheter sökt sig till Sverige, ofta som en följd av oroligheter och krig i hemlandet. Det innebär att gruppen barn med utländsk bakgrund är långt ifrån homogen, utan rymmer en stor bredd av erfarenheter och förutsättningar.

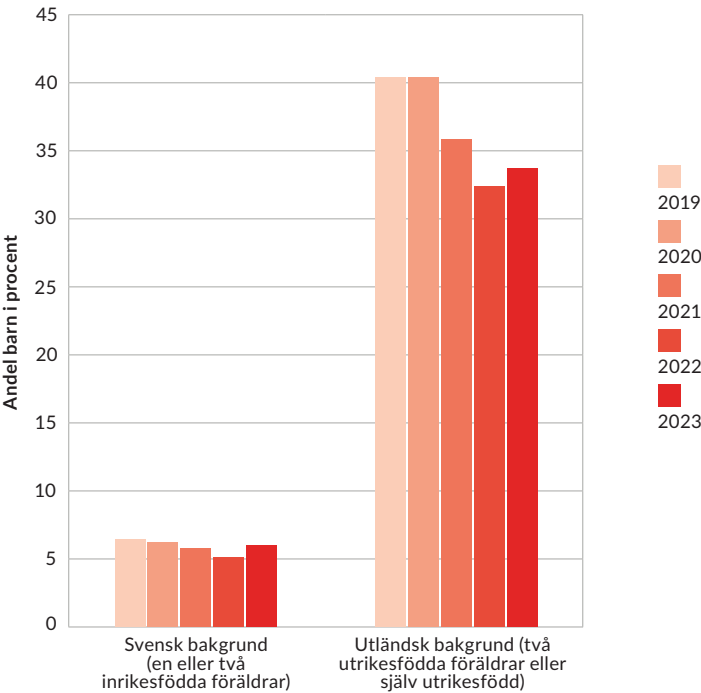
Drygt vart fjärde barn i Sverige (26,7 procent 2024) har utländsk bakgrund. I denna rapport följer vi SCB:s definition som innebär att man har två föräldrar som är utrikesfödda eller att man själv är utrikesfödd. Andelen barn som själva är utrikesfödda utgör 8,6 procent (2024) av antalet barn i Sverige. Mellan 2011 och 2019 ökade antalet, för att därefter minska vilket avspeglar migrationspolitikens inriktning mot en betydligt mer restriktiv migration.⁹²

Liksom i våra tidigare rapporter är skillnaden i ekonomisk sårbarhet generellt sett stor mellan föräldrar födda i Sverige och föräldrar födda i ett annat land. Barnfattigdomen bland barn med svensk bakgrund är 5,8 procent medan den bland barn med utländsk bakgrund är 33,6 procent. Fattigdomsrisk

för barn med utländsk bakgrund är med andra ord nästan sex gånger så hög jämfört med barn med svensk bakgrund (figur 19). Två av tre barn i Sverige som lever i ekonomiskt utsatta hushåll (2023) har utländsk bakgrund, det vill säga att barnen själva eller båda föräldrarna är födda i ett annat land.

I STATISTIKEN I DENNA RAPPORT ingår barn vars familjer fått uppehållstillstånd och varit folkbokförda ett helt kalenderår i Sverige. Vi vet sedan tidigare att den ekonomiska sårbarheten är särskilt hög bland barn som är utrikesfödda.⁹³ Barnfattigdomen bland dessa är 41,5 procent år 2023. Resultatet speglar en relativt lång och osäker etableringsprocess för föräldrarna. Svårigheter att få ett arbete, eller att få tillgång till ersättningar vid exempelvis föräldraledighet, sjukdom eller arbetslöshet, är faktorer som påverkar de ekonomiska villkoren för många familjer. Bristande förankring i dessa system kan därför få stora konsekvenser. Skillnader mellan inrikes- och utrikesfödda vuxna när det gäller arbetslivsdeltagande och inkomstförhållanden är dessutom större i Sverige än i de allra flesta jämförbara europeiska länder.⁹⁴ Detta understryker de strukturella svårigheterna i etablering som växt fram i Sverige under 2000-talet vilket påverkar även barnfattigdomen.

Figur 19: Barn i ekonomiskt utsatta familjer baserat på föräldrars bakgrund, 2019–2023. Reviderat mått.

Figur 20: Barn i ekonomiskt utsatta familjer baserat på föräldrars bakgrund, 2022-2023. Reviderat mått och tidigare mått.

Andel i procent	Tidigare mått 2022	Tidigare mått 2023	Reviderat mått 2022	Reviderat mått 2023
Utländsk bakgrund	22,5	22,5	32,5	33,6
Svensk bakgrund	3,5	3,2	5,1	5,8
Högre fattigdomsrisk	6,4	7,0	6,4	5,8

Med det tidigare måttet var fattigdomsrisk sju gånger högre för barn med utländsk bakgrund än för barn med svensk bakgrund, och den ökade mellan 2022 och 2023. Med det reviderade måttet är fattigdomsrisk i stället sex gånger högre och den minskade mellan 2022 och 2023.

92. 2019 var 198 000 barn utrikesfödda och 2023 minskade antalet till 184 000 utrikesfödda barn.

93. se t.ex. Rädda Barnen 2021.

94. Engdahl & Liljeberg 2024, Eurostat 2024.

Kombinationen svensk och utländsk bakgrund med olika familjesammansättningar

ATT SOM BARN ha utländsk bakgrund och leva med en ensamstående förälder är således var för sig riskfaktorer för ekonomisk utsatthet. Tillsammans förstärker de båda faktorerna varandra och ett markant mönster av ojämlika villkor framträder mellan olika familjesammansättningar bland barn som är födda i Sverige. Fattigdomsrisk är störst bland barn med en ensamstående utrikesfödd mamma av vilka hälften lever i ekonomisk utsatthet.

Motsvarande andel för barn med ensamstående mamma född i Sverige var samma år 25 procent (en av fyra).

Fattigdomsnivån är ungefär lika hög bland barn med sammanboende utrikesfödda föräldrar, 25,8 procent. Den ekonomiska utsattheten är som allra lägst bland barn med sammanboende svenska föräldrar, 2,7 procent. Sårbarheten har ökat något eller mycket bland alla familjesammansättningar (figur 21).

Figur 21 a: Barn i ekonomiskt utsatta hushåll efter familjesammansättning och föräldrars bakgrund. Avser barn födda i Sverige. Reviderat och tidigare mått. 2022–2023

	Tidigare mått 2022	Tidigare mått 2023	Reviderat mått 2022	Reviderat mått 2023
Barn med ensamstående utrikesfödd mamma	41,7	37,3	50,2	52,1
Barn med ensamstående inrikesfödd mamma	16,5	14,4	22,8	25,0
Barn med sammanboende utrikesfödda föräldrar	16,9	15,0	24,3	25,8
Barn med sammanboende inrikesfödda föräldrar	1,2	1,2	2,2	2,7

Fattigdomsnivån är konsekvent högre med det nya reviderade barnfattigdomsmåttet. Ekonomisk utsatthet är som högst bland barn med ensamstående utrikesfödd mamma och som lägst bland barn som har sammanboende inrikesfödda föräldrar. Oavsett mått är utsattheten ungefär lika hög bland barn med sammanboende utrikesfödda föräldrar som bland barn med ensamstående inrikesfödda föräldrar.

Figur 21 b: Barn i ekonomiskt utsatta hushåll efter familjesammansättning och föräldrars bakgrund. Avser barn födda i Sverige. Reviderat mått 2023.

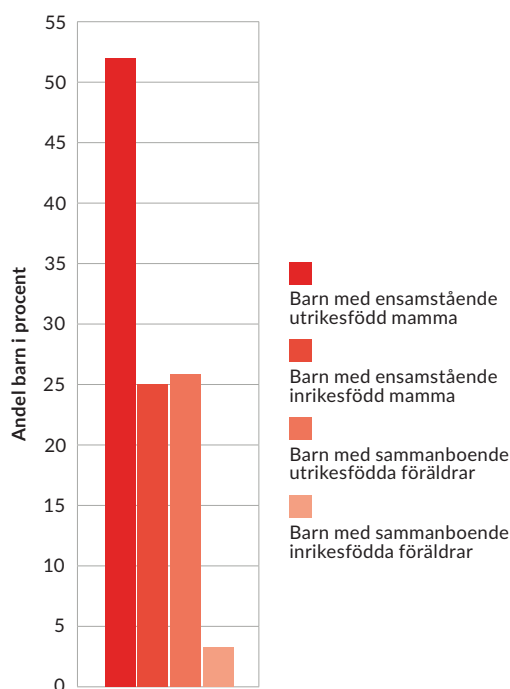

Foto: Unsplash

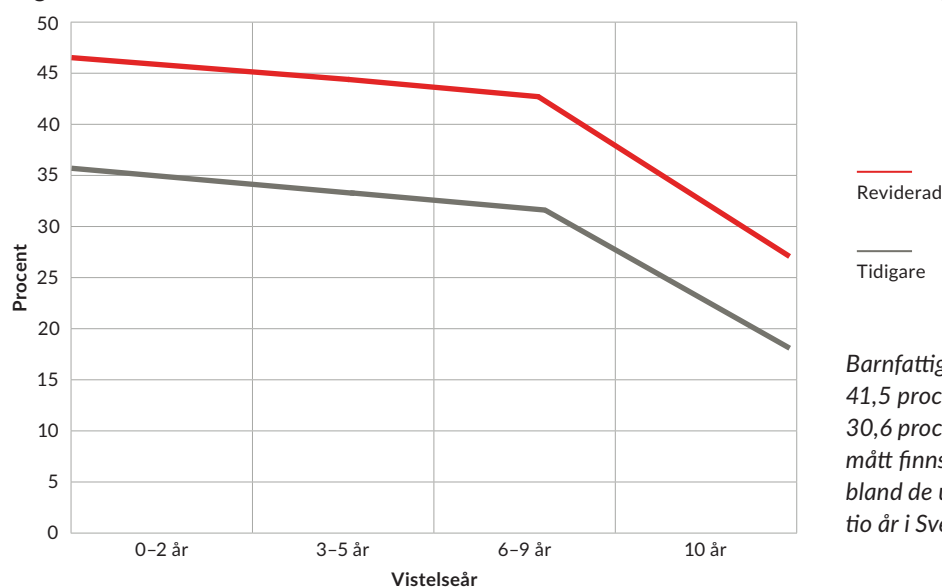
Hög fattigdomsrisk den första tiden i Sverige

STATISTIKEN VISAR ATT det tar lång tid för barnfamiljer att etablera sig i Sverige. De första åren finns en mycket hög ekonomisk sårbarhet bland de utrikesfödda barnen, fattigdomsrisk är ungefär 45 procent (figur 22). Efter tio år förbättras den ekonomiska situationen avsevärt. Detta indikerar långa och utdragna etableringsprocesser för många av föräldrarna, inte minst med tanke på att de första etableringsåren innan tillstånd beviljats inte är medräknade i detta sammanhang.

Detta stämmer överens med andra studier som visar att bland flyktingar och flyktinganhöriga under 00-talet hade ungefär hälften (45 procent) en stabil anknytning till arbetsmarknaden efter tio år.⁹⁵ Ju längre barn och dess familjer varit i Sverige desto lägre blir den ekonomiska utsattheten. Efter tio år eller mer sjunker fattigdomsnivån markant, till 26,5 procent, vilket är i samma nivå som bland barn med inrikesfödd ensamstående mamma.

95. Engdahl och Liljeberg (2022:15).

Figur 22: Utrikesfödda barn i ekonomiskt utsatta hushåll efter antal folkbokförda år i Sverige år 2023.

Barnfattigdomen bland utrikesfödda barn är 41,5 procent enligt det reviderade måttet och 30,6 procent enligt det tidigare måttet. Oavsett mått finns det en extremt hög ekonomisk sårbarhet bland de utrikesfödda barnen under deras första tio år i Sverige. Därefter minskar den avsevärt.

Figur 23: Ekonomisk utsatthet bland utrikesfödda barn efter antal folkbokförda år. Reviderat och tidigare barnfattigdomsmått, 2022 och 2023.

Antal bokförda år	Tidigare mått 2022	Tidigare mått 2023	Reviderat mått 2022	Reviderat mått 2023
10 år eller mer	16,6	16,6	21,4	26,5
6-9år	34,5	31,6	42,2	43,7
3-5år	39,1	33,2	47,0	44,4
0-2år	36,5	35,9	43,7	46,3
Utrikesfödda barn	33,7	30,6	40,9	41,5

Sammanfattning

HÄR HAR VI presenterat resultaten utifrån Rädda Barnens nya reviderade barnfattigdomsmått, som bygger på en alternativ beräkning av låg inkomststandard och hushåll med försörjningsstöd, vilket bättre speglar barnfamiljers faktiska levnadskostnader. År 2023 levde 276 000 barn (12,9 %) i ekonomisk utsatthet enligt detta mått, vilket är en ökning jämfört med året innan med 0,8 procentenheter. Detta beror främst på kostnadsökningar till följd av inflation och reallönesänkningar. Den ekonomiska sårbarheten bland barn har ökat konsekvent i alla analyserade undergrupper under det sista året. Barn till ensamstående föräldrar, särskilt ensamstående mammor, och barn med utländsk

bakgrund är särskilt utsatta. Bland barn med utländsk bakgrund är fattigdomsriskerna nästan sex gånger högre än för barn med svensk bakgrund och bland barn med ensamstående förälder är fattigdomsriskerna fyra gånger högre än för barn med sammanboende föräldrar. Kombinationen av utländsk bakgrund och ensamstående förälder förstärker risken ytterligare. Statistiken visar också att ekonomisk utsatthet minskar ju längre en familj har varit i Sverige, men etableringsprocessen är ofta lång och osäker. Resultaten understryker behovet av strukturella åtgärder för att motverka barnfattigdom och minska ojämlikheten mellan olika grupper av barnfamiljer. ●

Foto: Unsplash

Barnfattigdom regional och lokal nivå 2023

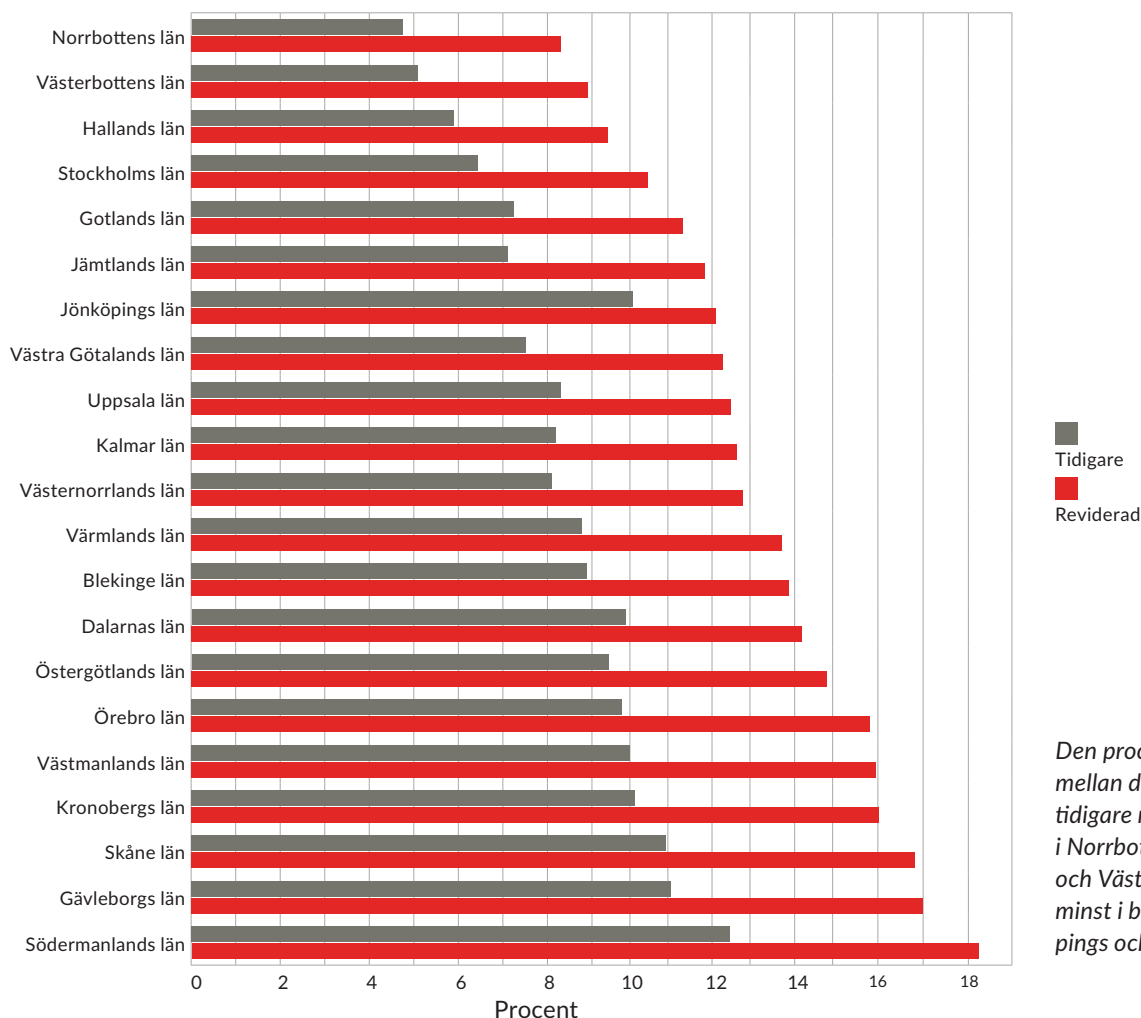
Regionala variationer

BARN- OCH FAMILJEPOLITIKEN är ett delat ansvar mellan stat och kommuner. Medan riksnivån anger de familjepolitiska ramvillkoren så är service, skola, fritid och kultur kommunernas ansvar. Barnfattigdomen varierar både mellan och inom Sveriges län

och kommuner. Denna rapport baseras på data för alla folkbokförda barn och därför kan lokala variationer studeras.

Fördelningen på länsnivå varierar högst avsevärt från Norrbottens län (8,5 procent) till Södermanlands län (18,2 procent).

Figur 24: Andel barn i ekonomisk utsatthet per län 2023.

I **KOMMUNBILAGAN PRESENTERAS** kommunerna i rangordning efter det nya barnfattigdomsmåttet. Men man kan även läsa utfallet av resultatet 2023 utifrån både det nya och det gamla barnfattigdomsmåttet. Varje enskild kommun påverkas av en mängd faktorer som kan påverka barnfattigdomen, t.ex. in- och

utflyttningar eller förändringar på den lokala arbetsmarknaden. Det finns även olika strukturella och geografiska faktorer som t.ex. bostäder, utbildning och flyktingmottagandets fördelning runt om i landet som också har haft betydelse.

Sammanfattning kommunnivå

BARNFATTIGDOMENS UTREDNING VARIERAR stort mellan Sveriges kommuner. Det finns en spridning från 3,1 procent (Vellinge) till 30,6 procent (Perstorp). Medan 12 kommuner uppvisar en barnfattigdom under 5 procent av samtliga barn i kommunen har 98 kommuner en nivå som överstiger 15 procent.

I 32 kommuner är denna andel minst 20 procent och i 9 kommuner lever minst vart fjärde barn i ekonomisk utsatthet. (Fagersta, Filipstad, Flen, Hällefors, Högsby, Lessebo, Ljusnarsberg, Malmö och Perstorp).

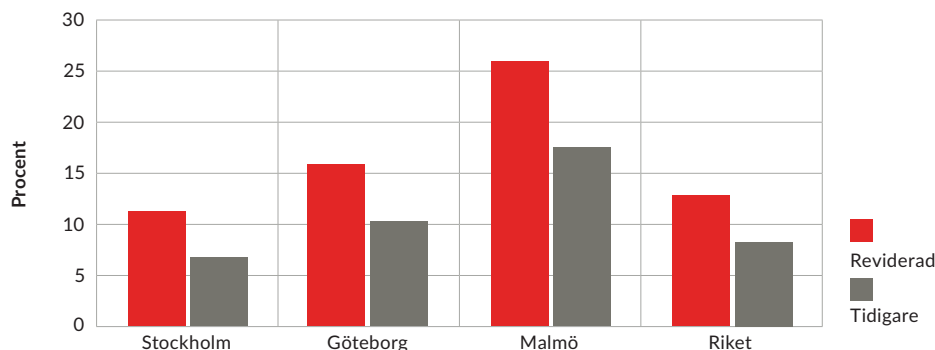
Lokala analyser för varje kommun behöver göras för att utröna vilka faktorer som påverkar utfallen. Hushålls- och inkomstprofiler samt flyttmönster kan spela en roll. Drygt 30 kommuner förbättrade sin rankning med minst 25 placeringar år 2023 medan lika många kommuner försämrade sin med minst 25 placeringar. Två extremer: Sorsele förbättrade sin position från 267:e plats till 169:e plats medan Pajala gick från 7:e till 116:e plats. Barnfattigdomen 2023 varierar dessutom för vissa kommuner mer än andra när man jämför det nya och det gamla barnfattigdomsmåtten.

Sammanfattning storstäderna och deras stadsdelar

I SVERIGES TRE storstäder finns både flera av landets allra mest ekonomisk utsatta som mest ekonomiskt välmående områden. Skillnaderna inom storstäderna är betydligt större än skillnaderna mellan Sveriges kommuner. Samtidigt skiljer sig de tre storstäderna avsevärt åt när det gäller barnfattigdom. Göteborg är den storstad som ligger närmast riksutvecklingen med

15,7 procents barnfattigdom år 2023. Stockholm ligger betydligt lägre med 11,1 procent medan Malmö ligger klart högre med 26,0 procent. Malmö är fortfarande den storstad i landet som har bland de högsta nivåerna i landet och oavsett beräknings-sätt har Malmö mer än dubbelt så hög barnfattigdom som Stockholm (figur 25).

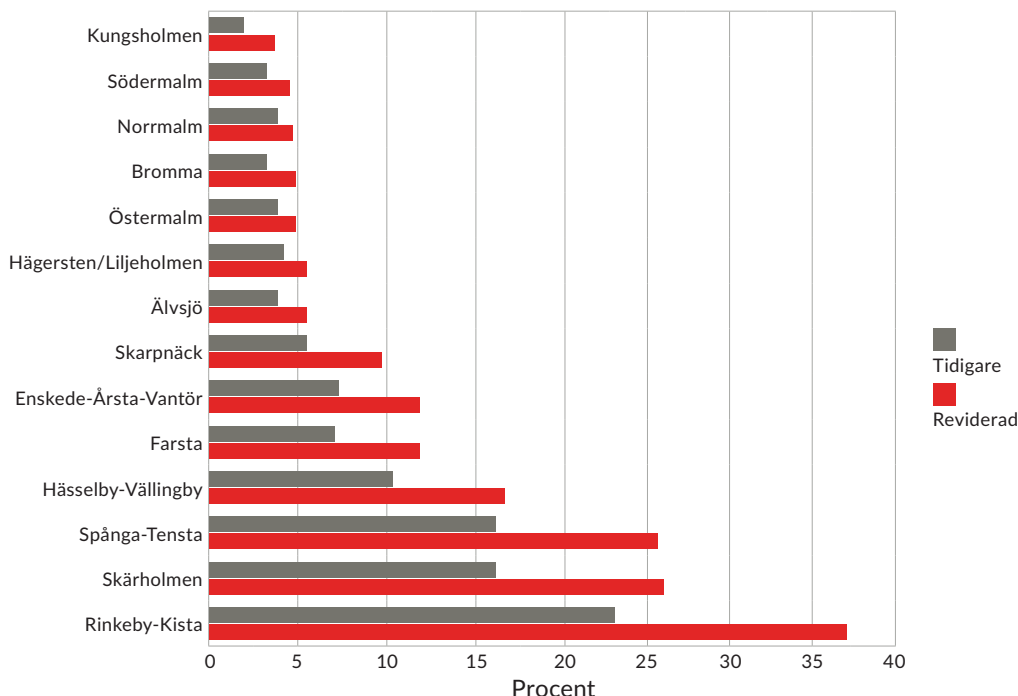
Figur 25: Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll i storstäderna och riket 2023.

VART SJÄTTE BARN bor i någon av de tre storstäderna. Beskrivningen av den ekonomiska utsattheten påverkas av vilken indelning som använts. I denna rapport följs stadsdelsindelning från tidigare rapporter med 14 stadsdelar i Stockholm och 10 stadsdelar i vardera Göteborg och Malmö. För Stockholms del innebär detta ett genomsnittligt antal barn per stadsdel på drygt 13 000 barn medan motsvarande nivå för Göteborg

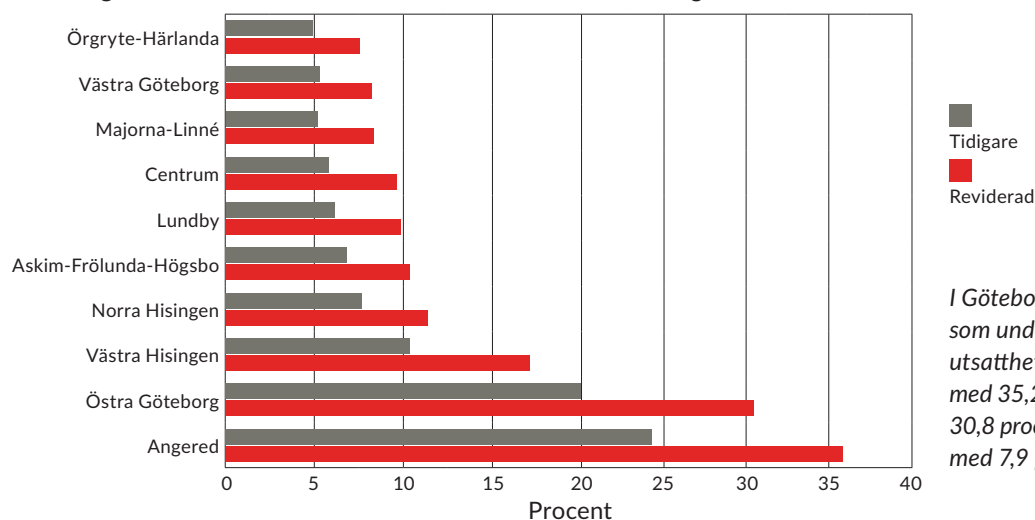
är drygt 11 000 barn och för Malmö drygt 7 000 barn. Gränsdragningen mellan och storleken på områdena påverkar den socioekonomiska profilen. Hur hade resultatet sett ut till exempel för Rinkeby-Kista om det hade redovisats separat för Rinkeby respektive Kista? Här presenteras varje storstad efter att stadsdelarna rangordnats från lägsta till högsta andel barnfattigdom.

Figur 26: Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll i Stockholms stadsdelar 2023.

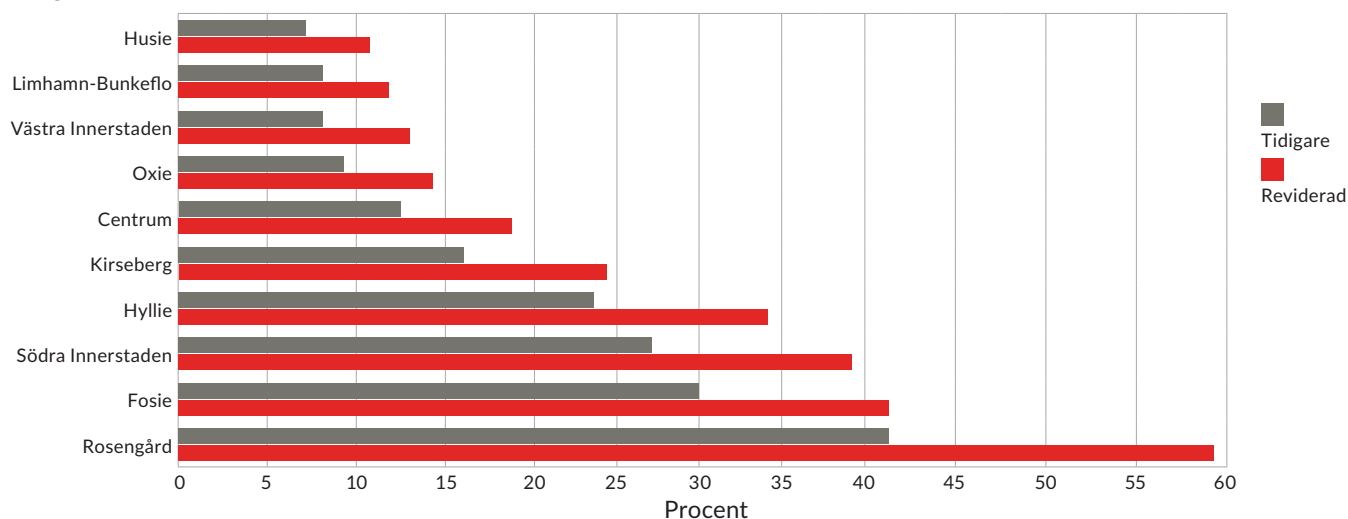
I Stockholm har åtta av fjorton stadsdelar en barnfattigdom som understiger 10 procent enligt det reviderade måttet. En stadsdel (Rinkeby-Kista) har 36,4 procent och två stadsdelar (Skärholmen och Spånga-Tensta) har nivåer över 25 procent. Lägst är den på Kungsholmen med 3,2 procent.

Figur 27: Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll i Göteborgs stadsdelar 2023.

I Göteborg har fem av tio stadsdelar ett resultat som understiger 10 procent. Den ekonomiska utsattheten bland barn är som störst i Angered med 35,2 procent och i Östra Göteborg med 30,8 procent. Lägst är den i Örgryte-Härlanda med 7,9 procent.

Figur 28: Andel barn i ekonomiskt utsatta hushåll i Malmös stadsdelar 2023.

I Malmö har betydligt fler stadsdelar oroväckande höga nivåer av barnfattigdom. I samtliga stadsdelar lever minst vart tionde barn i ekonomisk utsatthet och i fem stadsdelar lever minst vart femte barn i fattigdom. I Rosengård är barnfattigdomen fortfarande mest utbredd, där sex av tio barn lever i ekonomisk utsatthet. Även landets andra och tredje storstadsområde med högst barnfattigdom återfinns i Malmö: Fosie med 42,2 procent och Södra innerstaden med 38,6 procent. Lägst är den i Husie med 10,9 procent.

STORSTÄDERNAS SEGREGERADE BOSTADS- och inkomststrukturer slår tydligt igenom i dessa resultat kring barnfattigdomens utbredning. Skillnaderna mellan stadsdelar med lägst och högst barnfattigdom, som Kungsholmen med 3,2 procent och Rosengård med 59,4 procent, illustrerar de markant ojämlika livsvillkor som

finns i barns ekonomiska och materiella uppväxtvillkor i storstäderna. Dessa sociogeografiska mönster i storstäderna är tämligen beständiga över tid. Genom att jämföra med tidigare årsrapporter och data från millennieskiftet, kan vi se att det är samma stadsdelar i storstäderna som har hög barnfattigdom.⁹⁶

Sammanfattning

BARNFATTIGDOMEN VARIERAR KRAFTIGT mellan Sveriges kommuner, där lokala faktorer som arbetsmarknad, bostäder, utbildning och flyktingmottagande påverkar nivåerna. År 2023 låg barnfattigdomen mellan 3,1 procent (Vellinge) och 30,6 procent (Perstorp). I 98 kommuner låg den över 15 procent och i 9 kommuner lever minst vart fjärde barn i ekonomisk utsatthet. Förändringar i kommunernas placeringar mellan åren visar att lokala förutsättningar snabbt kan förändras.

I storstäderna är skillnaderna mellan stadsdelarna ännu större än vad den är mellan kommunerna, med exempelvis 3,2 procent barnfattigdom i Kungsholmen och 59,4 procent i Rosengård. Dessa skillnader är stabila över tid och speglar bestående socioekonomiska och geografiska mönster, vilket understryker vikten av inte enbart nationella, utan även lokalt anpassade insatser för att motverka barnfattigdom. ●

⁹⁶. Rädda Barnen 2012.

SLUTSATSER

I denna årsrapport om barnfattigdomen i Sverige presenterar vi ett reviderat barnfattigdomsmått. Rapporten blottar vikten av att granska barnfattigdomsmåtten och vid behov revidera dem för att de ska fortsätta att vara relevanta och träffsäkra. Forskning om fattigdom i ett välfärdssamhälle som Sverige har gång på gång visat att det inte finns ett enkelt sätt att tolka och beskriva ett sådant komplext samhällsfenomen.⁹⁷

ENLIGT RÄDDA BARNENS reviderade mått lever 276 000 barn i ekonomisk utsatthet och det visar också att barnfattigdomen har ökat senaste året. Detta är något helt annat än de 175 000 barn som det gamla måttet anger och som visar på en minskning av barnfattigdomen över tid.

Det reviderade måttet ger en mer rättvisande bild av barnfamiljers ekonomiska villkor

Det ekonomiska avståndet har successivt vidgats mellan de mest ekonomiskt utsatta barnfamiljerna och hushåll i allmänhet. Detta gäller särskilt de barnfamiljer som uppbär försörjningsstöd eller hamnar under gränsvärdet för låg inkomststandard. Motivet till att revidera barnfattigdomsmåttet har varit att gränsvärdet för "låg inkomststandard" (LIS) släpat efter och är för lågt. Det beror på att måttet beräknas utifrån riksnormen för försörjningsstöd som under snart 20 år halkat efter den allmänna standardutvecklingen i samhället. Den inflationsdrivna ekonomin som präglat samhället de senaste åren har synliggjort behovet av ett upgraderat mått.

Som rapporten visar påverkar en eftersatt riksnorm i försörjningsstödet inte bara nivån på kommunernas ekonomiska bistånd, vilket förstås har betydande konsekvenser för ekonomiskt utsatta barnfamiljer. Det håller också nere gränsvärdet för vad som definieras som låg inkomststandard, som i Sverige är det vanligaste sättet att beskriva absolut fattigdom på.

Denna rapport lanserar därför ett alternativt mått för beräkning av låg inkomststandard som ligger i linje med Konsumentverkets årliga hushållsberäkningar för baskonsumtion. Vår bedömning är att det alternativa LIS-måttet är mer träffsäkert än det nuvarande LIS-måttet, då Konsumentverkets beräkningar bättre speglar barnfamiljers vardagskostnader och ekonomiska villkor bättre än vad riksnormen numera gör.

Riksnormens utformning påverkar vilka barnfamiljer som syns i barnfattigdomsstatistiken
Differensen mellan dessa olika beräkningsmetoder visar på den normförändring som skett när det

gäller synen på nivån på försörjningsstödet. I vilken grad ska försörjningsstödet följa med i samhällets allmänna pris- och standardutveckling? Eller ska nivån hållas tillbaka för att skapa ett tillräckligt "respektavstånd" till lägsta löner och andra miniminivåer? Detta är det klassiska dilemmat i synen på samhällets försörjningshjälp till utsatta hushåll. Förändringar i riksnormen för försörjningsstöd, både de mer generösa och de mer restriktiva, påverkar inte enbart biståndshushållen direkt utan även andra miniminivåer i samhället.

Politiskt beslutade definitioner riskerar att osynliggöra utsatthet

Delmåttet försörjningsstöd har vi behållit. Det har både för- och nackdelar, till exempel påverkas det av politiska beslut och människors benägenhet att söka stöd, vilket kan förändras över tid. En viktig styrka är att det synliggör de barn som lever i hushåll med ekonomisk kris, där familjen inte har något annat val än att söka hjälp av samhället för sin grundläggande försörjning.

En generell slutsats som kan dras från denna rapport är att det är riskabelt att knyta fattigdomsmått såsom låg inkomststandard till politiskt beslutade miniminivåer. Försörjningsstödet påverkas av rådande normer och tidsandan. Den svenska fattigvårdshistorien är full av opinionsmässiga svängningar som följt ekonomiska konjunkturer och folkliga opinionsyttringar.⁹⁸ Under goda tider ökar stödet till utsatta hushåll medan det minskar under dåliga tider, och åtföljs av hårdare krav och regler. 1970- och 1980-talens ambitioner att reformera bort det kvarvarande fattigvårdstänkandet har under senare år förändrats. Nu råder en mer restriktiv hållning till utsatta hushåll och en förskjutning märks tydligt från offentliga trygghetssystem till civilsamhällets hjälpverksamheter.

Dagens ekonomiska skyddsnät är otillräckligt för barnfamiljer

Vid inledningen av 2020-talet har de makroekonomiska rambetingelserna lett till en märkbar scenförändring för de svenska hushållen med reallönesänkningar och dramatiska prishöjningar

⁹⁷ Engdahl och Liljeberg 2022.

⁹⁸ Salonen 1993.

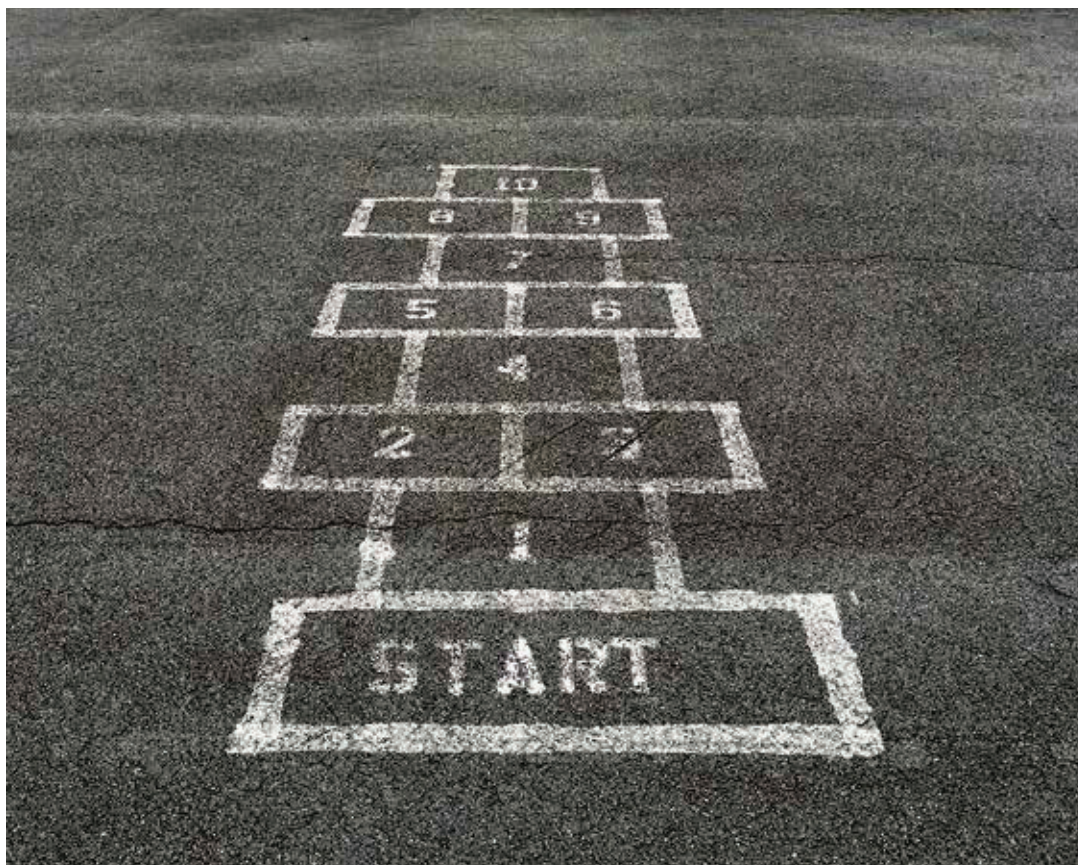

Foto: Unsplash

på basala nödvändigheter som mat, boende och energi. Detta har påverkat alla, fast på väldigt olika vis. Den ekonomiska familjepolitikens omfördelning av resurser som barnbidrag och bostadsbidrag, har en allt mindre fattigdomsreducerande effekt. Försörjningsstödet urholkning över tid får stora konsekvenser för barn och dess familjer som är beroende av samhällets skyddsnät. För de hushåll som denna rapport handlar om – ekonomiskt utsatta barnfamiljer – har de senaste årens pressade situation inneburit ökade svårigheter och försäkringar. Detta gäller i synnerhet för barn med ensamstående förälder och barn med utländsk bakgrund.

Barnrättsperspektiv måste vara ledande princip

När barn inte kan delta i fritidsaktiviteter eller andra sociala sammanhang på lika villkor som sina jämnåriga, påverkar det deras självbild, framtidstro och känsla av tillhörighet. Barnfattigdom handlar inte bara om hushållens ekonomiska resurser, utan också om barns rätt till en trygg uppväxtmiljö, delaktighet och jämlika livsvillkor. Ett barnrättsperspektiv innebär att barns egna erfarenheter och behov också måste vara vägledande i utformningen av insatser.⁹⁹

En samlad politik är avgörande för att motverka barnfattigdom

Resultaten i rapporten understryker behovet av strukturella åtgärder för att motverka barnfattigdom och minska ojämlikheten mellan olika grupper

av barnfamiljer. För det krävs en samlad politik – både på riksnivå och lokal nivå. Det finns stora behov av välfärdspolitiska reformer och lagstiftning för att leva upp till officiella målsättningar i politiska dokument, inte minst barnkonventionen. I denna rapport har vi särskilt uppmärksammat behovet av att se över normnivån för det kommunala försörjningsstödet så att det återigen årligen justeras i linje med Konsumentverkets beräknade hushållskostnader. Därutöver behövs en bred familjepolitisk översyn för att värdesäkra till exempel barnbidraget och de riktade stöden till särskilt utsatta hushåll, som bostadsbidrag.

Även om riksnivån sätter ramar för den ekonomiska familjepolitiken kan åtgärder på kommunal nivå ha en stor betydelse för att mildra dess oönskade konsekvenser. Rapportens beskrivning av hur den ekonomiska utsattheten varierar mellan kommuner och stadsdelar i storstäderna kan tas som utgångspunkt för lokala strategier i vid mening. Kommunerna spelar en viktig roll för att säkerställa att alla barn har tillgång till aktiviteter som främjar hälsa, gemenskap och utveckling, oavsett familjens ekonomiska situation. Det kan handla om att identifiera sårbarheter och undanröja hinder för alla barn att delta i aktiviteter och sammanhang som främjar goda uppväxtvillkor. Detta är samhällets grundförsäkring för att motverka utanförskap. Att investera i barns uppväxtvillkor är lika mycket en fråga om att säkerställa barns rättigheter som att bygga ett hållbart och inkluderande samhälle. ●

⁹⁹. Rädda Barnen, *Missing out* 2024.

RÄDDA BARNENS KRAV

- **Riksnormen för försörjningsstöd ska beräknas utifrån faktiska levnads-kostnader och barns behov.**

Alla barn i Sverige har rätt till en skälig levnadsstandard. Staten behöver därför beräkna riksnormen utifrån Konsumentverkets beräknade hushållskostnader. Försörjningsstödet till barnfamiljer måste anpassas till de faktiska kostnaderna för att leva och justeras i relation till en allmänt accepterad levnadsstandard. Lagstiftningen som reglerar riksnormen och dess utformning får inte stå i strid med barnkonventionen.

- **Barnbidraget ska kontinuerligt höjas för att följa kostnadsutvecklingen.**

Barnbidraget är ett effektivt verktyg som når de flesta barn i Sverige. Barnbidraget släpar efter i kostnadsutvecklingen och har urholkats över tid. Barnfamiljer som får försörjningsstöd eller som har löneutmätning hos Kronofogden måste få ta del av dessa höjningar.

- **Höj bostadsbidraget kontinuerligt så att det följer hyres- och inkomstutvecklingen.**

Bostadsbidraget är inte anpassat till dagens hyres- och inkomstnivåer, och når därför allt färre barnfamiljer i behov. Höjningar av bostadsbidraget måste dessutom ske kontinuerligt för att inte tappa i värde över tid.

STAT, KOMMUNER OCH REGIONER har ansvar för att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för att tillgodose barns rättigheter. Rädda Barnen har därför en rad rekommendationer som riktas till politiska beslutsfattare på såväl nationell som kommunal nivå, i syfte att minska och lindra den ekonomiska utsattheten för barnfamiljer:

- Alla 6–9-åringar ska ha rätt till avgiftsfritt allmänt fritidshem.
- Inga extra kostnader, direkta eller indirekta, får tas ut i samband med skolans aktiviteter. Att detta efterlevs måste följas upp.
- Kollektivtrafiken ska vara avgiftsfri för alla barn, även under lov, kvällar och helger.
- Kulturskolan ska vara avgiftsfri för alla barn.
- Föreningsidrotten ska vara mer tillgänglig för barn i ekonomisk utsatthet.
- Stödet till öppna mötesplatser för barn och unga ska öka.

Läs mer om hur dessa politiska beslut kan stötta ekonomiskt utsatta barn i deras vardag i Rädda Barnens rapport *Missing out* från 2024.¹⁰⁰ ●

100. Rädda Barnen. *Missing out* (2024) <https://resourcecentre.savethechildren.net/pdf/Missing-out.pdf>

Ekonomisk utsatthet 0–17 år:

KOMMUNBILAGA

Rädda Barnens reviderade barnfattigdomsmått: Antal barn i hushåll enligt alternativ beräkning av låg inkomststandard som bygger på Konsumentverkets beräkningar av basbehov och/eller¹ antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd.

Rädda Barnens tidigare barnfattigdomsmått: Antal barn i hushåll enligt SCB:s definition av låg inkomststandard och/eller antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Rankning i landets kommuner 2023 enligt reviderat mått.

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Vellinge	8 697	1	271	3,1	1	164	1,9
Täby	17 219	2	627	3,6	3	394	2,3
Lerum	11 145	3	435	3,9	6	292	2,6
Habo	3 657	4	148	4,0	4	86	2,4
Hammarö	4 339	5	182	4,2	10	127	2,9
Lomma	6 266	6	268	4,3	16	190	3,0
Danderyd	7 422	7	334	4,5	30	267	3,6
Kungsbacka	19 792	8	892	4,5	9	577	2,9
Vallentuna	8 320	9	384	4,6	14	247	3,0
Härbyda	9 967	10	475	4,8	11	292	2,9
Öckerö	2 447	11	119	4,9	32	93	3,8
Vaxholm	2 507	12	122	4,9	17	78	3,1
Lidingö	10 695	13	540	5,0	28	381	3,6
Bollebygd	2 206	14	112	5,1	2	50	2,3
Nacka	25 975	15	1332	5,1	20	859	3,3
Gällivare	3 145	16	164	5,2	8	89	2,8
Nykvarn	2 939	17	157	5,3	40	122	4,2
Mörbylånga	3 399	18	181	5,3	12	100	2,9
Kungälv	10 905	19	580	5,3	19	351	3,2
Österåker	11 249	20	591	5,3	13	331	2,9
Mölnadal	15 213	21	812	5,3	26	540	3,5
Knivsta	5 445	22	295	5,4	15	164	3,0
Staffanstorps	6 978	23	380	5,4	21	236	3,4
Piteå	8 111	24	448	5,5	18	260	3,2
Värmdö	10 601	25	582	5,5	23	362	3,4
Håbo	5 266	26	300	5,7	33	204	3,9
Partille	9 661	27	557	5,8	22	329	3,4
Solna	14 270	28	826	5,8	25	505	3,5
Arjeplog	417	29	25	6,0	5	10	2,4
Varberg	13 924	30	831	6,0	31	521	3,7
Stenungsund	6 148	31	380	6,2	39	247	4,0
Sotenäs	1 237	32	79	6,4	35	49	4,0
Ale	7 803	33	510	6,5	52	363	4,7
Svedala	6 247	34	411	6,6	50	290	4,6
Ekerö	7 351	35	492	6,7	64	376	5,1
Kävlinge	7 865	36	527	6,7	34	310	3,9
Tjörn	3 040	37	206	6,8	55	147	4,8
Trosa	3 189	38	218	6,8	37	127	4,0

1. Det finns barn som registrerats både i statistiken för låg inkomststandard och i statistiken för barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Den här överlappningen justeras i beräkningen.

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Skellefteå	14 504	39	989	6,8	29	517	3,6
Vännäs	2 081	40	146	7,0	27	74	3,6
Lekeberg	2 139	41	155	7,2	43	91	4,3
Tyresö	11 375	42	828	7,3	45	491	4,3
Ystad	5 850	43	432	7,4	49	263	4,5
Leksand	2 948	44	222	7,5	41	124	4,2
Grästorps	1 031	45	78	7,6	46	45	4,4
Salem	4 334	46	328	7,6	42	184	4,2
Arvidsjaur	1 070	47	82	7,7	44	46	4,3
Gagnef	2 320	48	179	7,7	36	92	4,0
Söderköping	3 201	49	249	7,8	47	140	4,4
Höganäs	5 722	50	444	7,8	58	279	4,9
Ängelholm	8 995	51	709	7,9	67	467	5,2
Skövde	11 604	52	918	7,9	51	539	4,6
Storuman	995	53	81	8,1	72	54	5,4
Krokom	3 751	54	302	8,1	48	166	4,4
Kiruna	4 233	55	342	8,1	24	145	3,4
Luleå	14 509	56	1169	8,1	54	688	4,7
Sollentuna	17 537	57	1425	8,1	59	867	4,9
Götene	2 607	58	215	8,2	38	104	4,0
Orust	2 614	59	222	8,5	65	134	5,1
Alingsås	9 272	60	789	8,5	62	469	5,1
Umeå	25 901	61	2198	8,5	57	1260	4,9
Mullsjö	1 676	62	147	8,8	88	100	6,0
Mora	3 732	63	330	8,8	70	199	5,3
Östhammar	4 208	64	374	8,9	61	211	5,0
Värnamo	7 095	65	634	8,9	63	361	5,1
Säter	2 245	66	202	9,0	56	109	4,9
Falun	12 471	67	1118	9,0	86	736	5,9
Åre	2 590	68	235	9,1	60	129	5,0
Höör	3 862	69	353	9,1	66	199	5,2
Mariestad	4 588	70	419	9,1	68	239	5,2
Hjo	1 806	71	167	9,2	74	99	5,5
Vaggeryd	3 449	72	318	9,2	69	182	5,3
Robertsfors	1 334	73	124	9,3	79	75	5,6
Kil	2 625	74	244	9,3	98	160	6,1
Rättvik	1 714	75	161	9,4	81	98	5,7
Gnesta	2 450	76	230	9,4	93	147	6,0
Lidköping	8 063	77	759	9,4	80	460	5,7
Forshaga	2 562	78	245	9,6	106	163	6,4
Boden	5 016	79	481	9,6	78	280	5,6
Herrljunga	1 837	80	180	9,8	76	102	5,6
Askersund	2 035	81	199	9,8	53	95	4,7
Örnsköldsvik	11 234	82	1099	9,8	90	671	6,0
Mark	7 338	83	726	9,9	89	438	6,0
Östersund	12 865	84	1273	9,9	103	798	6,2
Älvsbyn	1 406	85	140	10,0	124	95	6,8
Åtvidaberg	2 225	86	223	10,0	95	134	6,0
Sjöbo	3 845	87	386	10,0	140	284	7,4
Ulricehamn	5 124	88	510	10,0	73	280	5,5
Arvika	4 782	89	490	10,2	125	325	6,8

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Vadstena	1 185	90	122	10,3	91	71	6,0
Värgårda	2 805	91	288	10,3	77	156	5,6
Aneby	1 485	92	155	10,4	127	102	6,9
Svalöv	3 292	93	341	10,4	75	182	5,5
Jönköping	30 218	94	3146	10,4	84	1775	5,9
Borgholm	1 500	95	158	10,5	121	100	6,7
Kalix	2 648	96	278	10,5	109	171	6,5
Kalmar	14 670	97	1546	10,5	101	907	6,2
Karlsborg	1 213	98	129	10,6	102	75	6,2
Gnosjö	1 886	99	199	10,6	143	141	7,5
Surahammar	2 065	100	219	10,6	104	130	6,3
Båstad	2 812	101	299	10,6	71	151	5,4
Hörby	3 068	102	324	10,6	83	178	5,8
Sölvesborg	3 112	103	330	10,6	94	187	6,0
Karlskrona	13 015	104	1380	10,6	115	855	6,6
Malung	1 745	105	186	10,7	164	143	8,2
Strängnäs	8 372	106	892	10,7	117	553	6,6
Falkenberg	9 634	107	1031	10,7	111	626	6,5
Huddinge	26 314	108	2826	10,7	105	1664	6,3
Västervik	6 598	109	711	10,8	82	379	5,7
Hudiksvall	7 116	110	768	10,8	120	474	6,7
Mönsterås	2 519	111	274	10,9	97	153	6,1
Strömstad	2 693	112	293	10,9	118	178	6,6
Mjölby	6 101	113	668	10,9	85	359	5,9
Norsjö	737	114	81	11,0	113	48	6,5
Sunne	2 458	115	271	11,0	138	180	7,3
Timrå	3 383	116	371	11,0	110	219	6,5
Sundbyberg	10 641	117	1172	11,0	116	700	6,6
Kumla	5 259	118	586	11,1	99	322	6,1
Stockholm	185 030	119	20505	11,1	132	12975	7,0
Skurup	3 668	120	415	11,3	141	271	7,4
Nordmaling	1 312	121	149	11,4	126	90	6,9
Tidaholm	2 537	122	288	11,4	87	151	6,0
Vimmerby	2 990	123	342	11,4	107	191	6,4
Lilla Edet	3 151	124	358	11,4	154	249	7,9
Laholm	5 295	125	604	11,4	119	351	6,6
Ljungby	5 453	126	621	11,4	92	327	6,0
Gotland	11 048	127	1263	11,4	139	812	7,3
Pajala	1 006	128	116	11,5	7	27	2,7
Oskarshamn	5 246	129	602	11,5	134	374	7,1
Sundsvall	19 474	130	2265	11,6	122	1313	6,7
Ödeshög	982	131	115	11,7	155	78	7,9
Boxholm	1 061	132	124	11,7	150	83	7,8
Vindeln	1 132	133	134	11,8	108	73	6,4
Storfors	615	134	74	12,0	112	40	6,5
Haninge	22 521	135	2703	12,0	133	1590	7,1
Essunga	1 149	136	139	12,1	100	71	6,2
Kinda	1 979	137	240	12,1	168	165	8,3
Upplands-Väsby	11 084	138	1336	12,1	129	767	6,9
Torsby	1 898	139	232	12,2	162	155	8,2
Munkedal	2 101	140	257	12,2	176	184	8,8

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Norrtälje	11 700	141	1427	12,2	144	879	7,5
Tranemo	2 391	142	294	12,3	96	144	6,0
Nordanstig	1 846	143	228	12,4	137	135	7,3
Tanum	2 273	144	281	12,4	136	166	7,3
Lund	23 973	145	2972	12,4	169	2020	8,4
Tibro	2 309	146	294	12,7	145	176	7,6
Ydre	646	147	83	12,8	152	51	7,9
Vansbro	1 241	148	159	12,8	153	98	7,9
Smedjebacken	1 984	149	253	12,8	183	182	9,2
Lycksele	2 529	150	324	12,8	184	233	9,2
Ärjäng	1 789	151	231	12,9	191	171	9,6
Nora	2 101	152	272	12,9	181	190	9,0
Älvdalen	1 196	153	156	13,0	174	103	8,6
Valdemarsvik	1 255	154	163	13,0	130	87	6,9
Skara	3 682	155	477	13,0	147	283	7,7
Gislaved	6 039	156	786	13,0	135	436	7,2
Simrishamn	2 889	157	379	13,1	161	234	8,1
Ljusdal	3 356	158	441	13,1	142	248	7,4
Karlshamn	6 081	159	796	13,1	151	478	7,9
Torsås	1 238	160	164	13,2	165	102	8,2
Härjedalen	1 601	161	212	13,2	146	123	7,7
Karlstad	18 003	162	2386	13,3	170	1519	8,4
Järfälla	18 779	163	2505	13,3	156	1496	8,0
Uppsala	47 462	164	6293	13,3	179	4250	9,0
Halmstad	21 562	165	2890	13,4	158	1730	8,0
Bromölla	2 509	166	339	13,5	173	215	8,6
Överkalix	434	167	59	13,6	237	49	11,3
Trelleborg	9 710	168	1331	13,7	157	776	8,0
Sorsele	419	169	58	13,8	267	59	14,1
Vilhelmina	1 106	170	153	13,8	131	77	7,0
Ånge	1 551	171	214	13,8	163	127	8,2
Sala	4 606	172	637	13,8	166	382	8,3
Orsa	1 164	173	162	13,9	128	80	6,9
Malå	588	174	83	14,1	203	58	9,9
Ovanåker	2 271	175	320	14,1	194	220	9,7
Heby	2 878	176	408	14,2	188	273	9,5
Vara	3 187	177	454	14,2	148	247	7,8
Hallsberg	3 514	178	502	14,3	123	237	6,7
Älmhult	4 121	179	590	14,3	214	428	10,4
Eda	1 588	180	230	14,5	159	128	8,1
Oxelösund	2 395	181	348	14,5	199	235	9,8
Tomelilla	2 652	182	384	14,5	175	230	8,7
Uddevalla	12 041	183	1749	14,5	185	1113	9,2
Hallstahammar	3 519	184	514	14,6	171	298	8,5
Upplands-Bro	7 795	185	1139	14,6	167	649	8,3
Jokkmokk	750	186	110	14,7	114	49	6,5
Finspång	4 286	187	631	14,7	213	444	10,4
Enköping	10 568	188	1557	14,7	193	1018	9,6
Åsele	473	189	70	14,8	149	37	7,8
Övertorneå	606	190	90	14,9	197	59	9,7
Lysekil	2 378	191	355	14,9	192	229	9,6

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Växjö	20 716	192	3097	14,9	182	1899	9,2
Nynäshamn	6 171	193	924	15,0	177	541	8,8
Västerås	32 993	194	4937	15,0	187	3080	9,3
Linköping	33 004	195	5039	15,3	218	3478	10,5
Borås	23 873	196	3681	15,4	172	2025	8,5
Klippan	3 551	197	550	15,5	202	349	9,8
Tranås	3 767	198	583	15,5	233	416	11,0
Nyköping	12 049	199	1866	15,5	234	1336	11,1
Dals-Ed	819	200	128	15,6	238	93	11,4
Motala	8 827	201	1373	15,6	195	857	9,7
Älvkarleby	1 925	202	302	15,7	211	199	10,3
Göteborg	112 664	203	17712	15,7	208	11515	10,2
Arboga	2 625	204	415	15,8	190	250	9,5
Svenljunga	2 187	205	347	15,9	186	203	9,3
Örebro	32 691	206	5212	15,9	201	3209	9,8
Skinnskatteberg	719	207	115	16,0	242	84	11,7
Hofors	1 734	208	277	16,0	228	189	10,9
Vetlanda	5 754	209	918	16,0	204	569	9,9
Eslöv	7 765	210	1258	16,2	225	836	10,8
Norrköping	30 210	211	4909	16,2	198	2943	9,7
Bjurholm	451	212	74	16,4	206	46	10,2
Vänersborg	8 272	213	1358	16,4	223	883	10,7
Dorotea	395	214	65	16,5	220	42	10,6
Berg	1 364	215	225	16,5	160	110	8,1
Tingsryd	2 211	216	365	16,5	231	243	11,0
Hedemora	2 904	217	478	16,5	240	334	11,5
Burlöv	4 548	218	751	16,5	178	407	8,9
Hässleholm	10 393	219	1716	16,5	205	1042	10,0
Färgelanda	1 207	220	200	16,6	235	135	11,2
Eksjö	3 609	221	599	16,6	241	421	11,7
Trollhättan	12 205	222	2028	16,6	226	1324	10,8
Olofström	2 289	223	385	16,8	180	205	9,0
Tierp	4 277	224	718	16,8	212	443	10,4
Töreboda	1 693	225	288	17,0	189	161	9,5
Lindesberg	4 587	226	778	17,0	224	490	10,7
Karlskoga	5 755	227	984	17,1	249	708	12,3
Bollnäs	5 102	228	877	17,2	216	532	10,4
Osby	2 638	229	457	17,3	247	319	12,1
Kristinehamn	4 259	230	736	17,3	248	522	12,3
Åstorp	3 956	231	691	17,5	229	434	11,0
Gävle	20 495	232	3584	17,5	236	2298	11,2
Grums	1 724	233	303	17,6	219	183	10,6
Örkelljunga	2 079	234	365	17,6	196	202	9,7
Sollefteå	3 376	235	595	17,6	210	347	10,3
Munkfors	615	236	109	17,7	250	76	12,4
Bjuv	3 584	237	643	17,9	239	408	11,4
Hagfors	1 844	238	332	18,0	200	181	9,8
Ragunda	952	239	174	18,3	256	123	12,9
Kramfors	2 944	240	538	18,3	251	365	12,4
Botkyrka	21 215	241	3909	18,4	221	2261	10,7
Södertälje	21 455	242	3942	18,4	209	2197	10,2

		Reviderat mått			Tidigare mått		
Kommun	Totalt antal barn	Rank	Antal barn	Procent	Rank	Antal barn	Procent
Härnösand	4 758	243	879	18,5	230	522	11,0
Falköping	6 992	244	1294	18,5	217	732	10,5
Kungsör	1 795	245	334	18,6	215	187	10,4
Hylte	2 221	246	412	18,6	246	266	12,0
Avesta	4 480	247	833	18,6	255	574	12,8
Landskrona	9 889	248	1850	18,7	222	1055	10,7
Kristianstad	17 892	249	3339	18,7	243	2097	11,7
Norberg	1 029	250	193	18,8	254	131	12,7
Markaryd	1 948	251	366	18,8	207	199	10,2
Sävsjö	2 639	252	500	18,9	244	310	11,7
Haparanda	1 629	253	310	19,0	245	192	11,8
Åmål	2 244	254	427	19,0	257	291	13,0
Nybro	4 037	255	771	19,1	227	438	10,8
Helsingborg	31 219	256	5976	19,1	252	3882	12,4
Nässjö	6 847	256	1314	19,2	263	945	13,8
Sigtuna	12 014	257	2376	19,8	232	1326	11,0
Köping	5 239	258	1045	19,9	253	661	12,6
Uppvidinge	1 828	260	367	20,1	258	240	13,1
Strömsund	1 922	261	386	20,1	262	265	13,8
Bengtstors	1 523	262	309	20,3	261	206	13,5
Säffle	2 696	263	554	20,5	266	378	14,0
Alvesta	4 456	264	912	20,5	268	629	14,1
Ludvika	5 272	265	1082	20,5	269	752	14,3
Sandviken	7 512	266	1547	20,6	270	1079	14,4
Ockelbo	1 007	267	208	20,7	260	135	13,4
Vingåker	1 752	268	368	21,0	259	232	13,2
Katrineholm	7 048	269	1481	21,0	264	973	13,8
Ronneby	6 067	270	1293	21,3	274	939	15,5
Degerfors	1 660	271	357	21,5	265	230	13,9
Söderhamn	4 587	272	1018	22,2	278	732	16,0
Östra Göinge	3 105	273	692	22,3	271	472	15,2
Hultsfred	2 695	274	607	22,5	279	440	16,3
Eskilstuna	23 009	275	5244	22,8	276	3599	15,6
Emmaboda	1 615	276	371	23,0	272	246	15,2
Borlänge	10 847	277	2517	23,2	282	1845	17,0
Laxå	964	278	226	23,4	273	148	15,4
Mellerud	1 712	279	403	23,5	275	267	15,6
Bräcke	1 048	280	249	23,8	277	164	15,6
Gullspång	848	281	210	24,8	283	146	17,2
Fagersta	2 781	282	697	25,1	284	501	18,0
Malmö	73 205	283	19068	26,0	285	13241	18,1
Ljusnarsberg	641	284	168	26,2	281	108	16,8
Lessebo	1 861	285	493	26,5	280	312	16,8
Filipstad	1 828	286	505	27,6	287	357	19,5
Flen	2 935	287	847	28,9	290	611	20,8
Högsby	1 005	288	305	30,3	289	209	20,8
Hällefors	1 126	289	343	30,5	286	212	18,8
Perstorp	1 649	290	505	30,6	288	337	20,4

Ekonomisk utsatthet 0–17 år:

STADSDELSBILAGA

för Stockholm, Göteborg och Malmö

Rädda Barnens reviderade barnfattigdomsmått: Antal barn i hushåll enligt alternativ beräkning av låg inkomststandard som bygger på Konsumentverkets beräkningar av basbehov och/eller¹ antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd.

Rädda Barnens tidigare barnfattigdomsmått: Antal barn i hushåll enligt SCB:s definition av låg inkomststandard och/eller antal barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Rankning i landets kommuner 2023 enligt reviderat mått.

	Totalt antal barn	Reviderat mått		Tidigare mått	
		Antal	%	Antal	%
Stockholm	185 030	20 505	11,1	12 975	7,0
Rinkeby-Kista	11 284	4 103	36,4	2 588	22,9
Skärholmen	7 868	2 034	25,9	1 266	16,1
Spånga-Tensta	9 302	2 380	25,6	1 505	16,2
Hässelby-Vällingby	17 044	2 820	16,5	1 775	10,4
Farsta	12 924	1 499	11,6	913	7,1
Enskede-Årsta-Vantör	20 741	2 381	11,5	1 505	7,3
Skarpnäck	9 291	864	9,3	514	5,5
Älvsjö	8 020	451	5,6	276	3,4
Hägersten-Liljeholmen	18 620	1 032	5,5	697	3,7
Östermalm	11 627	530	4,6	369	3,2
Bromma	17 275	771	4,5	480	2,8
Norrmalm	11 273	484	4,3	337	3,0
Södermalm	19 725	829	4,2	539	2,7
Kungsholmen	10 038	326	3,2	203	2,0
Göteborg	112 664	17 712	15,7	11 515	10,2
Angered	13 679	4 817	35,2	3 245	23,7
Östra Göteborg	11 395	3 507	30,8	2 273	19,9
Västra Hisingen	14 392	2 411	16,8	1 532	10,6
Norra Hisingen	11 617	1 363	11,7	899	7,7
Askim-Frölunda-Högsbo	14 319	1 549	10,8	979	6,8
Lundby	8 513	831	9,8	524	6,2
Centrum	6 708	640	9,5	399	5,9
Majorna-Linné	9 233	766	8,3	484	5,2
Västra Göteborg	12 721	1 033	8,1	685	5,4
Örgryte-Härlanda	10 084	801	7,9	509	5,0
Malmö	73 205	19 068	26,0	13 241	18,1
Rosengård	6 186	3 674	59,4	2 621	42,4
Fosie	10 454	4 412	42,2	3 112	29,8
Södra Innerstaden	5 257	2 030	38,6	1 470	28,0
Hyllie	8 700	2 964	34,1	2 037	23,4
Kirseberg	3 277	790	24,1	527	16,1
Centrum	8 901	1 652	18,6	1 100	12,4
Oxie	3 630	507	14,0	329	9,1
Västra Innerstaden	5 590	721	12,9	447	8,0
Limhamn-Bunkeflo	15 393	1 679	10,9	1 209	7,9
Husie	5 825	626	10,7	397	6,8

1. Det finns barn som registrerats både i statistiken för låg inkomststandard och i statistiken för barn i hushåll som uppbär försörjningsstöd. Den här överlappningen justeras i beräkningen.

METODBILAGA

Data från Statistiska Centralbyrån

Befolkningsdata i denna rapport hämtas från SCB:s Inkomst- och taxeringsregistret (IoT). Detta register bygger på data från Skatteverket och andra myndigheters data avseende inkomster. Uppgifter om folkbokförda personer och vilka hushåll dessa tillhör hämtas från SCB:s befolkningsregister (RTB). Statistiken har därmed allmänt sett god kvalitet och god täckning avseende olika inkomstslag. Statistiken omfattar personer som varit folkbokförda i Sverige under hela kalenderåret. Det innebär att personer som erhåller arbets- och uppehållstillstånd i landet ingår i den offentliga befolkningsstatistiken först året efter att dessa tillstånd beviljats. SCB hanterar officiell statistik och har statistikdatabas med data från flera myndigheter, inklusive Socialstyrelsen som har register som bland annat innehåller uppgifter om ekonomiskt bistånd, vilket använts till denna rapport.

POPULATIONEN I DENNA rapport avser barn 0–17 år vilka ingår i hushåll enligt den totalräknade inkomstfördelningsstatistiken (TRIF). Hushållspopulationen avgränsas enligt:

- hushåll där minst en person i hushållet är 18 år eller äldre,
- hushåll vilka har en disponibel inkomst skild från noll,
- helårshushåll, vilket innebär att samtliga vuxna i hushållet ska finnas i registret per 1/1 respektive 31/12 undersökningsåret,
- hushåll med personer som är skrivna på församling alternativt kommun, eller saknar känd hemvist, ingår inte.

Möjliga felkällor i denna inkomststatistik är dels s.k. undertäckning, att personer som finns i landet och som kan ha inkomster inte inkluderas i statistiken eftersom de inte är folkbokförda i Sverige, dels s.k. övertäckning, att personer som inte längre bor i Sverige, och som därmed inte har inkomster i landet, i vissa fall ändå inkluderas i statistiken.

Redovisningsgrupper

De redovisningsgrupper som förekommer i SCB:s statistik som vi använder i denna rapport är, hushållstyp, utländsk/svensk bakgrund, vistelsetid i Sverige, kön hos ensamstående förälder, samt region. Hushåll består av samtliga personer som

är folkbokförda i samma lägenhet. Hushållstyper anger hushållets sammansättning och avser förhållandet den 31 december inkomståret.¹

Hushållstyper

Sammanboende

Här avses personer som är gifta/registrerade partner alternativt sambo. Med sambo avses personer som inte är gifta/registrerade partner men boende tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Av personer folkbokförda i samma fastighet och lägenhet med gemensamma barn bildas sambopar.

Ensamstående

Här avses ensamstående med minst ett barn 0–17 år med en förälder–barn–relation till referenspersonen i hushållet. En förälder–barn–relation skapas om en person är biologisk förälder, adoptivförälder, vårdnadshavare eller "Annan person" till någon i hushållet.

Växelvis boende

På senare år har s.k. växelvis boende bland barn med särlevande föräldrar blivit allt vanligare, från någon enstaka procent på 1980-talet till uppskattningsvis ca 35 procent de senaste åren (SCB 2025d). Modellen syftar till att bättre uppskatta barns ekonomiska standard för barn och föräldrar när

1. SCB 2025. Kvalitetsdeklaration Inkomster och skatter – Hushållsbaserad statistik.

2. SCB 2025: KVALITETSDEKLARATION Inkomster och skatter – Hushållsbaserad statistik
Kvalitetsdeklaration Inkomster och skatter – Hushållsbaserad statistik, 2023.

föräldrarna inte bor tillsammans och barnen bor ungefär lika mycket hos båda föräldrarna. Barnets egna inkomster fördelas mellan de två hushållen och vid beräkning av ekonomisk standard, beräknas barnets standard till ett genomsnitt av föräldrarnas ekonomiska standard.²

Övriga hushåll

Här avses bl.a. syskonhushåll, kompisboenden, flergenerationshushåll, inneboende. Syskonhushåll består av att alla personer i ett hushåll är syskon med någon i hushållet. Generationshushåll skapas om samtliga i hushållet tillhör samma utökade familj. SCB har uppskattat att cirka 10 procent av de övriga hushållen är syskon- eller generationshushåll. Utrikes födda och unga vuxna är överrepresenterade bland de övriga hushållen. I den tidigare hushållsstatistiken har barn i "övriga hushåll" blivit noterade både som barn till sammanboende eller ensamstående föräldrar. Det innebär framför allt att antalet barn bland ensamstående föräldrar överskattades betydligt, ca en fjärdedel levde i själva verket i en annan slags hushållskonstellation med flera vuxna.

Disponibel inkomst

DISPONIBEL INKOMST ÄR summan av skattepliktiga och skattefria inkomster minus skatt och negativa transfereringar. Disponibel inkomst visar hur mycket hushållen kan använda för privat konsumtion, t.ex. boende, livsmedel, kläder och transporter. För att beräkna disponibel inkomst dras skatten bort från inkomsten och olika typer av bidrag läggs till (barnbidrag, ekonomiskt bistånd, bostadsbidrag, etc.).

Vad är konsumtionsenhetsskala?

För att kunna jämföra disponibel inkomst mellan olika typer av hushåll används ett viktssystem, en så kallad konsumtionsenhetsskala, där konsumtionen är relaterad till hushållets sammansättning. Varje person i hushållet tilldelas en vikt och den disponibla inkomsten divideras med summan av vikterna för hushållets medlemmar. Kvoten blir disponibel inkomst per konsumtionsenhet, även

kallat ekonomisk standard. Storleken på vikterna, som fastställs av SCB, bygger på budgetberäkningar för olika hushållstyper. Beräkningarna innefattar utgifter för normal försörjning, bland annat boende, barnomsorg, mat och semester. Genom att använda konsumtionsenhetsskalan kan vi alltså jämföra olika slags hushåll och deras inkomster.

Svensk konsumtionsenhetsskala

ser ut på följande sätt:

- Ensamboende vuxen 1,00
- Sammanboende par 1,51
- Första barnet 0,52
- Ytterligare barn 0,42

Alternativt mått på låg inkomststandard

I RAPPORTEN PRESENTERAS två typhushåll genomgående i rapporten; ensamstående med ett barn och sammanboende med två barn. Konsumentverkets beräkningar för hushållskostnader har använts för att ta fram hushållskostnader för samtliga existerande hushållstyper med barn. Hänsyn har tagits utifrån hushållens sammansättning; antal vuxna och antal barn och barnets ålder. Utifrån dessa beräkningar har data beställts från SCB för att beräkna ett alternativt mått på låg inkomststandard enligt den metod som beskrivs i rapporten. Statistiken på förekomsten av alternativ låg inkomststandard har därefter hämtats från SCB:s inkomst- och taxeringsregister.

Som lyfts i rapporten har enbart kostnadsposter som motsvarar innehållet i de poster som ingår i riksnormen för försörjningsstöd medtagits i denna rapports beräkningar. Det innebär att hemutrustning, media, hushållsel, vatten och avlopp och hemförsäkring inte ingår i vad som kan jämföras med riksnormen i försörjningsstöd. (Försörjningsstödet innefattar dock förutom riksnormen individuella kostnader för boende, hushållsel, arbetsresor, hemförsäkring samt medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa.) De kostnadsposter som täcks är: Livsmedel, Individuella kostnader och Hushållsgemensamma kostnader och finns specificerade i rapporten.³ ●

3. För mer detaljer se: Konsumentverket. Vilka kostnader har ett hushåll? 2025
<https://www.konsumentverket.se/ekonomi/vilka-kostnader-har-ett-hushall/>

Ett stort tack till Åke Bergmark, professor i Socialt arbete vid Stockholms universitet och Björn Gustafsson, seniorprofessor vid Göteborgs Universitet som har givit sina värdefulla synpunkter på en tidigare version av rapporten.

REFERENSER:

- Bergmark, Åke och Hugo Stranz, A safety net for all? – Vignette-based assessments of Swedish social assistance over three decades, *Journal of Social Policy* 20/3 (2023a).
- Bergmark, Åke och Hugo Stranz, Utilized discretion: a vignette study of social assistance assessments in Sweden, *European Journal of Social Work*, 26/5 (2023b).
- Bergmark, Åke och Hugo Stranz, Benefit levels in Swedish social assistance: a vignette-based study of social work professionals assessments, *Journal of Poverty and Social Justice*, publicerad online 13 January 2025.
- Engdahl, Mattias och Linus Liljeberg, *Flyktingar och flyktinganhörigas etablering på arbetsmarknaden i Stockholm, Göteborg och Malmö*. (IFAU-rapport 2022:15)
- Engdahl, Mattias och Linus Liljeberg, *Arbetsmarknadsanknytning och utbildning: skillnader mellan svensk och utländsk bakgrund*. (IFAU-rapport 2024:24, Uppsalauniversitet 2024).
- Eurostat, *Main labour market indicators analysed by migration status, persons aged 20–64 years* (2024).
- Finansinspektionen, *Lånens andel av nya skulder hos Kronofogden ökar i sämre tider*. (Fi-analys nr 48, 27 februari 2025).
- Finanspolitiska rådet, *Ekonomisk ojämlikhet i Sverige. Översikt av fakta och framtidsutmaningar* (Särskilda studier 2024/1).
- Förenta Nationerna, *FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna*. (1948).
- Förenta Nationerna, *FN:s konvention om de ekonomiska, sociala och kulturellrättigheterna*. (1966)
- Förenta Nationerna, *FN:s kommitté för barnets rättigheter. Sammanfattande slutsatser och rekommendationer om Sveriges kombinerade sjätte och sjunde periodiska rapport* (CRC/C/SWE/CO/6-7).
- Förenta Nationerna, *FN:s kommitté för barnets rättigheter, Allmän kommentar nr 7* (2005): *Genomförandet av barnets rättigheter under tidig barndom* och *Allmän kommentar nr 20* (2016): *Genomförandet av barnets rättigheter under ungdomsåren*
- Folkhälsomyndigheten, *Hur har folkhälsan påverkats av covid-19 pandemin?* (Stockholm, 2021).
- Försäkringskassan, *Barnhushållens ekonomi. Resultatindikatorer för den ekonomiska familjepolitiken* (2024a).
- Försäkringskassan, *Socialförsäkringen i siffror* (2024b).
- Grander, Martin och Tapio Salonen, *Ökad ojämlikhet i spåren av coronapandemin* (Delmos, Delegationen mot segregation, 2021).
- Gustafsson, Björn, *'Utveckling av ekonomiskt bistånd och fattigdomens utbredning – pekar tidsserierna åt samma håll?'* Ekonomisk Debatt nr 3 (2025).
- Halleröd, Björn, *'The Truly Poor: Direct and Indirect Measurement of Consensual Poverty in Sweden'*, *European Journal of Social Policy*, 5 (1995), 111–129.
- Hussénus, K. *Differentiating the Poor. Patterns of Discrimination in Decision-Making on Social Assistance Eligibility*. (Stockholms universitet, 2023).
- Hyresgästföreningen 2024. *Hyresgästerna 2024. Ekonomi och utsatthet*.
- Hyresgästföreningen, *Majblomman, Röda Korset och Rädda Barnen, Barnfamiljer ekonomiska svårigheter*, (2025).
- Inspektionen för socialförsäkringen (ISF), *Utvecklingen av socialförsäkringsförmånerna under de senaste 30 åren*. (ISF granskar och analyserar, rapport 2022:2, ISF, 2022).
- Jonsson, O. Jan och Carina Mood, *'Vad är "fattigdom" och hur bör den mätas?'*, *Socialmedicinsk tidskrift* 4 (2022), 430–448.
- Konsumentverket, *Beskrivning av Konsumentverkets beräknade hushållskostnader*. (Underlagsrapport 2021:3, 2021).
- Konsumentverket. *Vilka kostnader har ett hushåll?* 2025-09-01: <https://www.konsumentverket.se/ekonomi/vilka-kostnader-har-ett-hushall/>
- Länsförsäkringar, *Svensk matkasse inte dyrare än europeisk*. 20250326: <https://www.lansforsakringar.se/stockholm/privat/om-oss/press-media/pressmeddelanden/604996/>
- Majblomman. *Årsredogörelse 2024*.
- Makalösa föräldrar, *Vi går totalt på knäna och vänder varje krona. En alarmerande undersökning som visar att medlemmar i organisationen Sveriges Makalösa Föräldrar inte klarar att få ihop sin ekonomi*. (2024).
- Matpriskollen, 20240108: <https://matpriskollen.se/2024/01/sa-mycket-har-livsmedelspriserna-okat-historiskt/> (2024).
- Mood, Carina och Jan O. Jonsson, *Ekonomisk utsatthet och välfärd bland barn och deras familjer 1968–2010*. (Socialstyrelsen, 2013).
- Nilsson, Ida, *Self-initiated moves during formal eviction process: Findings from Swedish Register Data*, *International Journal of Social Welfare*, 33/4 (2024).
- Regeringskansliet, *Höjt bostadsbidrag för ekonomiskt utsatta barnfamiljer med höga boendekostnader* (Pressmeddelande 250926)
- Riksrevisionen, *Trångboddhet, konsekvenser för hälsa och skolresultat*. (Rir 2019:9, 2019).

- Riksrevisionen, *Bostadsbidragets måluppfyllelse – trångboddhet och absolut fattigdom* (Rir2024:15, 2024).
- Roine, Jesper, *Därför är ojämlikhet viktig: om rika, fattiga och alla däremellan*. (Volante, 2023).
- Rädda Barnen, *Välfärd inte för alla. Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för barnfattigdomen i Sverige*. (Stockholm 2011).
- Rädda Barnen, *Barns ekonomiska utsatthet. Årsrapport 2012*. (Stockholm 2012).
- Rädda Barnen, *Välfärd inte för alla 2019. Den ekonomiska familjepolitikens betydelse för familjer i ekonomisk utsatthet*. (Stockholm 2019)
- Rädda Barnen, *Barnfattigdom i Sverige – Årsrapport 2021*. (Stockholm 2021).
- Rädda Barnen, *Missing out – Barn och ungas erfarenheter av ekonomiska svårigheter* (Stockholm 2024)
- Rädda Barnen. Remissvar till SOU 2025:15 – *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare*.
- Rädda Barnen. (2025). Remissvar på promemorian: *Höjda bostadskostnadsgränser för barnfamiljer inom bostadsbidraget (S2025/01526)*. Stockholm: Socialdepartementet, Socialförsäkringsenheten. Hämtad från <https://www.regeringen.se/contentassets/c122d5133a574e6ab00f95798da04bc3/radda-barnen.pdf>
- Röda Korset, *Grundläggande humanitära behov i Sverige. En lägesbild från civilsamhället*. (2024).
- Salonen, Tapio, *Margins of welfare. A study of modern functions of social assistance*. (Hälestad Press, 1993).
- Salonen, Tapio, *Höjt men inkomstrelaterat barnbidrag. En reform i tiden?* (Majblommans Riksförbund, 2025).
- Sandberg, Matilda och Martin Grander, *Trångboddhet i Malmö. En studie i trångboddhetens ojämlika utbredning och konsekvenser* (SBV-rapport 2021:3, Malmöuniversitet 2021).
- SCB, *Barn med låg inkomststandard* (2022). https://www.scb.se/contentassets/e299f6833d354d07904f7c3899b2910d/le0102_2020a01_br_lebr2205.pdf
- SCB: *Högre hyreshöjning 2023* : Statistiknyhet från SCB 2023-10-04
- SCB, *Sänkt ekonomisk standard*. Statistiknyhet 2024-01-23 (2024a), <https://www.scb.se/pressmeddelande/ekonomisk-standard-sjunker-for-andra-aret-i-rad/>
- SCB, *Materiell och social fattigdom ökar i Sverige*. 2024-11-20 (2024b), <https://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2024/materiell-och-social-fattigdom-okar-i-sverige/>
- SCB. *Priserna i Sverige – Konsumentprisindex (KPI) 2025*. (2025-09-02) <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/samhallets-ekonomi/kpi/>
- SCB, *Sveriges framtida befolkning 2024–2070*. (Demografiska rapporter 2024:1, 2024c).
- SCB, *Att mäta fattigdom* (2025a), https://www.scb.se/contentassets/894d4afa900f4123aece341cd10e59e2/att-mata-fattigdom_250127.pdf
- SCB, *Ekonomisk standard sjunker för andra året i rad*. Statistiknyhet 2025-0121 (2025b), <https://www.scb.se/pressmeddelande/ekonomisk-standard-sjunker-for-andra-aret-i-rad/>
- SCB, *Antal födda barn per kvinna i Sverige når ny lägstanivå*. Pressmeddelande 2025-02-21 (2025c) <https://www.scb.se/pressmeddelande/antal-fodda-barn-per-kvinna-i-sverige-nar-ny-lagstaniva/>
- SCB, *Barns boende 2023. Barn som bor med båda föräldrarna, ena föräldern eller växelvis* (Levnadsförhållanden 2025:2, 2025d). Socialstyrelsen, *Normer för ekonomiskt bistånd (socialbidrag) 1985-2005* (2009).
- Socialstyrelsen, *Ekonomiskt bistånd – Handbok för socialtjänsten*. (Socialstyrelsen 2021)
- Socialstyrelsen, *Ekonomisk bistånd Årstatistik 2023* (2024). <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/alla-statistikamnen/ekonomiskt-bistand/>
- Socialstyrelsen, *Riksnormen för ekonomiskt bistånd 2006–2025* (Socialstyrelsen 2025).
- Sverige. *Socialtjänstförordning* (2025:468). Svensk författningssamling.
- Sverige. *Socialtjänstlagen* (2018:1894). Svensk författningssamling.
- Sverige. *Stärkta drivkrafter och möjligheter för biståndsmottagare*, SOU 2025:15. Stockholm: Socialdepartementet, 2025.
- Sveriges Stadsmissioner, *Fattigdomsrapporten 2024*. (Rapport 10/2024, 2024).
- Söderberg, Mia, Ottmar Cronie, Martin Adiels och Annika Resengen, *The influence of Overcrowding and Socioeconomy on the Spatio-temporal Spread of COVID-19 – a Swedish Register Study*. (Report 2022:1. School of Public Health and Community Medicine, Gothenburg University, 2022).
- von Platten, Jenny, *Energifattigdom i Sverige*, i Ulrika Andersson, Henrik Oscarsson, Björn Rönnerstrand och Nora Theorin (red.), *Du sköna nya värld* (SOM-institutet, Göteborgs universitet, 2022).
- Vård- och Omsorgsanalys, *Väl förtrogen? Befolkningens förtroende för socialtjänstens arbete med barn, unga och familjer* (Rapport 2024:2, 2024).

**Rädda Barnen är världens största
självständiga barnrättsorganisation,
fokuserad på hållbara insatser
– akuta och långsiktiga.**

**Gillar du det vi gör?
Bli medlem och stötta vårt arbete.**

Rädda Barnen